

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
KATEDRA PLÁNOVÁNÍ KRAJINY A SÍDEL**

**KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO
PROSTORU BRDY
DIPLOMOVÁ PRÁCE**

Vedoucí práce: prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Diplomant: Bc. Denisa Bártová

2023

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Denisa Bártová

Regionální environmentální správa

Název práce

Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy

Název anglicky

Landscape of Former Military District of Brdy

Cíle práce

Kulturní krajina, utvářená po staletí člověkem, představuje významnou součást našeho, evropského i světového kulturního dědictví. V souladu s Úmluvou Rady Evropy o krajině a dalšími dokumenty státy usilují o identifikaci a ochranu hodnot krajiny na svém území pomocí nástrojů vycházejících z jejich národních specifik. V podmínkách ČR je dosavadním výsledkem tohoto úsilí mj. řada různých typologií. V roce 2020 byla MK ČR certifikována metodika Typologie historické kulturní krajiny ČR (Ehrlich a kol., 2020) zaměřená na vymezení typů na základě kulturně historické hodnoty území, čímž rozvíjí v dosud chybějícím detailu národní nástroje přispívající k naplňování Úmluvy. Mezi těmito typy byl vymezen i typ č. 27 Krajina vojenských prostorů. Cílem DP je vymezení a vyhodnocení jednotky historické kulturní krajiny (HiKK) bývalého vojenského újezdu Brdy s využitím uvedené metodiky, následně diskuze o aplikovatelnosti dané metodiky v konkrétním území a nad možnostmi uplatnění výsledků v oboru SPP a v ÚAP (jev č. 11, příp. 13a, 17a či 17b).

Metodika

DP bude vycházet z Metodických pokynů pro zpracování diplomové práce na FŽP (nařízení děkana 02/2020) a z Pravidel zadávání, zpracování, odevzdávání, archivace a zveřejňování bakalářských a diplomových prací na ČZU (směrnice rektora 5/2019). V rešeršní části se zaměří především na problematiku kulturní krajiny, se zaměřením na její typy, možnostmi její ochrany a využitelnosti různých archivních pramenů (mapových, leteckých snímků atd.) pro identifikaci a prezentaci těchto hodnot. Praktická část bude v návaznosti na uvedenou metodiku (Ehrlich a kol., 2020) podrobně analyzovat vybrané území bývalého vojenského újezdu Brdy – vedle terénních průzkumů a studia regionální literatury bude vycházet z analýzy dochovaných archivních map a leteckých snímků. Výsledky budou prezentovány mapovými výstupy v prostředí GIS, textovými komentáři a fotografickou přílohou. Závěry budou vztaženy k případné praktické využitelnosti výsledků. Diskuze se zaměří na zhodnocení aplikovatelnosti uvedené metodiky v oblasti SPP a ÚP.

Doporučený rozsah práce

dle nařízení děkana 02/2020 Metodický pokyn pro zpracování DP na FŽP

Klíčová slova

kulturní krajina; historická krajina; militární krajina; typologie krajiny; Úmluva Rady Evropy o krajině; státní památková péče; územní plánování

Doporučené zdroje informací

- EHRlich, M., KUČA, K. et al. (2020): Typologie historické kulturní krajiny České republiky, Praha: NPÚ.
KUČA, K. (ed.) et al. (2020): Historické kulturní krajiny České republiky. Průhonice: VÚKOZ.
KUPKA, J. VOREL, I. (2017): Analýza historické krajinné struktury na krajské úrovni. TZB-info, č. 19
KUPKA, J. (2010): Krajiny kulturní a historické: vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny. Praha: ČVUT.
KUPKA, J. (2017). SDG 15: Sustainable Development of the Landscape and its Cultural Identity. In Agenda 2030 in the Czech Republic : Vision and Opportunity. Ostrava: KEY Publishing, s. 89-101.
KUPKA, J. (2019). Římov – South Bohemian Jerusalem. Acta Geoturistica 10(1), s. 51-60.
Regionální literatura, recentní literatura k popisu přírodní charakteristiky, archivní mapy
SEDLÁČEK, J.; SALAŠOVÁ, A. (2016): GIS analysis in cultural landscape protection. In: Proceedings of the Third European SCGIS Conference "Geoinformation technologies for natural and cultural heritage conservation". Sofie: Space Research and Technology Institute BAS. s. 176-182.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – FŽP

Vedoucí práce

prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra plánování krajiny a sídel

Elektronicky schváleno dne 22. 6. 2022

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 29. 7. 2022

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 18. 03. 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním diplomové práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze, 29. 3. 2023

.....

(podpis autora práce)

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu práce prof. Ing. arch. ThLic. Jiřímu Kupkovi, Ph.D., za cenné připomínky, rady, vstřícný přístup a odborné vedení práce. Děkuji také své rodině, nejbližším a přátelům za podporu a pomoc při zpracování diplomové práce.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá analýzou historické kulturní krajiny na území bývalého vojenského prostoru Brdy, nynější území chráněné krajinné oblasti Brdy. Diplomová práce je zpracována dle metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020). Teoretická část neboli část literární rešerše diplomové práce pojednává o různých definicích pojmu krajina, následně práce seznamuje s pojmem kulturní krajina a historická kulturní krajina. Tyto kapitoly zahrnují nejenom typologii krajin, ale i možnosti ochrany jak v památkové péči, tak v územním plánování. Praktická část diplomové práce se řídí pokyny uvedenými v již zmiňované metodice. Podrobná analýza území bývalého vojenského prostoru Brdy zahrnuje nejenom charakteristické znaky, ale také jsou vymezené jednotky a celky historické kulturní krajiny.

Klíčová slova

kulturní krajina, historická krajina, historická kulturní krajina, militární krajina, typologie krajiny, Úmluva Rady Evropy o krajině, státní památková péče, územní plánování

Abstract

This diploma thesis deals with the analysis of the historical cultural landscape in the former military area of Brdy, the current area of the Brdy protected landscape area. The thesis is prepared according to the methodology *A Typology of Historical Cultural Landscape of the Czech Republic* (Ehrlich et al. 2020). The theoretical part or the literature research part of the thesis deals with different definitions of the concept of landscape, then the thesis introduces the concept of the cultural landscape and historical cultural landscape. These chapters include not only the typology of landscapes but also the possibilities of protection in both monument conservation and spatial planning. The practical part of the thesis follows the guidelines given in the previously mentioned methodology. The detailed analysis of the territory of the former military area of Brdy includes both characteristic features and defined units and units' historic cultural landscapes.

Keywords

cultural landscape, historical landscape, historical cultural landscape, military landscape, landscape typology, Council of Europe Landscape Convention, state monument care, spatial planning

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. CÍLE PRÁCE	3
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE	4
3.1 Krajina	4
3.2 Kulturní krajina a její typy	5
3.3 Hodnoty a znaky historické kulturní krajiny	10
3.4 Ochrana historické kulturní krajiny	14
3.4.1 Ochrana HKK z hlediska ochrany přírody a krajiny	14
3.4.2 Ochrana HKK z hlediska památkového zákona	15
3.4.3 Ochrana HKK v územním plánování	16
3.4.4 Ostatní možnosti ochrany HKK	18
4. CHARAKTERISTIKA STUDIJNÍHO ÚZEMÍ	19
5. METODIKA	20
5.1 Vyhledání zájmového území	20
5.2 Studium pramenů a podkladů	20
5.3 Terénní průzkum	23
5.4 Zpracování mapových výstupů	23
6. SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY	24
7. VÝSLEDKY	25
7.1 Popis území	25
7.1.1 Administrativní a územní údaje k vymezení celku HKK	26
7.1.2 Přírodní poměry	27
7.1.3 Historický vývoj území	28
7.1.4 Současný stav území	37
7.2 Vymezení jednotek a celku historické kulturní krajiny	38
7.2.1 Jednotka HKK č. 1: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy40	
7.2.2 Jednotka HKK č. 2: Krajina vysídlených území: Kolvín, Padrt', Záběhlá	62
7.2.3 Jednotka HKK č. 3: Krajina vysídleného území Hrachoviště	70
7.2.4 Celek HKK: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy	74
8. DISKUSE	86
9. ZÁVĚR A PŘÍNOS PRÁCE	89

10. PŘEHLED LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	91
10.1 Odborné publikace	91
10.2 Legislativní zdroje	95
10.3 Internetové zdroje	96
10.4 Ostatní zdroje	97
10.5 Mapové podklady	97
11. SEZNAM OBRÁZKŮ	99
12. SEZNAM TABULEK.....	105
13. SEZNAM MAP.....	106

Seznam použitých zkratk

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

CP – cílová plocha

čp. – číslo popisné

ČSÚ – Český statistický úřad

HKK – historická kulturní krajina

CHKO – chráněná krajinná oblast

LZS – letecká zkušební střelnice

m n. m. – nadmořská výška

MO ČR – Ministerstvo obrany České republiky

PTS – protitanková střelnice

Sb. – sbírka

SBV – střelnice bojových vozidel

SO ORP – správní obvod obcí s rozšířenou působností

ÚAP – Územně analytické podklady

ÚP – Územní plán

ÚSKP – Ústřední seznam kulturních památek

VÚ – Vojenský újezd

ZÚR – Zásady územního rozvoje

1. ÚVOD

Tato diplomová práce se zabývá oblastí bývalého vojenského újezdu Brdy. Jedná se o území krajiny brdských lesů, které bylo po mnoho desítek let obýváno a využíváno Armádou České republiky. Armáda území užívala primárně pro dělostřelecká a jiná cvičení. Pro upřesnění v roce 1926, zde byl vyhlášen projekt brdská střelnice, následně v roce 1927 se v Brdech založila dělostřelecká střelnice. Později v roce 1950 byl na území Brd zřízen Vojenský újezd (VÚ) Brdy (Hajšman 2015, Bártová 2020). Klíčový pro Brdy byl datum 12.10.2015, kdy území bylo vyhlášeno jako chráněná krajinná oblast (CHKO) Brdy, s účinností od 01.01.2016 (AOPK ČR ©2023). Takto bohatá vojenská historie formovala krajinu nebývalým způsobem. V hlubokých lesích zůstalo zachováno mnoho objektů po vojenské činnosti, ať už se jedná o železobetonové pevnůstky lehkého opevnění, které se nazývají „řopíky“, železobetonové pozorovatelné nazývané „pixle“, řídicí věže nebo bývalé vojenské letiště.

Od roku 2012 se Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.vi, Národní památkový ústav, Fakulta stavební Českého vysokého učení technického a Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity podíleli na výzkumu historické kulturní krajiny (HKK) ČR. V letech 2012 až 2015 probíhal výzkumný projekt Ochrana a péče o HKK pomocí institutu krajinných památkových zón (kód projektu DF12P01OVV001), financovaný z Programu aplikovaného výzkumu a vývoje Národní a kulturní identity (NAKI) MK ČR. Následně v roce 2015 byla vydaná kniha Krajinné památkové zóny ČR. Mezi roky 2016 až 2020 byl zpracován výzkumný projekt Identifikace a prezentace památkového potenciálu HKK ČR (kód projektu DG16P02M034). Tento projekt byl financován z Programu aplikovaného výzkumu a vývoje Národní a kulturní identity (NAKI II) MK ČR. Za podpory zmiňovaného projektu vznikl článek na téma Římov – South Bohemian Jerusalem. Tato oblast reprezentuje nejvhodnější příklad barokní krajiny, ve které se nachází rozsáhlý poutní areál. (Kupka 2019; Kuča et al. 2020).

Zásadní dokument pro zpracování této diplomové práce je odborná metodická publikace *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020), která byla publikovaná v Českých Budějovicích, vydavatelstvím Národního památkového ústavu s osvědčením č. 203 Ministerstva kultury, odbor výzkumu a vývoje, ze dne 18.06.2020, č.j. MK 0137/2020 OVVV, sp. zn. MK-S 16383/2015 OVV. Tato metodika má za cíl, aby se typologie HKK pojímala více otevřeně. Je důležité při vymezování brát v potaz nejenom hmotné výsledky hospodářské, sídelní a estetické kultivace krajiny, ale i kvality, které nám dává krajina svou živou pamětí. Mimo jiné zmiňovaná certifikovaná metodika vymezuje typ krajiny č. 27 Krajina vojenských prostorů, pod který se řadí i oblast bývalého vojenského prostoru Brdy (Ehrlich et al. 2020). Již v roce 1992 byly Výborem pro Světové dědictví UNESCO definovány 3 kategorie historické kulturní krajiny. Metodika *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) tyto 3 kategorie dále rozvíjí. Autoři zmiňované metodiky na základě podrobného terénního průzkumu

a studia pramenů vymezili 34 typů, které spadají do 3 kategorie historické kulturní krajiny v České republice (Kuča et al. 2020).

Existuje mnoho typologií historické kulturní krajiny, *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) je poměrně nová věc, která zatím nemá mnoho konkrétních výstupů. Avšak se uvedená metodika aplikovala v rámci projektu se zaměřením na problematiku praktických přístupů k ochraně historických kulturních krajin. Předpokládá se, že lze využít typologii historických kulturních krajin vytvořenou v rámci projektu NAKI II DG16P02MO34 pro vymezování jednotek a celků HKK v oblastech spravovaných obcemi s rozšířenou působností (SO ORP). Na základě praktických zkušeností z terénu se připravují nové metodické nástroje pro aplikovatelné využití typologie v oblasti památkové péče a spolupracujících oborů. Cílem projektu bylo posílit povědomí o historických kulturních hodnotách krajiny a zajistit jejich ochranu jako důležitou součást národní identity, kulturního dědictví a naplnění mezinárodních dohod. Projekt měl 2 hlavní cíle, nejprve ověřit praktickou využitelnost certifikované metodiky *Typologie historické kulturní krajiny ČR* (Ehrlich et al. 2020) na 4 správních územích obcí s rozšířenou působností. V oblastech byly identifikovány a dokumentovány hodnoty HKK a definoval se památkový zájem a možná památková ochrana. Každá oblast byla řešena jiným autorským kolektivem. Výstupem byl projekt *Prezentace a identifikace památkového potenciálu historické kulturní krajiny ČR*. Dalším cílem bylo prakticky ověřit a prezentovat inovativní přístupy zaměřené na participativní interpretaci problematiky památkových hodnot a péče o historickou kulturní krajinu. Součástí tohoto cíle je vytvoření interpretačního plánu historické kulturní krajiny na vybraném SO ORP a aktivace místní komunity při prezentaci této oblasti široké veřejnosti (Krapr-naki.cz ©2023).

Od roku 2018 jsou krajinné hodnoty zahrnuty do sledovaného jevu A011 Urbanistické a krajinné hodnoty územně analytických podkladů podle stavebního zákona. Prve se tento jev nazýval Urbanistické hodnoty. Dříve v roce 2015 byla vydaná certifikovaná publikace s názvem *Metodika identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami* pro jeho aplikaci (Kuča et al. 2022).

Certifikovaná metodika z roku 2022, s osvědčením MK ČR s názvem *Metodika identifikace a klasifikace území s krajinnými hodnotami* (Kuča et al. 2022), velmi úzce navazuje na *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020). Metodika od Ehrlicha se zaměřuje na zvýšenou koncentraci hodnotných znaků historické kulturní krajiny jednoho nebo více typů. Tyto celky odpovídají kategorii Krajinných hodnot 1 (popř. 3) Kučovy metodiky z roku 2022 (Kuča et al. 2022).

Veškeré výše popisované kroky přispěly k lepšímu porozumění nejenom historické kulturní krajiny, ale také k celkovému pochopení a pojetí krajiny kolem nás.

2. CÍLE PRÁCE

Cílem této diplomové práce je posouzení historické kulturní krajiny bývalého vojenského prostoru Brdy s využitím metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al.).

Diplomová práce se skládá z rešeršní a praktické části. Pro zpracování diplomové práce je nezbytné studium odborné literatury a regionálních zdrojů, stejně jako prozkoumat současné a archivní mapové podklady. První část práce se zaměřuje na vysvětlení pojmů relevantních pro řešení tématu. Praktická část diplomové práce je zpracována, dle již zmiňované metodiky.

Na základě výše uvedeného budou identifikovány a vymezeny jednotky a celky historické kulturní krajiny bývalého vojenského prostoru Brdy.

Nedílnou součástí pro zpracování diplomové práce je podrobný terénní průzkum s náležitou dokumentací o aktuálním stavu území. Výsledky terénního průzkumu budou prezentovány prostřednictvím podrobné fotodokumentace a mapovými výstupy, které poskytnou ucelený a přehledný obraz o území. Tyto výstupy umožňují lepší porozumění a interpretaci výsledků terénního průzkumu a usnadní jejich praktickou využitelnost v dané oblasti.

V závěru následuje diskuse o aplikovatelnosti dané metodiky v území bývalého vojenského prostoru Brdy a nad možnostmi uplatnění výsledků v oboru Státní památkové péče a Územně analytických podkladů (ÚAP) pomocí jevu č. 11 – urbanistické a krajinné hodnoty, případně jevu č. 13 a – architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb, historicky významné stavby, místa nebo soubory staveb, jevu č. 17a – krajinný ráz či 17b – krajiny a krajinné okrsky.

3. LITERÁRNÍ REŠERŠE

V kapitole věnované literární rešerši jsou podrobně rozebrány klíčové pojmy, které jsou důležité pro lepší porozumění diplomové práce. Těmito pojmy jsou krajina, kulturní krajina a historická kulturní krajina. Jednotlivé pojmy kapitola definuje, definuje i jejich typy a možnosti ochrany.

3.1 Krajina

Krajina je všude kolem nás, jedná se o velmi složitý systém a každý jednotlivec na ni může mít různý úhel pohledu, vnímání a názor, proto existuje i mnoho pojetí krajiny. Autoři z různých odvětví mohou nahlížet na krajinu jiným způsobem. Odlišně vnímá krajinu ochranář přírody, či přírodovědec. Zemědělec, ekonom, urbanista nebo historik mohou mít taktéž jiný úhel pohledu na krajinu (Sklenička 2003). Vnímání krajiny je vždy ovlivněno subjektivním názorem je však důležité při hodnocení krajiny přidat dávku objektivnosti (Sedláček et Salašová 2016). Za základní typy krajiny se považuje krajina kulturní a přírodní. Kulturní krajina je dominujícím typem, pojímá veškeré historické uspořádání krajiny vzniklé zásahem člověka. Krajina přírodní je naopak krajina člověkem nezasážená (Kuča et Kučová 2015).

Krajina je atraktivní, důležitý a nejednoznačný pojem. Atraktivní je například z pohledu člověka, ve kterém daná vyhlídka, památné místo či část venkova vyvolává pěknou vzpomínku, dané místo může v jedinci vyvolat nostalgickou vzpomínku či atmosféru. Krajina je důležitý a odborný termín, který je ve veřejném odborném zájmu. Taktéž hraje důležitou roli při rozvoji, úpravě a správě měst a obcí. Pod slovem krajina je zahrnuto mnoho obyčejných znaků, které dohromady formují neobyčejně bohatou ukázkou různých společností. Krajina je nejednoznačný termín, z důvodu využívání různými lidmi, pro rozmanité účely (Jackson et al. 1979). Krajinu můžeme definovat různými přístupy a z různých oborů (Sklenička 2003).

Jak píše *LIPSKÝ (1998)* definice krajiny se různí a existuje mnoho různých přístupů k jejímu pojetí. Obvykle je krajina vnímána jako kombinace přírody a kultury, přičemž na Zemi převažuje primárně krajina kulturní. Struktura krajiny se skládá ze 3 základních krajinných složek: krajinná matrice, krajinné plošky (enklávy) a krajinné koridory.

Nejznámější definice je od *FORMANA A GODRONA (1993)*, kteří chápou krajinu jako heterogenní část zemského povrchu, skládající se z různorodých ekosystémů, které se vzájemně ovlivňují, vyskytují a opakují v podobných formách na určité části zemského povrchu

Podle *TROLLA (1950)* je krajinou myšlena určitá část zemského povrchu, která podle svého vnějšího obrazu a vzájemného působení svých jevů, tak jako vnitřních a vnějších vztahů polohy, tvoří prostorovou jednotku určitého charakteru a na geografických přirozených hranicích přechází v krajiny jiného charakteru. Na druhou stranu podle § 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je krajina definována jako část zemského povrchu s charakteristickými reliéfy, která se skládá z funkčně propojených ekosystémů a civilizačních prvků.

Stejně jako VOKURKA (2022) píše ve své knize *Barokní krajina tvorba na Sasko-Lauenburských panstvích 1653-1740*, že v jeho textech si pod pojmem krajina mají čtenáři představit právě podobu kulturní krajiny. Krajina je proces, kdy i přes konstruktivní a destruktivní zásahy člověka tady vždy zůstane něco kolem, co nazýváme právě slovem krajina (Vokurka 2022).

Jednotlivé krajiny se od sebe odlišují především strukturálními vlastnostmi, dle různých typů ekosystémů a jejich plošnému podílu a prostorové vázanosti. Následně se jedna krajina od druhé odlišuje ekologicky funkčními vlastnostmi, kde fungují procesy výměny hmot, energií a organismů. V neposlední řadě se od sebe mohou krajiny odlišovat určitou dynamikou (Míchal 1994). Prostorové uspořádání krajiny má mozaikovitý charakter, ve kterém jsou prvky, jež se od sebe navzájem různí. Jedná se o plochy a linie, které jsou součástí matrice (Kovář 2014).

3.2 Kulturní krajina a její typy

Kulturní krajiny jsou zkoumány nejen v širším historickém a intelektuálním kontextu, ale také v souvislosti s aplikací Úmluvy o světovém dědictví z roku 1972. V roce 1992 uznal Výbor světového dědictví "kulturní krajiny" jako kategorii lokalit v rámci Operačních pokynů Úmluvy. V roce 2002 bylo oficiálně uznáno 30 kulturních krajin světového dědictví (Fowler 2003).

S nástupem zemědělství došlo k vytvoření nového vztahu mezi člověkem a prostředím. Dávno v minulosti žil člověk v souladu s krajinou a téměř nezanechával v krajině žádné zřetelné stopy. Avšak s nástupem zemědělství se do krajiny začaly vtiskávat kulturní prvky, což vedlo ke vzniku kulturní krajiny (Kirchner et Wojtanowicz 2004). Kulturní krajina je formována člověkem po staletí a jsou součástí kulturního dědictví nejen našeho národa, ale také evropského a světového kulturního dědictví. V článku 1 Úmluvy o světovém dědictví je konkrétně zmíněno toto spojení přírody a člověka v rámci kulturní krajiny (Fowler 2003). Hospodářský a společenský vývoj se odráží v jednotlivých kulturních krajinách, avšak nelze vždy každou kulturní krajinu označovat za historickou (Kučera et al. 2008).

Více jak 60 let stará definice WAGNERA A MIKESELLA (1962) komplexně vyjadřuje základní myšlenku, na jehož základech je založen koncept světového dědictví. Definice zní: „*Kulturní krajina je konkrétní a charakteristický produkt souhry mezi daným lidským společenstvím, ztělesňující určité kulturní preference a potenciály a určitý soubor přírodních podmínek. Je to dědictví mnoha epoch přirozeného vývoje a mnoha generací lidského úsilí.*“

Podle SAUERA (1925) je kulturní krajina vytvořena z přírodní krajiny kulturní skupinou. To znamená, že kultura je činitelem, přírodní oblast je médiem a samotná kulturní krajina je výsledkem.

Na druhou stranu MELNICK et al. (1984) popisuje kulturní krajinu jako hmotný projev lidského jednání proti přírodě a krajině uvnitř ní.

Oproti tomu *FOWLER (2001)* kulturní krajinu hodnotí pomocí opačného přístupu. Díky tomu, že se definuje kulturní krajina, dokážeme rozpoznat místa, která na první pohled vypadají obyčejně, ale na druhý pohled v sobě skrývají mimořádné tajemství. Za těmito místy stojí lidé bez tváří. Těmito lidem vytváříme pomníky, žili a zemřeli neznámí, ale kolektivně krajinu měnili jejich prací. Kulturní krajina je tedy památkou na neznámého člověka.

TYPOLOGIE KULTURNÍ KRAJINY

V knize *Základy krajinného plánování rozlišuje SKLENIČKA (2003)* dvě hlavní kategorie krajiny ovlivněné člověkem: krajina přírodní a přirozená a krajina kulturní.

Kulturní krajina je formována nejen přírodními, ale také socioekonomickými faktory, které propojují prvky kultury s krajinou. Člověk má největší vliv na přeměnu přírodní krajiny na krajinu kulturní, a to především díky zemědělským a lesnickým aktivitám. Výnosy, které krajina přináší člověku, mohou být zvýšeny pomocí extenzifikace a intenzifikace. Nicméně lidská činnost nemusí na krajinu působit pouze negativně, mezi pozitivní aspekty se dále může řadit například archeologie, historie nebo estetika mohou být předmětem ochrany (Sklenička 2003).

Kulturní krajinu je možno dělit podle intenzity antropického vlivu na: (Sklenička 2003):

- **Vlastní kulturní krajina** – také označovaná jako krajina kultivovaná, představuje typ krajiny, v níž antropogenní a ostatní faktory mají podobnou sílu. Fungují zde autoregulační schopnosti ve všech úrovních ekosystému. Mezi kultivovanou krajinu spadá harmonická kulturní krajina, která zaujímá přibližně 1/2 až 2/3 území České republiky. V této subkategorii krajiny se nacházejí destabilizované plochy ekosystémů, které jsou doplněny oblastmi ekologicky stabilnějších, přirozených a přírodě blízkých ekosystémů (Sklenička 2003).
- **Narušená kulturní krajina** – tato kategorie se vyznačuje větším vlivem člověka na krajinu (antropické vlivy), což má za následek narušení stability jednotlivých složek přírody. Přesto zde stále funguje autoregulační schopnost ekosystémů (Sklenička 2003).
- **Devastovaná krajina** – krajina devastovaná je charakterizována velmi výrazným narušením autoregulační schopnosti přírody. Obnova takové krajiny je velmi náročná jak z hlediska finančního, tak energetického (Sklenička 2003).

Podle kategorizace OECD jsou krajiny rozděleny na přírodní a kulturní, přičemž kulturní krajina se dá dále rozdělit na tři typy: industriální, městskou a zemědělskou. Existuje mnoho způsobů, jak dělit kulturní krajinu, například podle převládajícího způsobu využití, kterými mohou být lesní, těžební, zemědělské, urbanizované nebo rekreační využití (Maier et Shobayashi 2001).

Lidská činnost může transformovat přírodní krajinu na kulturní krajinu pomocí umělých prvků, jako jsou budovy, sídla, cesty a další infrastruktura. Území, které bylo

dlouhodobě upravováno za účelem hospodářské a kulturní kultivace prostředí, nebo území historicky spojené s kulturním dědictvím národa se označuje za historickou kulturní krajinu (Hendrych 2000).

Existují další možnosti rozdělení krajiny, které mohou přesahovat do kategorie historické kulturní krajiny, a to jsou kategorie kulturních krajin definované Výborem světového dědictví UNESCO. Jedná se o následující kategorie: krajina navržená a záměrně vytvořená člověkem, organicky vyvinutá krajina a asociativní krajina (UNESCO ©1992).

Krajinný ráz kulturní krajiny je utvářen primární strukturou, která vznikla přírodními procesy bez vlivu člověka. Tuto primární strukturu transformuje sekundární struktura, nazývána kulturně-technický subsystém, který zahrnuje prvky vytvořené lidskou činností. Terciální struktura kulturní krajiny, označovaná jako kulturně-historický subsystém, se pak skládá z materiálních prvků, které jsou spojeny s duchovním významem dané krajiny (Löw et Michal 2003).

TYOLOGIE HISTORICKÉ KULUTRNÍ KRAJINY

V typologii historické kulturní krajiny hrají významnou roli charakteristické znaky příslušného typu. Pro určení hodnotných částí historické kulturní krajiny je důležitý výskyt a koncentrace těchto znaků. K lepšímu přehledu jsou některé typy krajiny seskupovány do příbuzných skupin. Typologie historické kulturní krajiny se provádí na celostátní úrovni a v České republice bylo do roku 2020 identifikováno 34 typů historické kulturní krajiny (Kuča et al. 2020).

Existují různé přístupy k typologii historické kulturní krajiny. Například *HENDRYCH (2000)* rozděluje historickou kulturní krajinu na architektonizovanou krajinu, historickou hospodářskou krajinu a jinak kulturně-historicky významnou krajinu. Na druhé straně, dle metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020), se historická kulturní krajina dělí do tří kategorií: komponované krajiny, organicky vyvinuté krajiny a asociativní krajiny. Každá kategorie má své specifické znaky, které umožňují jednoduše vymezit daný typ (Ehrlich et al. 2020).

Výběr správné typologie historické kulturní krajiny je důležitý pro správné zacházení s těmito hodnotnými oblastmi a pro jejich ochranu. Typologie pomáhá identifikovat významné znaky, které jsou chráněny a uchovávány pro budoucí generaci.

Kategorie I: komponované krajiny

Komponované krajiny jsou kulturní krajiny, které byly úmyslně navrženy a vytvořeny lidmi s uměleckým záměrem, je dbáno na estetičnost, monumentálnost a náboženský kontext (UNESCO ©1992). Tyto krajiny jsou považovány za klíčové pro ochranu kulturního dědictví a jsou stěžejním tématem pro mnoho výzkumných pracovišť a zájmů památkové péče. *KULIŠŤÁKOVÁ* v roce 2014 vypracovala certifikovanou metodiku zaměřenou na identifikaci komponovaných krajin, kterou schválilo Ministerstvo kultury ČR. Pro správné vnímání komponovaných krajin je důležité

je sledovat čtyřrozměrně, tedy v reálném čase a prostoru. Tyto krajiny se často vyvíjejí na území organicky vyvinutých krajinných celků (Ehrlich et al. 2020).

Podle metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) se komponované krajiny dělí do pěti typů: geometricky komponovaná krajina, idealizovaná "přírodní" krajina, krajina kombinované kompozice, krajina lázní a krajina poutních míst. Geometricky komponované krajiny jsou charakterizovány jako krajinářské úpravy s pravidelnými a symetrickými vzory, naopak idealizované "přírodní" krajiny se snaží napodobit skutečné přírodní scenérie. Krajiny s kombinovanou kompozicí spojují prvky z různých druhů krajinářských úprav. Krajiny lázní a poutních míst jsou často vytvářeny pro specifický účel, jako je zdravotní péče nebo náboženské poutě (Ehrlich et al. 2020).

Kategorie II: organicky vyvinuté krajiny

Podle definice Výboru pro světové dědictví UNESCO, organicky vyvinutá krajina vzniká v důsledku sociálních, ekonomických, administrativních nebo náboženských potřeb a vývoj této krajiny je provázaný s přírodním prostředím. Takový typ krajiny také reflektuje evoluční procesy, které se v ní odehrávají (Smith et al. 2007; Ehrlich et al. 2020).

Organicky vyvinutá krajina je rozdělena do dvou podkategorií (Ehrlich et al. 2020):

- Reliktní krajina (zkamenělá krajina) – představuje oblast, kde evoluční procesy již v minulosti skončily, avšak charakteristické znaky jsou stále viditelné v současnosti (UNESCO ©1992).
- Kontinuální krajina – v této krajině evoluce stále pokračuje, pojí se s tradičním stylem života a zanechává hmotné důkazy svého vývoje (UNESCO ©1992).

Krajiny organicky vyvinuté zahrnují mnoho typů, které lze rozdělit na (Ehrlich et al. 2020):

- *„Krajiny pro dlouhodobé využívání:*
 - *Krajiny určené specifickým typem osídlení a/nebo formou organizace zemědělské půdy*
 - *Krajina se specifickou strukturou osídlení; Krajina strukturálně výrazných plužin; Krajina vrchnostenských sídel a dvorů*
 - *Krajiny určené dominantní vytrvalou zemědělskou kulturou*
 - *Krajina vinic; Krajina chmelnic; Krajina ovocných sadů*
 - *Krajiny určené dominantní formou hospodářského využití*
 - *Krajina rybníků; Krajina pastvin a luk; Krajina obor a lesů; Krajina hradišť; Krajina měst; Krajina přehradních nádrží*
 - *Turistická a trampská krajina*
 - *Turistická krajina; Krajina trampských osad*
- *Krajiny nárazově exploatované*
 - *Industriální krajiny*

- *Krajina hlubinné těžby; Krajina povrchové těžby; Krajina kamenolomů; Industriální krajina bez přímé vazby na těžbu; Lineární industriální krajina*
- *Militární krajiny*
 - *Krajina pohraničních opevnění; Krajina vojenských prostorů“ (Ehrlich et al. 2020).*

Typ HKK č. 27: Krajina vojenských prostorů

Diplomová práce se v praktické části primárně zabývá typem krajiny č. 27 Krajina vojenských prostorů řadící se do skupiny typů 26-27 Militární krajiny, kategorie II. Organicky vyvinuté krajiny. V militární krajině se buď po dlouhá léta či krátkodobě soustředila vojenská aktivita (Ehrlich et al. 2020). Tyto určité prostory nebo linie většinou sloužily pro trvalé bránění určitého ohroženého prostoru nebo pro využívání území pro opakující se vojenské cvičení (Kuča et al. 2020). Zcela jedinečný vývoj v daných oblastech, kde byla vojenská činnost ukončena a prostor byl tak zakonzervovaný vznikly specifická a ojedinělá stanoviště. Vojenská území, která jsou aktivní a tudíž nepřístupná, obvykle nejsou zahrnuta do památkově chráněných objektů v rámci militární krajiny. Namísto toho jsou však cenná kvůli zachovalým stopám architektury a osídlení z doby před vznikem vojenského prostoru, jako jsou kostely, zříceniny nebo pozůstatky osídlení. V některých případech, jako například v Jincích, mohou být tato vojenská území zajímavá z hlediska militární krajiny (Ehrlich et al. 2020).

Vojenské újezdy v České republice

Vojenský újezd představuje ohraničené území určené k obraně státu a jeho zřízení je stanoveno zákonem č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon byl později nahrazen zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. Vojenským orgánem, který zajišťuje obranu státu v rámci vojenského újezdu, je újezdní úřad. Podle ustanovení §31 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, státní správu na VÚ vykonává újezdní úřad. Tento úřad zajišťuje obranu státu a je podřízen ministerstvu.

Nový zákon o zajišťování obrany České republiky, vymezoval celkem 10 vojenských újezdů, avšak pouze 4 z nich jsou v současné době v provozu, konkrétně Boletice, Březina, Hradiště a Libavá. Vojenské újezdy Brdy, Mladá, Prameny, Ralsko, Dobrá voda a Panenská byly zrušeny (Příbylová 2017). Vojenský újezd Brdy, známý také jako Jince, patřil k nejstarším vojenským újezdům v České republice. Kromě tohoto újezdu byl v roce 1927 zřízen i vojenský újezd Březina, dříve nazývaný Dědice. Další vojenské výcvikové prostory vznikly v roce 1946, a to v podobě vojenského výcvikového prostoru Libavá. Později byly zřízeny i vojenské výcvikové prostory Boletice a Doupov (Hradiště) (Kubisa 2010).

Česká republika se řadí mezi země, které disponují největším rozsahem těchto území. Toto prvenství si Česká republika udržela i přes rozsáhlou redukci prostorů. Po zrušených vojenských újezdech nadále zůstávají stopy v krajině po vojenském

využívání a některé tyto objekty vykazují kulturní, historickou nebo dokumentární hodnotu (Kuča et al. 2020).

Primárním účelem vojenských újezdů v České republice je zabezpečit bezpečnost státu a poskytnout prostor pro výcvik jednotek a útvarů armády. Vojenské újezdy mohou být využívány k provádění společných vojenských cvičení s mezinárodními jednotkami. Avšak, je třeba rozumně rozdělit využití území vojenského újezdu nejenom pro vojenské a hospodářské účely, ale také pro ochranu přírody a krajiny. Dle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, území spravují Vojenské lesy a statky České republiky (Příbylová 2017).

Kategorie III: asociativní krajiny

Krajina asociativní je spíše „nehmotná“, vážou se na ni mýty, legendy, významné osobnosti a historické události. Z toho vyplývá, že asociativní krajina se váže k tomu, co již zaniklo. Asociativní krajinu doplňují hmotné předměty či stavby, které upozorňují na událost, která se zde stala. Její vymezení může být obtížné, to samé platí i pro určení ochrany této krajiny (Ehrlich et al. 2020). Asociativní kulturní krajina zahrnuje náboženské, umělecké nebo kulturní hodnoty, hmotné důkazy jsou bezvýznamné nebo zcela nepřítomné (UNESCO ©1992; Ken et al. 2014). Znak asociativní kulturní krajiny mohou mít i charakter akustického, čichového, kinetického nebo vizuálního vjemu (Buggey 1999).

Dle metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* se asociativní krajina rozděluje na (Ehrlich et al. 2020):

- „*Memoriální krajina*“
 - *Krajina bojišť; vysídlených území; vyhlazených sídel; táborů utrpení a smrti; jiných významných historických událostí a Krajina se vztahem k významné osobnosti*
- *Krajina mýtů a legend*“ (Ehrlich et al. 2020).

Typ HKK č. 30: Krajina vysídlených území

V praktické části diplomové práce je uveden popis typu historické kulturní krajiny č. 30, označovaného jako Krajina vysídlených území, patřícího do kategorie III – Asociativní krajiny, zařazeného do skupiny typů 29-33, známých jako Memoriální krajiny. Název již naznačuje, že tato krajina byla silně ovlivněna vystěhováním obyvatel a následným zánikem sídelní struktury. Tento typ krajiny má důležitou historickou hodnotu a může sloužit jako připomínka lidských tragédií a historických událostí. Přesto v krajině zůstaly zachovány prvky, které dokládají dřívější život na tomto území, jako jsou pozůstatky osídlení, stavby, pozůstatky po hospodářské aktivitě a krajinné prvky (Kuča et al. 2020).

3.3 Hodnoty a znaky historické kulturní krajiny

Historická kulturní krajina představuje podkategorii kulturní krajiny. Tento termín se začal používat v polovině 20. století, kdy docházelo k významným změnám v krajině. Vlivem kolektivizace došlo k nadměrnému sloučení zemědělských pozemků

a historické polnosti prakticky zmizely. Kromě toho těžký průmysl, který s sebou přinesl povrchovou těžbu hnědého uhlí, urbanizace sídlišť a výstavba vodních nádrží zásadně ovlivnily podobu krajiny. Tyto změny vedly k ochuzení a ztrátě historického charakteru krajiny (Ehrlich et al. 2020).

Historickou kulturní krajinou je možno označovat krajinu, která je z historického hlediska významná, konkrétně v sobě nese historický zájem a prvky. Na takovou krajinu se může vázat významná osobnost či historická událost, která se odráží na významných památkách v daném území. Tudiž v sobě krajina nese „otisk“ lidského vývoje včetně jejich činů. Krajina v sobě nese kulturní dědictví, které je zde poskytnuto nejenom pro současnou generaci (Hendrych 2000).

HENDRYCH (2005) definuje historickou krajinu jako takovou krajinu, která obsahuje prvky nebo seskupení prvků, které mají kulturně historický význam a jsou důležité pro zachování historického dědictví. Tato definice se zaměřuje na zachování historických prvků v krajině, které mohou být ohroženy modernizací a změnami v prostředí. Tyto prvky mohou zahrnovat nejen zříceniny, hrady nebo sakrální stavby, ale také historické zemědělské pozemky a jejich využití, starobylé cesty a cestovní uzly, tradiční sídliště apod. Je třeba podotknout, že ne každá kulturní krajina se stává historickou krajinou. Určitý časový odstup a kulturně historický význam musí být prokázán, aby se dané území mohlo nazvat historickou krajinou. Hendrychova definice také upozorňuje na důležitost zachování těchto prvků, neboť představují nedílnou součást kulturního dědictví a historické paměti daného území.

Metodika *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) popisuje historické kulturní krajiny jako krajiny s podobným způsobem využití nebo utvářené podle stejného hlediska, které lze rozlišit na základě výrazné a odlišné vizuální formy. Celek historické kulturní krajiny se definuje jako souvislé území, které zahrnuje jednu, nebo více typově specifických částí historické kulturní krajiny a tyto části se vymezují jako jednotky historické kulturní krajiny na základě signifikantních znaků příslušného typu (Ehrlich et al. 2020).

Podstatné znaky kulturní krajiny mají značný význam pro kulturní hodnoty (Kuča et al. 2020). Česká krajina zahrnuje přírodní prvky, struktury a kulturně-historické významy, které tvoří její charakter a identitu. Tyto prvky, včetně stop kulturního vývoje a kultivace krajiny, mohou být nazývány znaky kulturně-historické charakteristiky krajiny, které mohou být klasifikovány a tříděny (Vorel et Kupka 2011).

Každý typ historické kulturní krajiny má své specifické znaky, které mu jsou přisuzovány a definují ho jako daný typ. Tyto typy taktéž definuje metodika *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020). Některé znaky jsou vázané pouze na jeden typ historické kulturní krajiny, příkladem mohou být chmelnice, které jsou typickým znakem pro krajinu chmelnic. Některé znaky mohou být shodné pro více typů historické kulturní krajiny, příkladem mohou být aleje. Je důležité chápat, že znaky historické kulturní krajiny jsou nositelé významných kulturních hodnot (Ehrlich et al. 2020).

Mezi nejhodnotnější části historické kulturní krajiny patří cenná území harmonicky dochovaných krajinných celků, kde se význačně zachovaly dobové stopy lidské činnosti. Výše zmíněné části je důležité patřičně a systematicky chránit. Aby odpovědná ochrana byla účinná, je důležité rozpoznat a pečlivě identifikovat tato území a jejich památkové hodnoty. Podstatné je pečovat nejenom o území, které podléhá zákonu č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ale i o území, které nespadá pod ochranu zákona a má vysoký památkový potenciál (Kuča et al. 2020).

Historické a kulturní znaky krajiny lze rozdělit do několika skupin (Kupka 2010):

- **DOCHOVANÉ PRVKY, OBJEKTY A JEJICH SOUBORY**

Dochované prvky, objekty a soubory v kulturní a historické krajině charakterizují kulturní a historické znaky. Tyto prvky jsou významné pro zachování kulturního dědictví a mohou být chráněny jako kulturní nebo národní kulturní památka, památková rezervace, památková zóna nebo muzea v přírodě – skanzeny. Také nechráněné památky, které mají zachované tradiční architektonické prvky a struktury, mohou poskytnout informace o historickém vývoji dané oblasti a o místních přírodních, sociálních a kulturních podmínkách, které jsou typické pro danou krajinu (Kupka 2010).

Kategorie se dále dělí na (Kupka 2010):

- **Stopy prehistorického vývoje krajiny a archeologické stopy**

Tato kategorie historické kulturní krajiny zahrnuje pozůstatky prehistorického vývoje krajiny a archeologické pozůstatky, které jsou považovány za posvátná a rituální místa. Řadí se mezi ně například posvátné háje, menhiry, kamenné kruhy a řady, obětní kameny a pohřební mohyly. Kategorie také zahrnuje zbytky dvorců, sídlišť, opevněných hradišť, tvrzišť a oppid, stejně jako staré cesty a parcelaci zemědělské půdy v nejúrodnějších oblastech. Archeologické památky z raného středověku lze také zařadit do této kategorie. Tyto prvky dokládají historický vývoj a kulturu daného území a přispívají k jeho kulturní hodnotě a historickému významu (Kupka 2010).

- **Cenné objekty a soubory**

Tato kategorie zahrnuje hodnotné a architektonicky významné budovy a soubory, které představují různé typy staveb z různých historických období. Náleží sem budovy spojené s aristokracií a šlechtou, sakrální stavby, hospodářské objekty, historická městská architektura, lidová architektura a průmyslové dědictví. Technické památky, zahradní architektura a mnoho dalších menších architektonických a topografických památek se také řadí do této kategorie. Každá oblast má své specifika a různí se v architektonickém provedení, použití materiálu nebo výškovém rozdílu budov. Tyto objekty jsou důležité nejen kvůli své historické hodnotě, ale také kvůli kulturní a estetické hodnotě, kterou představují v krajině (Kupka 2010).

• DOCHOVANÁ URBANISTICKÁ A SÍDELNÍ STRUKTURA

Historická kulturní krajina je charakterizována dochovanou urbanistickou a sídelní strukturou. Tato struktura je nejstarším materiálním důkazem existence sídla a odráží historický, socioekonomický, přírodní a klimatický vývoj daného regionu. Urbanistická struktura zahrnuje umístění budov, ulic a veřejného prostranství, zatímco sídelní struktura zahrnuje vztahy mezi domy a dalšími stavbami. Tyto prvky ukazují, jak se osídlení dané oblasti vyvíjelo v průběhu času a jak se měnila struktura obcí a měst. Dochovaná urbanistická a sídelní struktura je tedy důležitým znakem historické kulturní krajiny, která nám umožňuje lépe pochopit historii a vývoj daného regionu (Kupka 2010).

• DOCHOVANÉ KRAJINNÉ STRUKTURY

Krajinné struktury, které se dochovaly, jsou stále viditelné a snadno rozpoznatelné v současné krajině. Tyto struktury vznikaly na našem území tisíce let a jejich rozmanitost a jedinečnost jsou důsledkem ekonomické a sociální situace v různých regionech. V této kategorii nalezneme cestní síť, historické úpravy zemědělské půdy, dochovanou strukturu zeleně, plužiny různých typů, stopy po lidské technické činnosti a využití krajiny, stopy po tradičním a regionálním způsobu hospodaření a komponovaná kulturní krajina. Tyto struktury jsou nejen památkou minulosti, ale také mají ekologický význam a mohou poskytovat důležité informace o historickém vývoji regionu a jeho obyvatel (Kupka 2010; Kupka et Vorel 2017).

○ **Komponovaná kulturní krajina**

Kulturní krajina, která byla úmyslně vytvořena a navržena člověkem, se nazývá komponovaná kulturní krajina. Tento typ kulturní krajiny je velmi osobitý, neboť se v něm odráží záměr majitele. Jsou do ní řazeny zahrady, parky a rozsáhlé krajinné kompozice (Kupka 2010). Dle metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) je definováno 5 typů komponované krajiny. Nejenom komponované kulturní krajiny se podrobně věnuje certifikovaná *Metodika identifikace komponovaných krajin* (Kulišťáková et al. 2014).

○ **Stopy hospodářské činnosti a exploatace krajiny**

Stopy po hospodářské činnosti a využívání krajiny jsou klíčovým prvkem kulturní krajiny. Jednotlivé regiony se od sebe odlišují podle zemědělských technik, klimatu, reliéfu, dostupnosti a kvality půdy, nadmořské výšky a sociálních a demografických podmínek. Tato rozmanitost se odráží v různých typech kulturní krajiny, jako jsou intenzivně obhospodařované krajinářské oblasti, pastorální krajinářské oblasti a další. Všechny prvky a charakteristiky krajiny, které jsou spojeny s její kulturně-historickou hodnotou, přispívají k unikátnosti a jedinečnosti každého regionu (Kupka 2010).

• NEHMOTNÉ HODNOTY KRAJINY (místa duchovního významu)

Kromě hmotných památek a dochovaných struktur má krajina také duchovní a nehmotnou hodnotu. Významná místa v krajině mohou být spojena s významnými

historickými událostmi nebo osobnostmi a mít výjimečný *genius loci*. Tyto hodnoty mohou být doplněny hmotnými památkami, jako jsou náhrobní kameny, kapličky, pomníky nebo informační tabule, které návštěvníkům připomínají historii a význam daného místa. Duchovní hodnota krajiny utváří jedinečnou identitu a charakter regionu, proto je důležité ji respektovat a chránit (Kupka 2010).

3.4 Ochrana historické kulturní krajiny

Je důležité dbát a pečovat o ochranu kulturní krajiny, aby byly chráněny její hodnoty a charakteristické rysy. Tyto hodnoty jsou často jedinečné a nenahraditelné a jsou výsledkem dědictví našich předků. Proto je nezbytné zasadit se o zachování kulturní krajiny pro budoucí generace. Bez adekvátní ochrany a péče mohou být tyto hodnoty navždy ztraceny. Ochrana kulturní krajiny a jejích hodnot by měla být prioritou národa. V současné době se otázky související s kulturní krajinou a identifikací jejích hodnot, včetně ochrany, diskutují v odborné literatuře. Je důležité zajistit, aby bylo toto unikátní dědictví předáno dalším generacím (Stephenson 2008; Švecová et Vorel 2015).

Cílem ochrany kulturní krajiny je nejenom chránit, ale také vhodně spravovat, udržovat a zlepšovat stav kulturního bohatství. Důležitým nástrojem péče je nástroj územního plánování (Hendrych 2005). Ochrana krajiny je v naší legislativě rozčleněna do několika právních předpisů a resortů (Kuča et Kučová 2000).

Co se týká legislativy ochrany kulturní krajiny a jejích hodnot, Česká republika má dobrý základ, na kterém se dají stavět další prvky ochrany. Potíž je v tom, že ochrana je roztržena do několika právních předpisů a resortů (Kučová 2006; Kučová 2007).

Nejdůležitějším resortem pro ochranu kulturních krajin je státní ochrana, která je zajištěna pomocí zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Navzdory tomu, že Česká republika podepsala Evropskou úmluvu o krajině, která doporučuje státům věnovat pozornost celému území, v praxi se ukazuje, že ochrana kulturně historických hodnot a jejich obnova zůstává stále velmi významným prvkem národní legislativy. Ochrana kulturních krajin je tak doplňkem k obecnému právnímu rámci, jako je například stavební zákon nebo zákon o ochraně přírody a krajiny a sledování krajinného rázu (MK ČR ©2015; Kupka 2017).

K ochraně kulturních krajinných celků se zavazují nejenom Ministerstvo kultury, ale také Politika územního rozvoje České republiky, Politika architektury a stavební kultury České republiky a Státní kulturní politika. Tyto orgány chrání a spolupracují při tvorbě politických strategií, které budou podporovat zachování a rozvoj kulturních krajin a jejích hodnot pro budoucí generace. Spolupráce těchto orgánů má za cíl zlepšit ochranu kulturních krajin a zajistit jejich udržitelnost a rozvoj (Kupka 2017).

3.4.1 Ochrana HKK z hlediska ochrany přírody a krajiny

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody krajiny, se v § 12 zabývá ochranou kulturní krajiny a krajinných parků. Pro ochranu historické kulturní krajiny je klíčový nástroj

popsán v § 25 odstavce 1. Podle tohoto ustanovení jsou chráněné krajinné oblasti oblastmi s rozsáhlým územím, kde je harmonická krajina s charakteristickým reliéfem a významným podílem přirozených ekosystémů, včetně lesů a trvalých travních porostů, kde jsou hojně zastoupeny dřeviny a jsou přítomny historické památky osídlení.

Zákon o ochraně přírody a krajiny spadá pod Ministerstvo životního prostředí a obsahuje nástroje, které jsou vhodné pro ochranu historické kulturní krajiny. Mezi tyto nástroje se řadí zvláštní a obecná ochrana přírody a krajiny. Zvláštní ochrana přírody a krajiny je realizována vyhlášením chráněných krajinných oblastí, které chrání nejen přírodní prvky, ale také celkový ráz harmonicky utvářené kulturní krajiny včetně památek a historického osídlení (Kupka 2010).

Obecná ochrana přírody a krajiny je však pro ochranu kulturní krajiny důležitější. Tato ochrana se vztahuje na celé území státu, což umožňuje zahrnout hodnoty kulturní krajiny, které nejsou institucionálně chráněny. V rámci obecné ochrany lze použít různé nástroje jako například ochranná pásma, plánování území, omezení stavební činnosti apod. (Kupka 2010). Je třeba zdůraznit, že zákon o ochraně přírody a krajiny není jediným nástrojem pro ochranu kulturní krajiny. Existují i další zákony a právní předpisy, které ji chrání, například památkový zákon, stavební zákon a další. Je proto nutné při plánování ochrany kulturní krajiny brát v úvahu všechny relevantní zákony a předpisy.

Podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, § 6, jsou evidovány významné krajinné prvky, zahrnující i cenné plochy sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků. Zákon dále v § 12 definuje krajinný ráz a upozorňuje na význam jeho ochrany jako součásti kulturního dědictví. Tento nástroj ochrany se široce používá pro ochranu kulturní krajiny v souladu s celoevropskými tendencemi (Kupka 2010).

3.4.2 Ochrana HKK z hlediska památkového zákona

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, známý jako památkový zákon, chrání kulturní krajinu. Původně zákon ochraňoval pouze konkrétní stavby, ale později byl rozšířen tak, aby zahrnoval i ochranu historických městských celků a okolního prostředí památek (Kuča 2013).

Památkový zákon se zabývá ochranou kulturních památek a národních kulturních památek, které jsou uvedeny v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek. Tento seznam je dostupný na stránkách Národního památkového ústavu. Specifická ustanovení o ochraně krajiny lze nalézt v § 5, týkající se památkové rezervace, § 6, který se týká památkové zóny a § 17 zabývající se památkovými ochrannými pásmy.

Tento zákon nabízí různé formy ochrany historických kulturních krajinných celků. Krajinné prvky jako jsou obory, aleje a zahrady, lze chránit jako kulturní nemovité památky nebo jako národní kulturní památky. Historická sídla mohou být chráněna prostřednictvím městských a vesnických památkových rezervací a zón, nebo jako archeologické památkové rezervace. Krajinné celky, které jsou součástí těchto oblastí,

mohou být zahrnuty do ochranných pásem památkově chráněných území. Krajinné památkové zóny jsou specifickým nástrojem pro ochranu historické krajiny, který zahrnuje celé území a jeho krajinné prvky a ochranná pásma. Tyto zóny lze vyhlásit v oblastech s památkami přírodního, archeologického, historického nebo kulturního významu a které mají specifickou hodnotu pro regionální rozvoj, vzdělávání a cestovní ruch. Vyhlášení krajinné památkové zóny umožňuje ochranu historické krajiny jako celku a posiluje ochranu krajinných prvků, jsou důležité pro zachování kulturního dědictví (Kupka 2010).

3.4.3 Ochrana HKK v územním plánování

Z úvodního odstavce této kapitoly vyplývá, že územní plánování hraje významnou úlohu při ochraně kulturní krajiny a klíčovým právním dokumentem v této oblasti je zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Územní plánování má za cíl chránit a podporovat přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví, a zároveň chránit krajinu jako základní prvek životního prostředí obyvatel a základ jejich identity, jak je uvedeno zákoně č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu v § 18 odstavec 4. V rámci procesu jsou stanoveny podmínky pro hospodářské využívání zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území a nezastavitelných pozemků. Zastavitelné plochy jsou vymezeny na základě potenciálu rozvoje území a míry využití zastavěného území.

K zákonu č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu se vztahuje vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti. Součástí územně analytických podkladů a územně plánovací dokumentace je vymezení oblastí a míst s krajinným rázem a jejich charakteristikou.

Hlavní nástroje územního plánování dle stavebního zákona jsou: územně plánovací podklady, Politika územního rozvoje, územně plánovací dokumentace, územní řízení, územní opatření a úprava vztahů v území.

Politika územního rozvoje České republiky

Klíčovým dokumentem pro územní rozvoj České republiky je Politika územního rozvoje, která stanovuje strategie a cíle pro územní plánování v celé zemi. I když se tato politika nezabývá krajinou detailně, uznává její význam a hodnotu. Podle Politiky územního rozvoje České republiky 2021 v kapitole 2, odstavec 14, je klíčovým cílem ochrana a podpora přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Důležitou úlohou je uchování charakteristické urbanistické struktury území, uspořádání osídlení a jedinečné kulturní krajiny, které vyjadřují identitu území, jeho historii a tradice. Zároveň je důležité zohlednit potřeby ekonomického a sociálního rozvoje s ohledem na udržitelný rozvoj (MMR ČR ©2021).

Územně analytické podklady

Stavební zákon definuje Územně analytické podklady v § 26. Pro změnu sledovaných jevů v území byla podstatná vyhláška č. 13/2018 Sb. Pro historickou kulturní krajinu bylo důležité zavedení jevu č. 11 – urbanistické a krajinné hodnoty, které nahradily jev urbanistické hodnoty. Tento jev vymezuje celek historické kulturní krajiny jako jednu z hodnot. V rámci ochrany kulturní krajiny se vymezují i znaky, které se nachází mimo území celků historické kulturní krajiny. Mezi další významné prvky patří například památkové rezervace a památkové zóny s jejich ochrannými pásmy (jev č. 5a), architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb (jev č. 13a) a území s archeologickými nálezy (jev č. 16). Důležité jsou také jevy související s krajinným rázem (jev č. 17a) a krajiny s krajinnými okrsky (jev č. 17b), významné krajinné prvky (jev č. 23a), přírodní parky (jev č. 30) a památné stromy s informacemi o jejich ochranném pásmu (jev č. 32). Všechny tyto prvky jsou důležité pro identitu a historii území, jejich ochrana by měla být provázána s potřebami ekonomického a sociálního rozvoje v souladu s principy udržitelného rozvoje.

Územní plán

Dle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu je Územní plán (ÚP) strategickým plánem pro rozvoj měst a obcí, který je tvořen textovou a grafickou částí a zahrnuje i koncepci uspořádání krajiny. Textová část obsahuje například vymezení ploch s různým využitím, územní systém ekologické stability, protierozní opatření, ochranu před povodněmi a další. Grafická část zahrnuje výkres koncepce uspořádání krajiny včetně ploch změn v krajině a územního systému ekologické stability. Krajina je důležitou součástí územního plánování a její specifika se řeší v krajině souvisejících částech ZÚR a ÚAP, které mohou sloužit jako podklad pro tvorbu koncepce.

Územní studie

Územní studie představuje důležitý nástroj pro navrhování, posuzování a ověřování potenciálu území a jeho možných změn. Hlavním cílem je přispět k utváření identity a charakteru krajiny, výsledky mohou být klíčové pro územní plánování. Územní studie se zaměřují na oblasti s významnými historickými krajinnými úpravami, které je třeba chránit a zachovat pro budoucí generace (Kupka et Vondráčková 2020).

Metodické pokyny Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva pro životní prostředí stanovují cíle územní studie. Tento odborný a komplexní dokument má za úkol propojovat různé obory a přispívá k řešení krajiny. Jeho hlavním cílem je poskytnout podklady pro plánování a rozhodování a definovat koncepce krajinného řešení v územních a regulačních plánech. Územní studie umožňuje identifikovat typy krajiny a charakteristiky, což usnadňuje stanovení dalších opatření pro ochranu a správu krajiny (MMR ČR & MŽP ©2016).

Územní studie krajiny má za cíl komplexně analyzovat a hodnotit kvalitu krajiny, zahrnující kulturní a historické hodnoty. Výstupy územní studie, jako jsou koncepce a limity území posluhují jako základ pro následující územně plánovací

činnost. Tato studie je v souladu s Evropskou úmluvou o krajině, která reaguje na dokument Strategie EU. Jejím hlavním cílem je posílit ochranu, řízení a plánování krajiny jako celku a zlepšit její kvalitu a udržitelnost (MMR ČR & MŽP ©2016; Kupka et Vondráčková 2020).

Zásady územního rozvoje

Cílové kvality krajiny jsou stanoveny v textové části zásad územního rozvoje (ZÚR). Výkres krajin je pak obsažen v grafické části ZÚR. V rámci výkresu krajin lze pomocí ZÚR vymezit jednotlivé krajinné typy a stanovit zájmové charakteristiky pro krajiny s kulturními hodnotami. Obě části ZÚR jsou v souladu s Evropskou úmluvou o krajině (Mackovič 2020).

3.4.4 Ostatní možnosti ochrany HKK

Pro hodnocení vlivů záměrů, staveb nebo změn využití území na krajinný ráz a pro preventivní hodnocení lze využít nástroje ochrany historické kulturní krajiny. Tyto opatření jsou úzce svázány se zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.

K ochraně kulturní krajiny se využívají i různé národní a mezinárodní nástroje. Mezi ně patří Evropská úmluva o krajině, Úmluva o architektonickém dědictví Evropy, Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy a Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Ehrlich et al. 2020). Tyto nástroje mají za úkol poskytnout různé ochranné mechanismy a podporu pro zachování kulturních hodnot a dědictví v krajině.

Ochrana, obnova a podpora kulturní krajiny a její identity je spojována s racionálním a udržitelným využíváním, patří to i mezi Cíle udržitelného rozvoje. Péče o kulturní identitu není v rozporu s ochranou přírody a krajiny. Naopak se navzájem doplňují a přispívají k naplňování Cílů udržitelného rozvoje do roku 2030 (Kupka 2017).

4. CHARAKTERISTIKA STUDIJNÍHO ÚZEMÍ

Nynější CHKO Brdy z velké části kopíruje prostor zrušeného Vojenského újezdu Brdy, pouze se přičlenilo území od silnice I/19 až k masívu Třemšína. Oblast CHKO Brdy se nachází na území Středočeského (62,4 %) a Plzeňského kraje (37,6 %). Konkrétně v Plzeňském kraji okres Plzeň-jih (ORP Nepomuk, Blovice) a okres Rokycany (ORP Rokycany). Ve Středočeském kraji v okrese Beroun (ORP Hořovice) a okres Příbram (ORP Příbram). Brdy se rozkládají na celkové rozloze 345 km² v nadmořské výšce 410–865 m n. m. Plocha zrušeného vojenského újezdu činila cca 260 km² a zaujímá tak 3/4 plochy vyhlášené CHKO. Typickým rysem pro brdské lesy je vysoká lesnatost členitého vrchovinného až hornatého reliéfu (viz obrázek č. 3.) a absence osídlení. Klima je zde podhorské až horské, chladné a vlhké (Klouta et al. 2016; AOPK ČR ©2023).

Podrobnější charakteristika studijního území je zpracována dle metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) v kapitole č. 7.1 Popis území.

5. METODIKA

Metodický postup zpracování identifikace historické kulturní krajiny v řešené diplomové práci vychází z metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020). Metodika je s osvědčením č. 203 Ministerstva kultury, odboru výzkumu a vývoje, ze dne 18. 6. 2020, č.j. MK 40137/2020 OVV, sp. zn. MK-S 16383/2015 OVV.

Metodický postup při vyhodnocování území historické kulturní krajiny se skládá z několika dílčích kroků. Prvním krokem při hodnocení území historické kulturní krajiny je vyhledání a prvotní prověření vhodného zájmového území HKK. Po této fázi následuje důkladné studium pramenů a podkladů a vytvoření pracovních map. V dalším kroku se provede podrobný terénní průzkum a dokumentace území pro zachycení veškerých důležitých informací. Následně se vymezí jednotky historické kulturní krajiny a identifikují další znaky HKK. Nakonec je provedeno vymezení celku historické kulturní krajiny, což umožní celkové zhodnocení území a identifikuje se jeho kulturní a historický význam. Tento postup umožňuje důkladné a systematické zhodnocení území a identifikaci jeho kulturního a historického významu.

5.1 Vyhledání zájmového území

Prvním krokem je nutné zvolit vhodné zájmové území pro průzkum. Zájmová oblast byla určena na základě osobní vazby na řešenou krajinu a její dobré znalosti. V předběžné fázi byl rozsah zkoumaného území stanoven nad základní mapou dle předpokládaného rozsahu celku HKK a logicky odvozených topografických hranic. V této fázi je možné určit předpokládané typy krajiny.

5.2 Studium pramenů a podkladů

Dle předpokládaných a určených typů HKK a jejich charakteristik, které jsou uvedeny v metodice *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) byl sepsán orientační seznam znaků, které jsou pravděpodobné, že se budou v řešeném území nacházet. Tyto znaky byly potvrzeny díky znalosti území, literární rešerši a studiem archivních mapových podkladů, současných map a leteckých snímků.

Využitím programu *ArcGIS Pro* byly zpracovány celkové výstupy, které byly rozděleny do jednotlivých vrstev obsahujících body, linie a polygony znaků historické kulturní krajiny. Tyto vrstvy byly použity k vizualizaci a prezentaci výsledků. Na základě této mapy byl následně proveden terénní průzkum. Po podrobném terénním průzkumu byly do mapových vrstev zaneseny znaky, které nebylo možno identifikovat před průzkumem.

Využívání archivních pramenů je klíčové pro poznání historie krajiny. Přinášejí například důležité informace při zpracování zaniklých krajinných prvků nebo sídel. Při zpracování současného stavu území jsou neocenitelným zdrojem informací ortofoto mapy. Cílem při památkovém postupu je získat maximální informace z porovnávaných kartografických pramenů (Fanta 2015). V České republice existuje

mnoho mapových podkladů, které jsou poskytovány ve formě kopií za úplaty nebo pomocí WMS služeb nebo prohlížením na webových aplikacích. Podklady se rozdělují do dvou kategorií, a to „Archivní mapy“ a „Letecké měřické snímky“ (Richter 2021).

Jedním z nejdůležitějších zdrojů pro identifikaci znaků a hodnot kulturních a historických prvků krajiny jsou archivní (staré) mapy (Čada et Vichrová 2012). Mapová díla z 18. a 19. století, které jsou velmi podstatná pro průzkum, jsou dostupná ve vysoké kvalitě online (Semotanová 2006). Archivní mapy ukazují, jak se krajina měnila v průběhu let. Aktuální ortofoto mapy zachycují reálné rozdělení pozemků a uspořádání zeleně (Kuča 2014). Teprve až porovnáním aktuálních map a archivních map společně s leteckými snímky lze odlišit a vyhodnotit zaniklé části kulturní krajiny (Kupka et Vorel 2017).

Mezi historická kartografická díla patří Müllerovo mapování, I. vojenské mapování, II. vojenské mapování, III. vojenské mapování, historické letecké snímky, katastrální mapy. Aktuální mapové podklady zahrnují letecké snímky a ortofotomapy, turistické mapy a základní mapy (Kulišťáková et al. 2014).

Pro identifikaci znaků a zpracování výsledků diplomové práce byly použity následující mapové podklady:

I. vojenské mapování (Josefské)

V letech 1764 až 1768 vznikaly mapy I. vojenského mapování, které byly založeny na Müllerově mapování s měřítkem 1:28 800. Vojenští důstojníci mapovali krajinu na koních a určovali vzdálenosti „od oka“. Důvodem tohoto postupu byla zatím ještě nevybudovaná síť přesných astronomicky určených trigonometrických bod. To vedlo k nepřehlednosti map monarchie. Na těchto mapách byly vyznačeny a barevně odlišeny komunikace, potoky, řeky, uměle vybudované vodní cesty, zemědělské pozemky a budovy (především mlýny a kostely) (Oldmaps ©2017a).

II. vojenské mapování (Františkovo)

Františkovo či II. vojenské mapování vznikalo mezi lety 1836 a 1852. Bylo založeno na vojenské triangulaci, což umožnilo vytvoření map s mnohem větší přesností než u předchozího I. vojenského mapování. Tyto mapy vznikly v době průmyslové revoluce a výrazného rozvoje zemědělství, kdy rozsah lesů byl nejmenší. Pro vytvoření těchto map byly použity mapy Stablního katastru v měřítku 1:2 880, které byly dále upravovány pro použití v generálních mapách v měřítku 1:288 000 a speciálních mapách v měřítku 1:144 000. Kromě toho byly do II. vojenského mapování zahrnuty také výšky trigonometrických bodů, což přineslo ještě vyšší detail a přesnost (Oldmaps ©2017b).

III. vojenské mapování (Františko-josefské)

Františko-josefské mapování, známé také jako III. vojenské mapování, bylo vytvořeno v letech 1876-1880 s měřítkem 1:25 000. Hlavním důvodem vzniku této mapové série byly vyšší nároky armády rakouské monarchie, pro kterou již nebylo II. vojenské mapování dostačující. Pro tvorbu III. vojenského mapování byly použity katastrální

mapy, na které byla aplikována metoda vrstevnic a kót pro vylepšení zobrazení výškopisu. Výsledné mapy byly kolorovány podle topografické sekvence a z nich byly vytvořeny speciální mapy s měřítkem 1:75 000. Tyto mapy se staly důležitým nástrojem pro navigaci, plánování cest a strategické plánování. Ačkoli byly postupem času nahrazovány modernějšími a přesnějšími mapami, některé z těchto speciálních map byly používány až do roku 1956, zejména v oblastech, kde se neuskutečnila aktualizace mapových dat (Oldmaps ©2017c).

Mapy stabilního katastru

Mapy stabilního katastru byly vytvořeny v první polovině 19. století, mezi lety 1826 a 1843. Tyto mapy byly ručně malovány a kresleny v měřítku 1:2 880. Po dokončení byla každá mapa předložena výtisku vedenému ve Vídni, aby bylo možné ověřit její přesnost (tj. Císařské povinné otisky). Pokud došlo k nějakým změnám, byly na mapě označeny červenou barvou. Složitější změny byly zaznamenány na speciálním papíru jako příložené mapy. Tyto mapy se výrazně liší od Císařských povinných otisků, které zachycují pouze původní stav (Geoportál ČÚZK ©2023a).

Historické letecké snímky

První letecké snímky byly vytvořeny v roce 1935. Následné přemapování probíhalo v přibližně v desetiletých intervalech. Do roku 1956 se podařilo nasnímkovat území celé republiky, mapy byly vytvářeny v měřítku 1:25 000. Následně do roku 1968 se letecké měřičské snímkování provádělo v měřítku 1:12 000 až 1:30 000. Historické letecké snímky jsou velmi důležitým podkladem při analýzách. Zachycují vývoj krajinné kompozice ještě před kolektivizačními zásahy ve 2. polovině 20. století. Jednotlivé prvky, kterými jsou značeny trvalé travní porosty, pole, zastavěné území apod. jsou velmi dobře rozeznatelné. Podrobné měřítko snímků dokáže odhalit dnes již zaniklé krajinné struktury a objekty (Kulišťáková et al. 2014).

Ortofoto mapa

Ortofoto je georeferencovaný obraz zemského povrchu, který vzniká z ortofotografického zobrazení. Tento typ mapy využívá překreslení fotografického obrazu zemského povrchu, aby se odstranily posuny obrazu, které mohly vzniknout při pořízení leteckého měřického snímku. Ortofoto mapy jsou přesnější než obyčejné letecké snímky, protože poskytují geometrickou korekci pro různé úhly pohledu a sklonu terénu. Podkladem pro vytvoření ortofoto mapy je často Státní mapa v měřítku 1:5 000, která poskytuje podrobné informace o topografii a umožňuje přesné určení polohy objektů. Ortofoto mapy jsou často využívány v různých oborech, například při geologickém průzkumu, v zemědělství a při řešení environmentálních problémů (Geoportál ČÚZK ©2023b).

Turistické mapy

Turistické mapy jsou významné pro své grafické zpracování, které umožňuje jasně zobrazit přírodní, kulturní a historickou krajinu v jednom pohledu. Tyto mapy také poskytují informační popisy významných bodů, jako jsou zaniklé struktury, sakrální architektura, stromořadí, aleje, lesy, pole, louky, vodní plochy a pěšiny (Kulišťáková

et al. 2014). Oproti jiným mapovým podkladům jsou turistické mapy schopny poskytnout ucelený obraz krajiny, kterou prochází turisté, a poskytují důležité informace pro jejich plánování cest.

Základní mapa

Základní mapa České republiky je kartografické dílo, které zobrazuje území v měřítku od 1:10 000 do 1:200 000. Mapy v měřítku 1:10 000 jsou nejvhodnější a nejpodrobnější pro průzkum krajinných kompozic. Jejich největší přínos spočívá v komplexnosti a množství informací, které zahrnují polohopis, výškopis a místní názvy. Tyto informace jsou důležité při identifikaci zaniklých objektů, sídel a struktur v krajině. Mapy v měřítku 1:10 000 poskytují ucelený pohled na krajinu a zobrazují detaily, jako jsou cesty, budovy, vodní toky, lesy a další prvky krajiny (Kulišťáková et al. 2014).

5.3 Terénní průzkum

Fáze terénního průzkumu je jednou z nejdůležitějších částí diplomové práce. Bylo zapotřebí ověřit existenci jednotlivých historických a kulturních znaků, které byly vytipovány před provedením terénního průzkumu. Jako podklad k průzkumu byly použity turistické mapy (mapy.cz). Následně po podrobném terénním průzkumu byl zjištěn stav území a jednotlivých kulturních historických hodnot. U prvků, které byly zjištěny před terénním průzkumem, byl ověřen jejich současný stav a přesná poloha. Ve zkoumané lokalitě byly kromě předem vytipovaných znaků identifikován i další prvky.

Náležitá fotodokumentace společně s terénním průzkumem byla pořízena autorkou v polovině měsíce února roku 2023. Terénní průzkum byl taktéž prováděn v průběhu roku 2022. Fotodokumentace je důležitou součástí, která formuje reálnější představu o krajině člověku, který se na místě nikdy nenacházel.

5.4 Zpracování mapových výstupů

Mapové výstupy byly zpracovány v programu *ArcGIS Pro* ze sesbíraných dat. U symbologie jednotlivých znaků byla snaha zachovat podobu se symbologií uvedené v metodice *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020).

Pro identifikaci znaků a hodnot v kulturně historické krajině je důležité využívat nejenom archivní mapy a staré letecké snímky (ortofotomapy), podstatné je taktéž najít staré fotografie a pohlednice, které zachycují například zaniklé obce. Nejdůležitější prameny jsou textové, zejména regionální literatura, kroniky, statistiky apod. Neméně důležitým je taktéž terénní průzkum v řešeném území (Kupka et Vorel 2013).

Diplomová práce obsahuje několik mapových výstupů, například mapy vyobrazující zkoumanou lokalitu v kontextu České republiky. Dále mapu vyobrazující zkoumanou lokalitu VÚ Brdy v porovnání s nynějším CHKO Brdy. V rámci diplomové práce je na mapových výstupech vymezen celek a jednotky historické kulturní krajiny. Na zmiňovaných mapových výstupech jsou vyznačeny znaky historické kulturní krajiny a další ostatní znaky, které jsou s touto celkem a jednotkami HKK spojeny.

6. SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

Naše krajina je velmi rozmanitá a pestrá, na stavu přírody se odráží soužití s člověkem. Na základě dlouhodobého vývoje mezi těmito subjekty se postupně přírodní krajina vlivem dalších faktorů přeměnila na krajinu kulturní. Kulturní krajina je nositelem historického odkazu, který zahrnuje přírodní a kulturní dědictví spolu s kulturně-historickými, ekologickými a ekonomickými hodnotami (Kuča et al. 2020).

Aby historická krajina s jejími dochovanými krajinnými celky mohla být udržovaná v dobrém stavu, je důležitá odpovědná a systematická péče. Podstatným krokem je identifikovat cenná území harmonicky dochovaných krajinných celků a určit jejich památkovou hodnotu. Tímto krokem je následně možné regulovat další rozvoj území. Je zapotřebí pečovat nejenom o území, které je pod ochranou památkového zákona, ale i o území, které se nachází mimo ochranu tohoto zákona. Dané území má leckdy vysoký památkový potenciál. Jednou z priorit Státní kulturní politiky je uchovat kulturní dědictví (Kuča et al. 2020).

Tato diplomová práce se zabývá oblastí bývalého vojenského újezdu Brdy, tedy oblastí s bohatým historickým vývojem. Dlouhou řadu let byla krajina v řešeném území přeměňována a využívána pro potřebu výcviku vojsk. Proto zde zaniklo několik sídel a vybudovalo se mnoho vojenských objektů. Po zaniklých obcích se v krajině bývalého vojenského újezdu Brdy dodnes nachází znaky, které se v této diplomové práci identifikují. Dnes je toto území chráněno a donedávna zapovězená krajina otevírá možnost po značených turistických cestách prozkoumat kouzlo divoké nezastavěné krajiny, kde rozsáhlé a pusté pláně nesou svědectví o dávno zaniklých sídlech.

V roce 2020 byla vydána Ministerstvem kultury České republiky certifikovaná metodika *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) zaměřená na vymezení typů na základě kulturně historické hodnoty území. Mezi těmito typy byl vymezen i typ č. 27 Krajina vojenských prostorů, do kterého spadá oblast bývalého vojenského újezdu Brdy. Tato metodika se opírá o dříve vydané odborné materiály, kterými jsou certifikované metodiky: *Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny* (Dostálek et al. 2014) a na *Metodiku plánů ochrany krajinných památkových zón* (Kuča et al. 2014). Je důležité zmínit Památkový katalog Národního památkového ústavu. Metodika je komplementární s certifikovanou *Metodikou identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami* (Kuča et Kučová 2015) a *Metodikou klasifikace staveb podle památkové hodnoty* (Kuča et Kučová 2015). V oblasti komponovaných krajin se tato metodika opírá o *Metodiku péče o umělecky ztvárněnou kulturní krajinu* (Novák 2017) a také o *Metodiku identifikace komponovaných krajin* (Kulišťáková et al. 2017) a mnoho dalších (Ehrlich et al. 2020).

7. VÝSLEDKY

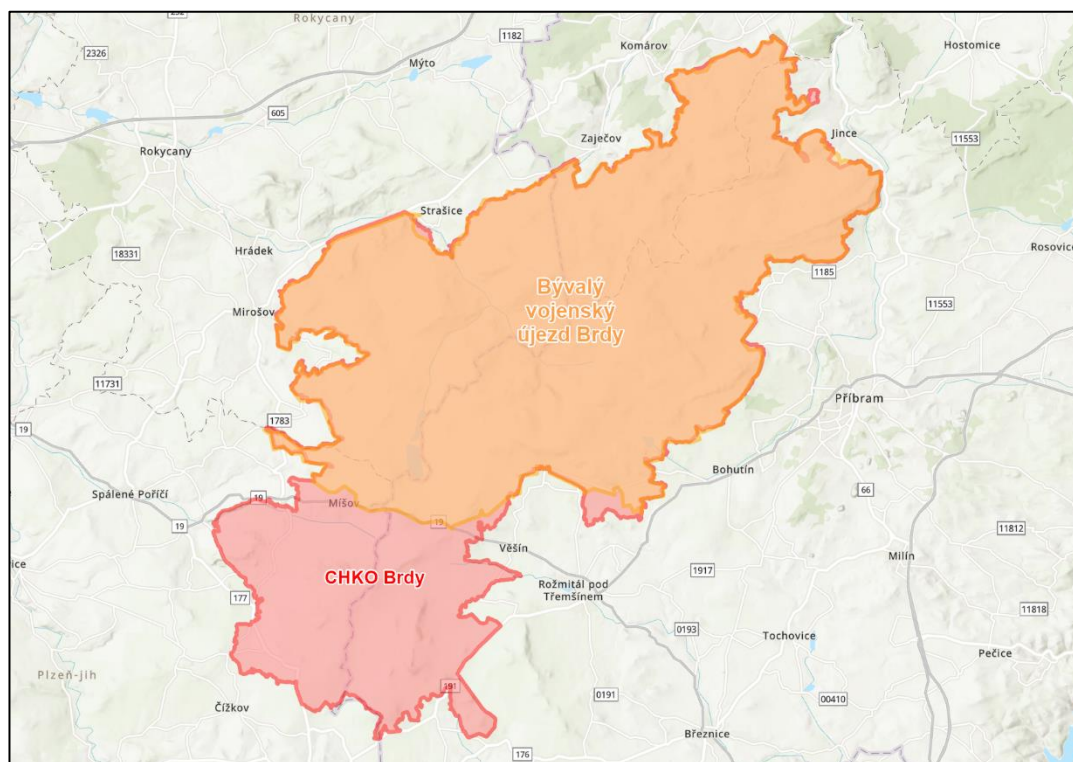
Název území

Bývalý vojenský prostor Brdy

7.1 Popis území

Vojenský újezd Brdy, dříve taktéž nazývaný vojenský výcvikový prostor, vznikl v roce 1950 na území tehdejší dělostřelecké střelnice (MO ČR ©2006). O celkové rozloze 260,08 km², se újezd nacházel v jihozápadní části Středočeského kraje. Konkrétně oblast lemují velká města Hořovice, Příbram, Rožmitál pod Třemšínem, Rokycany a Strašnice. Újezdní úřad sídlil v obci Jince. Od roku 2003 se území Újezdu členilo do 5 katastrálních území (Baština, Hrachoviště, Kolvín, Těně I a Záběhlá) (Roušar 2006). Od roku 2014, kdy se již předpokládalo zrušení újezdu, se rozdělilo území na 27 katastrálních území. Katastrální rozčlenění Újezdu bylo rozděleno podle obcí, ke kterému část území připadla po zrušení v roce 2016. Na základě tohoto rozhodnutí 10 obcí připadlo k Plzeňskému kraji, přibližně 89,7 km², zbývající obce náleží ke Středočeskému kraji (ČSÚ ©2016).

Celkové území bylo vymezeno primárně na základě hranic Vojenského újezdu Brdy, nynější CHKO Brdy (viz obrázek č. 1) s přiléhajícími oblastmi. Na řešeném území byly vymezeny jednotky a celek HKK, rozloha řešeného území je přibližně 270 km².

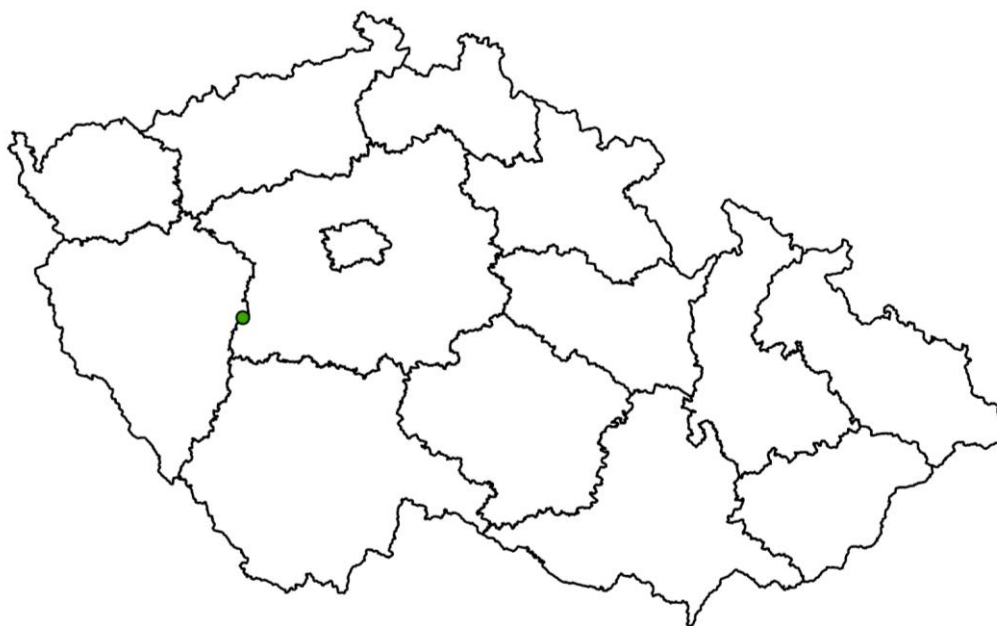
Obrázek 1: Rozsah CHKO Brdy vzhledem k bývalému VÚ Brdy.

7.1.1 Administrativní a územní údaje k vymezení celku HKK

Území se nachází ve Středočeském a v Plzeňském kraji (viz tabulka č. 1), orientační zobrazení řešeného území na mapě České republiky zobrazuje obrázek č. 2. Plošná rozloha řešeného území je přibližně 270 km².

Tabulka 1: Administrativní dělení řešeného území.

Kraj	Okres	Obec s rozšířenou působností	Obec	Katastrální území
Středočeský	Příbram	Příbram	Bratkovice	Bratkovice v Brdech
Středočeský	Příbram	Příbram	Drahlín	Drahlín v Brdech
Středočeský	Příbram	Příbram	Jince	Jince v Brdech
Středočeský	Příbram	Příbram	Křešín	Křešín v Brdech
Středočeský	Příbram	Příbram	Láz	Láz v Brdech
Středočeský	Příbram	Příbram	Nepomuk	Nepomuk v Brdech
Středočeský	Příbram	Příbram	Obecnice	Obecnice v Brdech
Středočeský	Příbram	Příbram	Ohrazenice	Ohrazenice v Brdech
Středočeský	Příbram	Příbram	Sádek	Sádek v Brdech
Středočeský	Příbram	Příbram	Věšín	Věšín v Brdech
Středočeský	Příbram	Příbram	Vranovice	Vranovice v Brdech
Středočeský	Beroun	Beroun	Felbabka	Felbabka v Brdech
Středočeský	Beroun	Beroun	Chaloupky	Chaloupky v Brdech
Středočeský	Beroun	Beroun	Malá Víska	Malá Víska v Brdech
Středočeský	Beroun	Beroun	Hvozdec	Hvozdec v Brdech
Středočeský	Beroun	Beroun	Podluhy	Podluhy v Brdech
Středočeský	Beroun	Beroun	Zaječov	Zaječov v Brdech
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Dobřív	Dobřív v Brdech
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Mirošov	Mirošov v Brdech
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Mirošov	Mirošov
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Štítov	Štítov
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Skořice	Skořice v Brdech
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Skořice	Skořice
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Strašice	Strašice v Brdech
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Štítov	Štítov v Brdech
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Těně	Těně v Brdech
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Trokavec	Trokavec v Brdech
Plzeňský	Rokycany	Rokycany	Příkosice	Příkosice
Plzeňský	Plzeň-jih	Plzeň	Borovno	Borovno v Brdech
Plzeňský	Plzeň-jih	Plzeň	Hořice – Spálené Poříčí	Čičov v Brdech
Plzeňský	Plzeň-jih	Plzeň	Míšov	Míšov v Brdech

Obrázek 2: Orientační zobrazení řešeného území v mapě České republiky.

7.1.2 Přírodní poměry

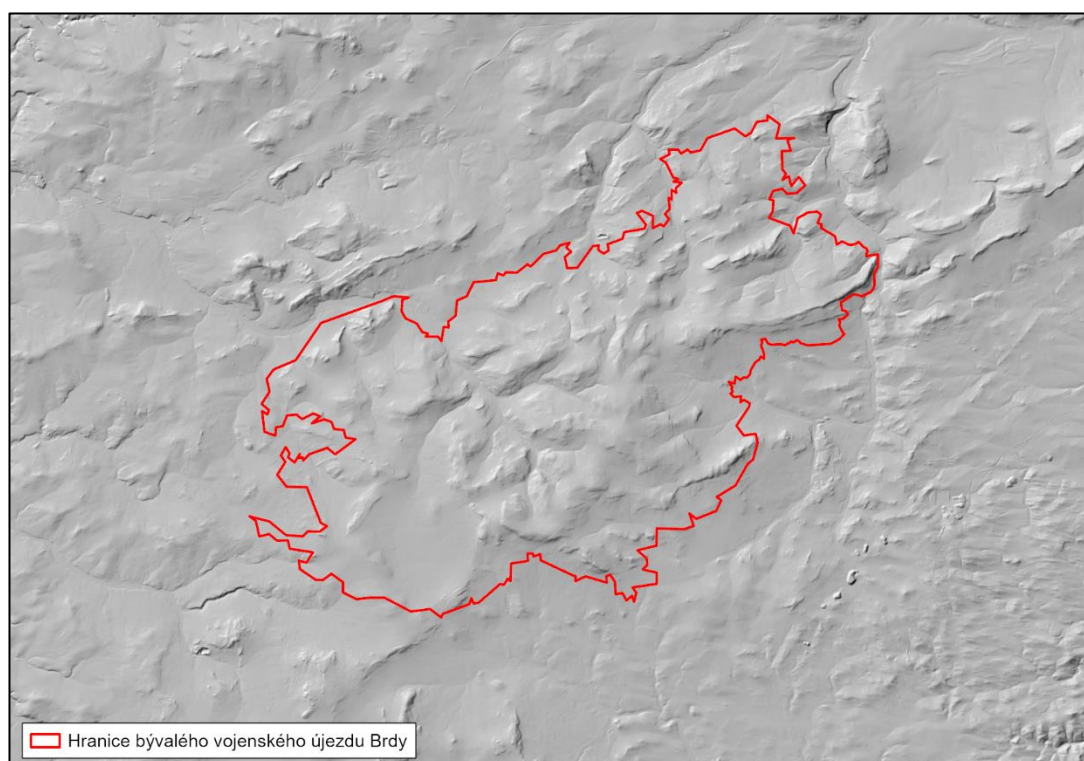
Brdy se nachází v mírně teplé oblasti a mají podlouhlý tvar směrem od jihozápadu k severovýchodu. Místní biodiverzita je ovlivňována abiotickými, biotickými a antropogenními faktory, což má za následek chudou druhovou pestrost. Některé části půdy jsou málo výživné a neumožňují rozmanitou flóru a faunu. Dalším faktorem ovlivňujícím biodiverzitu jsou historické události, které vedly k zániku některých druhů a společenstev v této oblasti (Cílek et al. 2015; Bártová 2020).

Brdská krajina byla téměř celá pokryta smíšenými lesy s převahou buku a jedle. Přírodní biotopy zabíraly pouze 15 % plochy. Dnešní podoba Brd je výrazně ovlivněna člověkem, spíše než přírodními faktory. Lesy byly postupně nahrazovány smrkovými monokulturami, ale v odlehlých a těžko přístupných místech se stále nachází původní, nebo téměř původní druhové složení lesa. Nízký úhrn srážek a mírné svahy vedly k zachování periglaciálního charakteru krajiny (Cílek et al. 2015; Čihař 2018; Bártová 2020).

Charakteristickým rysem Brd je inverze vegetačního stupně, kdy na dně údolí se nachází chladnomilná vegetace a s postupným stoupáním nadmořské výšky se vyskytuje teplomilnější vegetace. Brdy se nachází v oblasti srážkového stínu Krušných hor, což znamená, že v zimních měsících je sněhová pokrývka méně častá a nedostatečná pro zásobování podzemní vody (Cílek et al. 2015; Fišer et al. 2016; Bártová 2020).

V oblastech Padrt'ské kotliny, Rožmitálska a Novomitovicka se hojně vyskytují podhorské a horské louky. Velmi vzácné jsou louky uvnitř lesů, které představují

pozůstatek historického osídlení. Na území CHKO Brdy se nachází 18 evropsky významných lokalit, 12 maloplošných zvláště chráněných území, 6 přírodních rezervací a 6 přírodních památek. Brdy jsou významným zdrojem kvalitní pitné vody, která je dostupná v mnoha studánkách. Voda z těchto studánek má vynikající kvalitu a lepší parametry než voda určená pro kojence. Brdy jsou také součástí 19 národních chráněných oblastí přirozené akumulace vod. Voda z této oblasti je shromažďována zejména v nádržích Zászkalské, Obecnické, Pílské a Lazské. Brdy představují významnou oblast, kde se nachází prameny tří větších řek – Klabavy, Bradavy a Litavky (Fišer et al. 2016; Bártová 2020).

Obrázek 3: Zobrazení reliéfu v předmětné lokalitě a jejího širšího okolí.

7.1.3 Historický vývoj území

Z historických událostí v Brdských lesích jsou dodnes patrné zbytky tvrzí, hradů a pravěkých hradišť. Konec druhé světové války je spojen s partyzánským hnutím v této oblasti. Dnes je připomínají pomníčky a památné desky, které jsou ukryty hluboko v lesích (Hejl 1987).

V roce 1920 se poprvé objevila myšlenka na ochranu území zemským poslancem Dr. Lubošem Jeřábkem, který navrhoval vytvoření Brdské rezervace s Padtrškými rybníky a velké lesní rezervace v hřebenech. V téže době byl podán návrh na zřízení Brd jako národního parku, ale žádný z těchto návrhů nebyl úspěšný. O sedm let později byl na tomto území zřízen prostor pro vojenský výcvik a Brdy zůstaly uzavřeny

veřejnosti po mnoho desetiletí. To pomohlo zachovat jejich krajinný ráz, protože nebyl narušen výstavbou (Fišer et al. 2016; Bártová 2020).

Navzdory nesouhlasu odborníků, spolků a veřejnosti byl v roce 1927 v Brdech zřízen vojenský prostor pro dělostřelecký výcvik (dělostřelecké cvičiště Brdy). Tyto vojenské výcvikové oblasti jsou určeny pro speciální jednotky, veřejnosti jsou nepřístupné (Klusacek et al. 2019; Bártová 2020).

V roce 1930 byly v Brdech vytvořeny dva cvičné cílové prostory Jordán a Tok. Během druhé světové války se v Brdech nacházely německé a sovětské vojenské jednotky a také partyzánské skupiny různých národností, které se ukrývaly v odlehlých částech lesa. Počátkem roku 1950 byl založen Vojenský újezd Brdy, který zahrnoval lesy o rozloze 260 km². Kvůli rozšiřování vojenského prostoru bylo v 50. letech několik obcí, jako např. Kolvín, Hrachoviště a Velcí, srovnáno se zemí. V roce 1990 byl podán návrh na zřízení CHKO Brdy, avšak vojenský prostor již chránil krajinu, tudíž zřízení CHKO nebylo potřeba. V roce 1999 byla na vrcholu Praha postavena věž amerického meteorologického radaru. O rok později se uvažovalo o zřízení základny NATO v Brdech, následně o zřízení amerického protiraketového radaru. Obě tyto možnosti byly však zamítnuty (Cílek et al. 2015; Fišer et al. 2016; Čihař 2018; Bártová 2020; Holánková 2020).

Když Armáda předložila návrh na zrušení části vojenského prostoru, vzbudilo to obavy u přírodovědců. Obávali se, že se Brdy stanou terčem developerské výstavby, stejně jako se to stalo v případě lesů Šumavy a Krkonoš. V srpnu 2011 Ministerstvo obrany (MO) a Ministerstvo životního prostředí oznámily plán na zrušení vojenského újezdu Brdy do konce roku 2015. Od začátku roku 2016 byla v souladu se zákonem č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů, vyhlášena chráněná krajinná oblast Brdy podle vládního nařízení č. 292/2015 Sb., o CHKO Brdy. Od roku 2016 vojenské oblasti Jince, Brda a U Někých nadále slouží armádě (Fišer et al. 2016; Čihař 2018; Bártová 2020; Holánková 2020).

Důsledkem intenzivní vojenské činnosti je dnes tak charakteristický vzhled krajiny. Pravidelné a systematické zakládání požárů od použitých munic přispělo a stále přispívá k vytvoření a uchování cenných stanovišť, jako jsou vřesoviště, rašeliniště a další ekosystémy, které hostí vzácné druhy rostlin a živočichů (Čihař 2018; Bártová 2020).

Období, ve kterém docházelo k rozšiřování hranic vojenského újezdu bylo kritické pro několik obcí ve Středních Brdech. Mezi roky 1951 a 1953 probíhalo vysídlování obcí Padrť, Záběhlá, Kolvín, Hrachoviště a Velcí. Obyvatelé obcí byli nuceni opustit své domovy, do kterých se již nevrátily. Domy byly srovnány se zemí a území bylo využito pro výcvik dělostřelectva (viz tabulka č. 2, viz obrázek č. 4) (Makaj 2010).

Kolvín

Podle ČÁKY (1998) byl Kolvín poprvé zmíněn v roce 1381. Celková rozloha obce činila přibližně 1 561 ha, z čehož 80 % tvořily lesy (viz obrázek č. 5 až č. 9) (Vandra 2016). V roce 1941 se obyvatelé obce Kolvín stěhovali poprvé. Důvodem byla výstavba pracovního tábora nedaleko obce. V obci zůstali pouze ti obyvatelé, kteří pracovali v lese a na polích a občané, kteří byli přivezeni z protektorátu, aby pomáhali s odstraňováním škod způsobených vichřicí (Beran 2005; Makaj 2010). Kromě toho bylo schváleno rozšíření dělostřelecké střelnice, což vedlo ke ztrátě domů a majetku pro místní obyvatele (Pamětní kniha obce Kolvín). Po válce se někteří obyvatelé vrátili do Kolvína, avšak o pár roků později, konkrétně na podzim roku 1952, se museli vystěhovat podruhé a obec byla srovnána se zemí. V blízkosti Kolvína se založila dělostřelecká protitanková a pěchotní střelnice (PTS). V dnešní době jsou cílové plochy prázdné, avšak některé budovy byly zachovány (Kopp et al. 2015). V Kolvíně stával obchod se smíšeným zbožím a prodejna hospodářských strojů. Taktéž se v zaniklé obci nacházela škola, hostinec a konzum (viz obrázek č. 10) (Makaj 2010).

Obrázek 5: Kolvín na výřezu mapy stabilního katastru (Císařské otisky) (ČÚZK archiv ©2023).

Obrázek 6: Kolvín na výřezu mapy z 19. století (ČÚZK archiv ©2023).

Obrázek 7: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Kolvín z roku 2003 (mapy.cz ©2023).

Obrázek 8: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Kolvín z roku 2019 (mapy.cz ©2023).

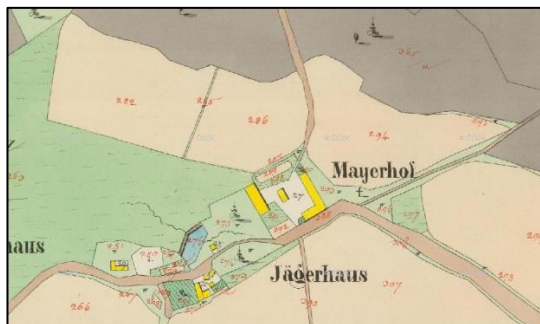
Obrázek 9: Historický letecký snímek z bývalé obce Kolvin z roku 1952 a 1956 (CENIA ©2010).

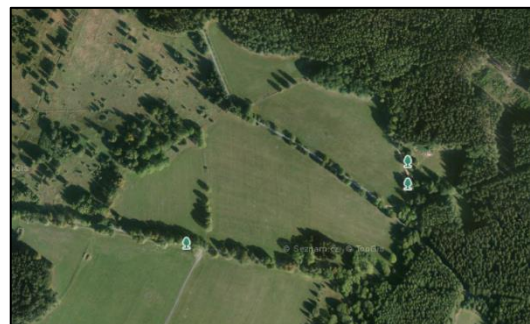
Obrázek 10: Pohlednice s hostincem a konzumem, celkovým pohledem na Kolvin (Tomášek 2006).

Záběhlá

Záběhlá, také nazývaná Zaběhlá (viz obrázek č. 14), se nacházela v blízkosti Dolejšího Padrťského rybníka. V roce 1730 našlo na loukách na Záběhlé domov 12 rodin. Rodiny na toto místo přivedl arcibiskup František Ferdinand, hrabě z Khünburgu, aby zde našly pracovní příležitost v místních lesích. Louky na Záběhlé byly zmiňovány již v roce 1565, kdy byly zatím neosídlené (Čáka 1998; Makaj 2010). Obec se rozdělovala na Přední Záběhlou, známou jako "V Chaloupkách" (viz obrázek č. 11 až č. 13) a Zadní Záběhlou, nazývanou také jako "V Budách" (viz obrázek č. 15 až č. 17). Celková rozloha obce byla přibližně 1 288 hektarů, území bylo tvořeno převážně pláněmi. Elektrifikace obce nikdy nenastala. Na louce Studánka u Přední Záběhlé byl za války zřízen výcvikový tábor pro Hitlerjugend. Četnická stanice byla vybudována v Přední Záběhlé. Po válce byli obyvatelé donuceni opustit své domovy kvůli rozšiřování VÚ Brdy a obec byla zcela zničena. V současné době se v krajině nenachází žádné výrazné prvky, které by život obce připomínaly (Kronika života obce Přední a Zadní Záběhlé; Vandra 2016). Dominantou obce byly hostinec, obchod, škola, pomník obětem 1. světové války a kamenná kovárna. Na návsi stála hasičská zbrojnice a zvonička. Stará kaplička se nacházela u cesty směr Rožmitál. V blízkosti školy od roku 1930 stála kaple římskokatolické církve (Makaj 2010).

Obrázek 11: Přední Záběhlá na výřezu mapy stabilního katastru (Císařské otisky) (ČÚZK archiv ©2023).

Obrázek 12: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Přední Záběhlá z roku 2019 (mapy.cz ©2023).

Obrázek 13: Historický letecký snímek bývalé obce Přední Záběhlá z roku 1952 (CENIA ©2010).

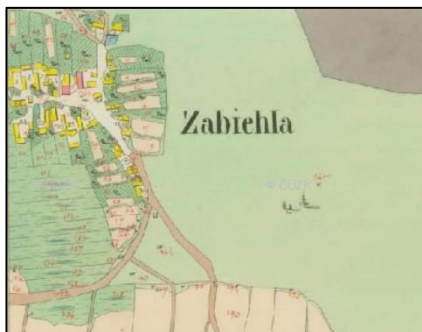
Obrázek 14: Pohlednice z roku 1930 s celkovým pohledem na bývalou obec Záběhlá v Brdech (Reichardt et Reichardt 2006).

Obrázek 15: Historický letecký snímek bývalé obce Zadní Záběhlá z roku 1953 (CENIA ©2010).

Obrázek 16: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Zadní Záběhlá z roku 2019 (mapy.cz ©2023).

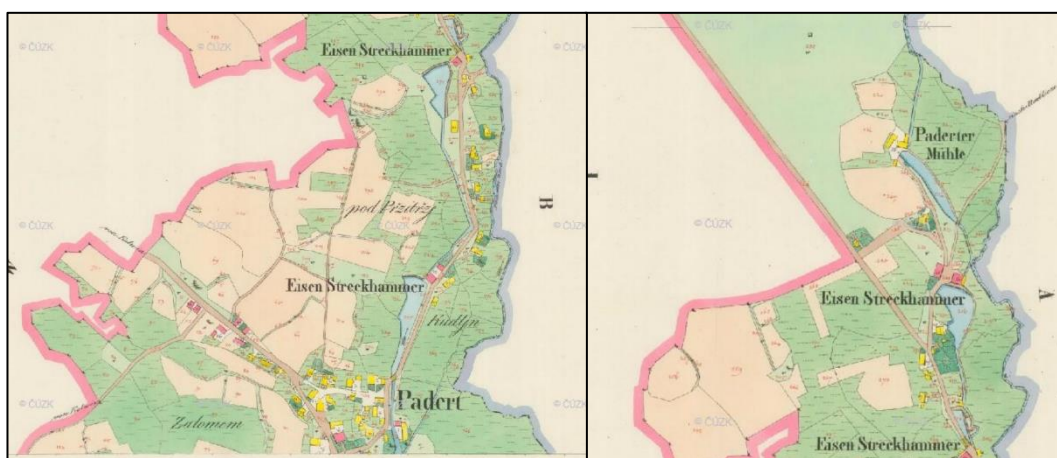
Obrázek 17: Zadní Záběhlá na výřezu mapy stabilního katastru (Císařské otisky) (ČÚZK archiv ©2023).

Padrt'

Zaniklá obec Padrt' je jednou z nejznámějších zaniklých obcí v Brdech (viz obrázek č. 18 až č. 24). Svou přízeň získala kvůli své poloze u hráze Dolejšího Padrt'ského rybníka. Pro obyvatele představovala tato oblast atraktivní lokalitu s představou poklidného života. Obec Padrt', dříve nazývaná Waldorf, byla založena roku 1565, avšak k trvalému osídlení docházelo již v roce 1531. Padrt'ské rybníky skládající se z Dolejšího a Hořejšího Padrt'ského rybníka se vybudovaly v roce 1931. Rybníky sloužily německým osadníkům z Westfálska, jako hnací síla k pohonu vodních kol pro hutnictví (Žán 2001). Netypicky rozprostřená a roztáhlá zástavba obce byla dána přilehlou rybníční soustavou. Jelikož Padrt' byla především železářskou obcí, primárně

se zástavba soustředila u hráze Dolejšího padrt'ského rybníka. Od první poloviny 20. století, kdy se obyvatelé museli dvakrát vystěhovat počet obyvatel nadále klesal. Důvodem vystěhování byl rozpínající se prostor armády pro výcvik vojsk. První vysídlení proběhlo v letech 1940-1942, Němci plánovali prostor využít jako zkušební místo pro německé kolonisty. Po skončení 2. světové války se obyvatelé začali vracet zpět do obce, čekaly je ale těžké časy, jelikož domy byly v tristním stavu či dokonce srovnány se zemí. Někteří obyvatelé byli nuceni odkoupit své pozemky od příslušných úřadů (Vandra 2016).

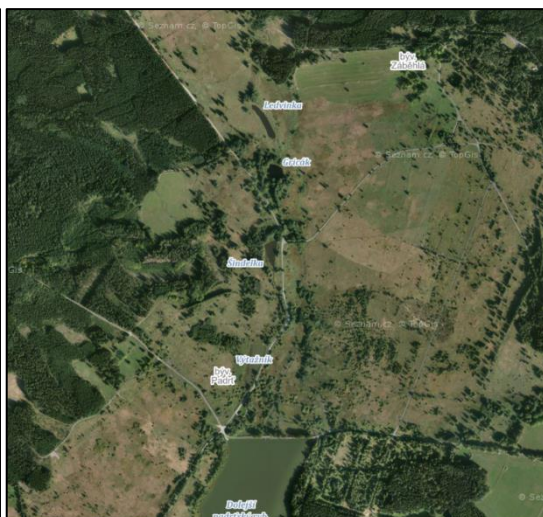
Druhé vysídlení proběhlo o pár let později, konkrétně v období 1951-1953. Po druhém nuceném vysídlení obce se srovnala se zemí kompletní zástavba. Příčinou byl špatný stav mírové situace po celém světě a z důvodu nedávné minulosti se československá armáda začala připravovat na další případný konflikt (Vandra 2016). Proto bylo nutné rozšířit vojenský výcvikový prostor. Dodnes se v dané lokalitě nachází rozsáhlé zarostlé pláne. V Padrti stával pomník z 1. světové války, který byl přesunut do obce Skořice. Pomník připomíná vzpomínku nejenom na padlé vojáky v 1. světové válce, ale také na již neexistující ves. V obci Padrt se nacházel hamerní úřad, který později sloužil jako lesní správa, hostinec, hamry a pily. Dále v obci stávala stará škola, kterou později využívali jako stanici Sboru národní bezpečnosti. Následně starou školu nahradila nová škola, kterou později rozebrali hasiči ze Strašic (Makaj 2010).

Obrázek 18: Padrt' na výřezu mapy stabilního katastru (Císařské otisky) (ČÚZK archiv ©2023).

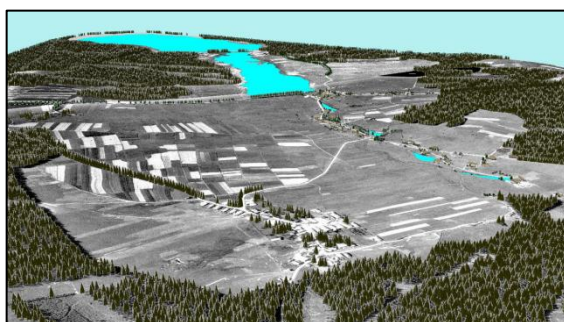
Obrázek 19: Historický letecký snímek bývalé obce Padrť z roku 1952 a 1953 (CENIA ©2010).

Obrázek 20: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Padrť z roku 2019 (mapy.cz ©2023).

Obrázek 21: Vizualizace zaniklé obce Padrť od jihu, z roku 1938 (Jelének 2010).

Obrázek 22: Vizualizace zaniklé obce Padrť od severu, z roku 1938 (Jelének 2010).

Obrázek 23: Celkový pohled na Padrť z roku 1929 (Reichardt et Reichardt 2006).

Obrázek 24: Dům v zaniklé obci Padrť, fotografie z roku 1912 (Roup 2018).

Hrachoviště

Obec Hrachoviště (viz obrázek č. 25 až č. 28) byla poprvé zmíněna v roce 1331, v této době patřila k hradu Valdek. Až do roku 1923 bylo Hrachoviště součástí obce Hvozdec. V roce 1838 obec zasáhl obrovský požár, který způsobil enormní škody. Rozmach obec zažívala v 18. a 19. století, kdy probíhala těžba rudy na nedaleké Jedové hoře, avšak po ukončení těžby se rapidně snižoval počet obyvatel ve vsi. Obec nikdy nebyla elektrifikována, taktéž se v obci nenacházel vodovod. Obyvatelé

vybraných usedlostí přívod vody řešili pomocí samospádu z blízké nádrže. Během německé okupace nebylo Hrachoviště součástí plánů pro rozšíření střelnice. Osudný byl pro obec 5. únor 1952, kdy bylo rozhodnuto o likvidaci obce. Obec byla zcela zničena a jedinou zachovalou stavbou je opravená stodola, která je nyní dominantou této zaniklé vsi. V dobách výcviku, i dnes, je v severní části území obce zřízen areál pro vojenskou autoškolu. V současné době místo podléhá sukcesii, jakož i místa po ostatních zaniklých obcích v Brdech (VHSB o.s. ©2008; Makaj 2010; Vandra 2016).

Obrázek 25: Historický letecký snímek bývalé obce Hrachoviště z roku 1953 (CENIA ©2010).

Obrázek 26: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Hrachoviště z roku 2019 (mapy.cz ©2023).

Obrázek 27: Hrachoviště na výřezu historické mapy z 19. století (ČÚZK archiv ©2023).

Obrázek 28: Bývalá venkovská usedlost čp. 14 v Hrachovišti (Adam 2023).

Velcí

Přesné datum vzniku obce je těžké dohledat, avšak první dochovaná zmínka je z roku 1454, kdy území obce Velcí (viz obrázek č. 29 až č. 32) náleželo k Jincům. Počet obyvatel v obci byl nízký ze dvou důvodů. Prvním důvodem bylo částečné vypálení území Jinců a Velcí švédským generálem Janem Bárnerem v roce 1639. V této době se taktéž rozšířila morová epidemie. Následně po těchto tragických událostech počet obyvatel rostl, dokud se lidé nezačali stěhovat za prací do jiných obcí. Obec Velcí taktéž prožila obě vysídlení, kdy druhé bylo jako i pro ostatní obce devastující. Ve Velcí bylo srovnáno se zemí pouze několik budov. Dnes Velcí spadá pod katastrální území Jince v Brdech. Na části území bývalé obce se dnes nachází

posádkové cvičiště. Zajímavostí je, že ve Velcí bylo vybudováno první JZD v okrese Hořovice (Makaj 2010; Vandra 2016).

Obrázek 29: Velcí na výřezu historické mapy z 19. století (ČÚZK archiv ©2023).

Obrázek 30: Historický letecký snímek bývalé obce Velcí z roku 1953 (CENIA ©2010).

Obrázek 31: Ortophoto mapa obce Velcí z roku 2019 (mapy.cz ©2023).

Obrázek 32: Ortophoto mapa obce Velcí z roku 2003 (mapy.cz ©2023).

7.1.4 Současný stav území

Vojáci využívali Brdy po dobu téměř 90 let pro svá cvičení, ale to se změnilo. Koncem roku 2015 byl vojenský prostor Jince v srdci České republiky uzavřen (Plch et Plch 2018). Na začátku roku 2016 byly Brdy vyhlášeny chráněnou krajinnou oblastí, která zahrnuje území vojenského újezdu a jeho blízkého okolí. Rozkládají se zhruba na 330 km² na území Středočeského a Plzeňského kraje, uprostřed Čech. Brdy jsou velice lesnatou vrchovinou, lesy tvoří 85 % plochy CHKO. I přes zrušení vojenského újezdu si Armáda ponechala území o rozloze 35 km² v severovýchodní části Brd, které zahrnuje posádkové cvičiště Brda s dopadovou plochou. Vojenská činnost vytvořila na cvičištích cenná vřesoviště, rašeliniště a prameniště (Hajšman 2015; Bártová 2020).

Vojenský újezd Brdy zahrnoval cvičiště se specializovanou dělostřeleckou a leteckou střelnicí. Bylo zde i zařízení pro výcvik řidičů, střelnice pistolová a pěchotní. Vojenský újezd byl zřízen podle zákona č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech. Tento zákon byl k 1. 12. 1999 zrušen a nahradil ho zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. VÚ Brdy byl primárně zřízen pro výcvik jednotek dělostřelectva, včetně bojových ostrých střelb, výcvik jednotek AČR a ozbrojených složek ČR ve střelbě z ručních zbraní, výcvik jednotek pasivních sledovacích systémů

a elektronického boje. Dále plnit úkoly výzkumné a zkušební činnosti, výcvik aktivních záloh, plnění úkolů bojového stmelení rozvinovaných a vytvářených jednotek, výcvik složek Integrovaného záchranného systému a pro komerční využití zahraničními jednotkami (MO ČR ©2006).

Seznam hlavních výcvikových zařízení na území VÚ Brdy zahrnoval dělostřeleckou střelnici Brda, střelnici bojových vozidel Kolvín a Padrt', střelnici bojových vozidel Padrt', Kolvín-Sever, Kolvín-Jih, leteckou zkušební střelnici Jordán, střelnici bojových vozidel Bahna 1000, tankostřelecké cvičiště 400 Bahna, pěchotní střelnici Velcí, pistolová střelnici Jince, broková střelnici Velcí, pěchotní střelnici Bahna a Kolvín-Jih, házečiště ručních granátů Brda a Bahna, trhací jáma Brda, cvičiště řízení bojových vozidel Bahna, výcvikové zařízení Valdek a šest odlesněných ploch určených jako polní tábořiště (MO ČR ©2006).

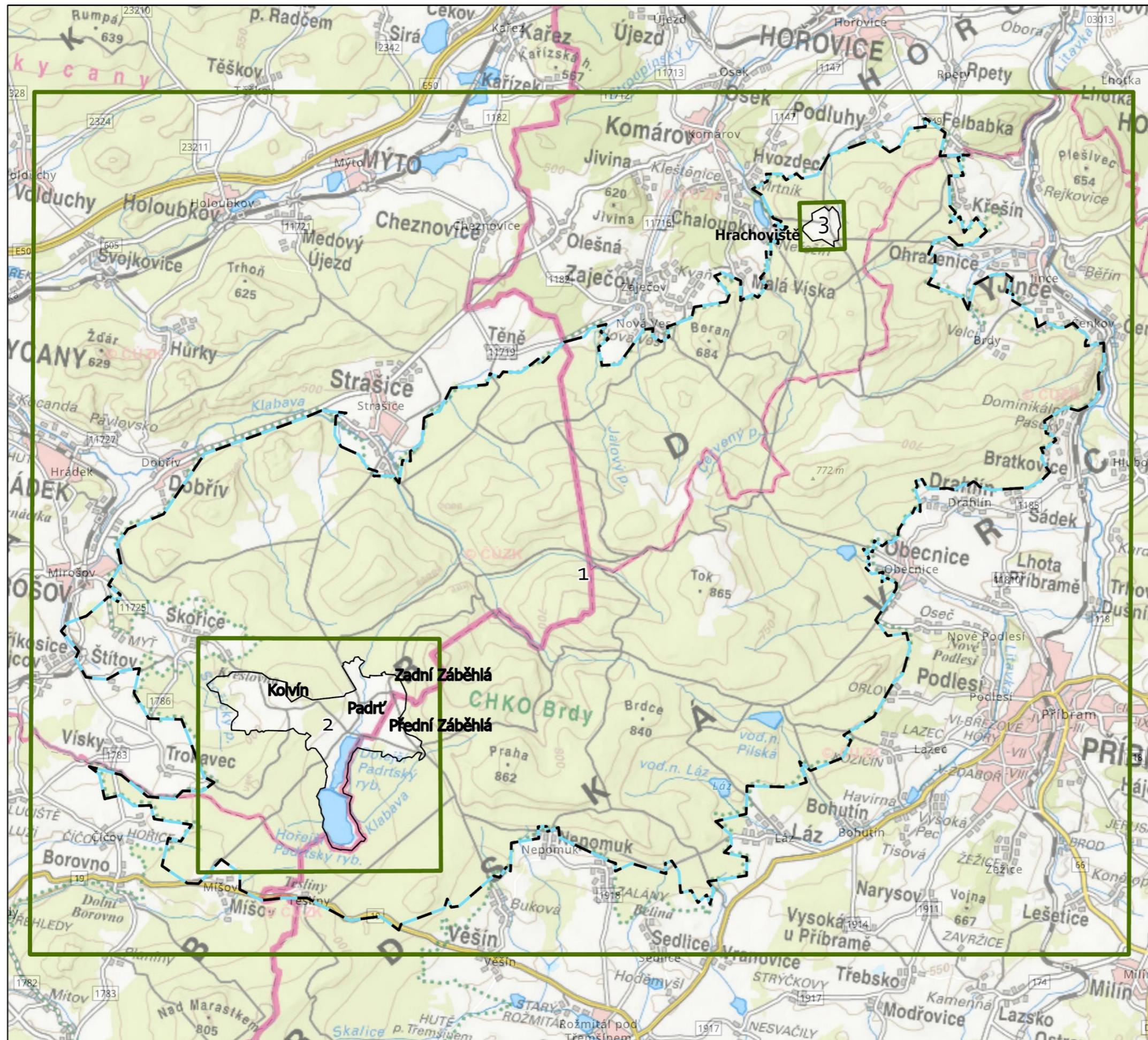
Brdy jsou nejmladší chráněnou krajinnou oblastí v České republice a jsou umístěny na 26. místě v pořadí chráněných krajinných oblastí ČR. Pyšní se titulem nejvyššího pohoří v českém vnitrozemí (Čihař 2018; Bártová 2020). Cílem jejich zřízení je splnit společenské poslání spočívající v uchování a obnově přírodního prostředí, zejména ekosystémů obsahujících živé organismy a planě rostoucí rostliny. Klíčovým faktorem je zachování charakteristického krajinného rázu a ochrana přírodních zdrojů. Plán péče, který je vydáván Agenturou ochrany přírody a krajiny, podrobně popisuje kroky, které je nutné podniknout pro naplnění tohoto poslání (Ptáček et Urbančíková 2016; Bártová 2020; AOPK ČR ©2022).

V současnosti jsou Brdy rozděleny do čtyř oblastí: Hřebeny, Střední Brdy, Jižní Brdy a Trhoč – Radač (Smolná 2018; Bártová 2020). Nejvyšším přirozeným vrcholem Brd je vrchol Tok s výškou 865 m n. m. Nejvyšším umělým vrcholem je Praha, která dosahuje výšky 862 m n. m. a na jejímž vrcholu stojí 60 metrů vysoká věž s meteoradarem Českého hydrometeorologického ústavu. Na druhé straně se nejnižší místa nacházejí v nejsevernější a nejvýchodnější části CHKO, kde se vyskytují skalní útvary, kamenná moře vzniklá mrazovým zvětráváním (Fišer et al. 2016; Bártová 2020).

7.2 Vymezení jednotek a celku historické kulturní krajiny

V řešeném území byl definován celek historické kulturní krajiny podle metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020). Na řešeném území byly identifikovány 3 jednotky patřící do 2 různých typů historické kulturní krajiny. Byla vymezena jednotka HKK č.1 Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy, která spadá k typu č.27 Krajina vojenských prostorů. Následně byly vymezeny dvě jednotky náležící k typu HKK č. 30: Krajina vysídlených míst. Jedná se o jednotku č.2 Krajina vysídlených území Kolvín, Padrt', Záběhlá a jednotka č. 3 Krajina vysídleného území Hrachoviště. . V rámci těchto jednotek byl vymezen i celek HKK, ve kterém se nachází nejvýznamnější znaky daného typu.

Zobrazení hranic jednotlivých jednotek a celku je zobrazeno na mapě č. 1: Vymezení celku a jednotek historické kulturní krajiny, schéma kladů listů.

- jednotka historické kulturní krajiny
- jednotka historické kulturní krajiny
- celek historické kulturní krajiny
- klad listů

CELEK - Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy

JEDNOTKA - typ č. 27: Krajina vojenských prostorů
 - jednotka HKK č.1: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy

JEDNOTKA - typ č. 30: Krajina vysídlených území
 - jednotka HKK č.2: Krajina vysídlených území Kolvín, Padrt', Záběhlá
 - jednotka HKK č.3: Krajina vysídleného území Hrachoviště

MAPA 1: VYMEZENÍ CELKU A JEDNOTEK HISTORICKÉ KULTURNÍ KRAJINY, SCHEMA Kladů listů

KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY

ZPRACOVALA Bc. DENISA BÁRTOVÁ

DATUM BŘEZEN 2023

7.2.1 Jednotka HKK č. 1: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy

První a zároveň dominantní vymezená jednotka náleží do typu 27: Krajina vojenských prostorů ve smyslu metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020).

Kulturní hodnoty popisované jednotky zobrazují mapy č. 2a, 2b: jednotka HKK č. 1: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy

Znaky historické kulturní krajiny, které jsou identifikované v jednotce HKK č. 1: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy zobrazuje tabulka č. 3 a obrázek č. 33 až č. 95.

Tabulka 3: Znaky historické kulturní krajiny v jednotce č. 1.

znak	umístění	popis
posádkové cvičiště Jince	Jince v Brdech	Cvičiště vzniklo k 1.1.2016, při zrušení VÚ Brdy. Území slouží k vojenským potřebám a není veřejnosti přístupné. Cvičiště tvoří vojenské zařízení se střelnici, cvičišti, vojenské kasárny, tankové dráhy apod.
vojenský prostor Velcí	Jince v Brdech	Rozsáhlý komplex budov byl dříve využíván pro výcvik vojenských jednotek.
broková střelnice	Jince v Brdech	Střelnice je určena ke střelbě z brokovnic, má délku 250 m a je vybavená vrhači asfaltových holubů.
pěchotní střelnice Velcí	Jince v Brdech	Střelnice určená pro střelbu z ruční zbraně. V areálu se nachází řídicí věž, dílna a parkoviště.
kontrolně-pozorovací stanoviště Hřebeny	Jince v Brdech	Součástí pozorovatelny je velmi odolný betonový úkryt.
řídicí věž na Hřebenu	Jince v Brdech	Taktéž nazývaná jako Orlí hnízdo sloužila jako kontrolně-pozorovací stanoviště, nebo jako dělostřelecká pozorovatelna s výhledem na vševojskovou střelnici Brda.
stavba na Hřebenu	Jince v Brdech	Stavba neznámého určení.
vševojsková střelnice Brda	Jince v Brdech	Střelnice je součástí Posádkového cvičiště Jince, které slouží k potřebám armády. Dříve nazývaná dělostřelecká střelnice Brda je určena k pozemním střelbám. Pro vyhodnocování a řízení střelb jsou využívány pozorovatelny na Hřebenech.
vojenské boudy na Brdě	Jince v Brdech	Vojenské boudy na vševojskové střelnici Brda.
házeliště ručních granátů Brda	Jince v Brdech	Součástí házeliště ručních granátů je několik krytů, okopů, dopadová plocha s terčí a tanková pozorovací věž.
trhací jáma Brda	Jince v Brdech	Jáma slouží pro zničení nevybuchlé munice.
cvičné terče na Brdě	Jince v Brdech	Železobetonové objekty byly určeny pro odolnost materiálu proti dělostřeleckým granátům.

pozorovatelná u CP Brda	Jince v Brdech	Německá pozorovatelná – pixle.
pozorovací pixle	Jince v Brdech	Malá pozorovací pixle nacházející se na území vševojskové střelnice Brda.
strojovna na Brdě	Jince v Brdech	Strojovna na dopadové ploše Brda.
betonové kryty u trhací jámy	Jince v Brdech	Betonové kryty sloužící pro úkryt.
pozorovatelná na Brdě 1	Jince v Brdech	vojenská pozorovatelná
pozorovatelná na Brdě 2	Jince v Brdech	
Kontrolně-pozorovací stanoviště Černá skála	Obecnice v Brdech	Stavba sloužila ke sledování, vyhodnocování a řízení střelb na cílové ploše Tok.
kontrolně pozorovací stanoviště Beran	Malá Víska v Brdech	Dnes již zchátralá vojenská pozorovatelná, ve formě krytých zákopů dříve sloužila pro pozorování cílové plochy Jordán a Tok. Dříve se zde nacházela dřevěná bouda.
bývalé vojenské letiště pod Hejlákem	Malá Víska v Brdech	Rozsáhlá plocha zpevněná betonovými bloky o rozměrech cca 520x60 m, se nachází nedaleko Zaječova pod vrcholem Hejlák. Stavba byla vystavěna v roce 1940 a veřejnosti se její existence dlouho tajila. Po válce bylo letiště využíváno velmi zřídka.
kontrolně pozorovací stanoviště Hejlák	Malá Víska v Brdech	Stanoviště bylo využíváno při leteckém bombardování na zkušební střelnici Jordán.
zbytky vojenské pozorovatelný	Malá Víska v Brdech	Ve skále na vrcholu Hejlák byly vystavěny vojenské pozorovatelný s výhledem na dopadovou plochu. Dnes se zde nachází pouze zbytky po pozorovatelných se značně stíženým výhledem.
letecká zkušební střelnice (LZS) Jordán	Malá Víska v Brdech	Plocha byla určena pro zkoušení nových leteckých kanonů, pum a neřízených raket. Taktéž se zde zkoušela pozemní střelba. Střelec používal při střelbě betonový kryt na Houpáku a v případě bombardování pozorovatelnu na Hejláku. Dělostřelectvo taktéž využívalo střelnici.
bývalá cílová plocha Jordán	Malá Víska v Brdech	Odlesněná bývalá cílová a dopadová plocha dělostřelecké a letecké střelnice zahrnuje větší počet bunkrů. Nachází se na vrcholu Houpák.
bývalý heliport	Malá Víska v Brdech	Heliport se nachází cca 100 m jižně od vrcholu Houpák.
Pěchotní srub CE "Jordán"	Malá Víska v Brdech / Obecnice v Brdech	Zkušební a cvičný železobetonový pěchotní taktéž nazývaný "Benešák". Byl vybudován v roce 1936 k testování materiálů a pro střelbu různými typy zbraní. Jedná se o III. odolnost.
pozorovatelná na Jordánu	Malá Víska v Brdech	Německá pozorovatelná, byla nejspíše postavena během 2. světové války.

opevnění vz.36 (bunkr zkus/VI/C)	Malá Víska v Brdech	Československé opevnění vz.36 se nachází 200 m severně pod vrcholem Houpák.
Objekt zkušební/(2)/B2-90	Obecnice v Brdech	Objekty se nachází v severní části bývalé cílové plochy Jordán. Dnes jsou zde k nalezení rozvaliny.
Objekt zkušební/(1)/A-180 Z	Obecnice v Brdech	
pozorovatelna na Houpáku	Malá Víska v Brdech	Na vrcholu Houpák se nachází pozorovatelna dříve sloužící pro řídicího střelce. Vybudována byla během 2. světové války. Betonový kryt se používal k úkrytu před leteckou střelbou z raket a z kanonů na letecké zkušební střelnici Jordán.
strojovna pod Dlouhým vrchem	Zaječov v Brdech	Ještě v roce 2015 byla strojovna využívána k ničení nevybuchlé munice.
pozorovatelna pod Dlouhým vrchem č.1	Zaječov v Brdech	Jedná se o německou pozorovatelnu – pixli, která se nachází 450 m severovýchodně pod Dlouhým vrchem.
pozorovatelna pod Dlouhým vrchem č.2	Zaječov v Brdech	Prvorepublikové pozorovatelny se nachází severovýchodně pod Dlouhým vrchem.
pozorovatelna pod Dlouhým vrchem č.3	Zaječov v Brdech	
strojovna pod LZS Jordán	Malá Víska v Brdech	Německá strojovna pod vrcholem Houpák.
dopadová plocha Tok	Obecnice v Brdech	Bývalá cílová a dopadová plocha dělostřelecké střelnice na vrcholu Tok. Spadala pod leteckou zkušební střelnici Jordán. Cvičně se zde bombardovalo municemi ze stoupání. Jako stanoviště při střelbě používal střelec pozorovatelnu na Hejláku. dělostřelectvo taktéž využívalo střelnici.
kryt na Toku	Obecnice v Brdech	Částečně zavalený malý bunkr na cílové dopadové ploše Tok. Sloužil pro značkáře, kteří značkovali činnost nepřítele.
bývalá pěchotní střelnice Kolvín	Skořice v Brdech	Střelnice byla založena k roku 1924. Sloužila především pro výcvik dělostřelců, letectva, pěchoty a dalších druhů vojska. V areálu se nachází zachovalé objekty.
pěchotní střelnice Kolvín-jih	Skořice v Brdech	V této pěchotní střelnice se prováděla cvičení střelby z pěchotních a ručních zbraní. Součástí střelnice byly řídicí věže.
protitanková střelnice Kolvín-jih	Skořice v Brdech	Tato střelnice sloužila k výcviku střelby z tankových a protitankových zbraní. Bylo zde k dispozici 9 pojezdových drah.
protitanková střelnice Kolvín-sever	Skořice v Brdech	Protitanková střelnice Kolvín-sever sloužila pro stejný účel jako protitanková střelnice Kolvín-jih. K dispozici zde byly pojezdové dráhy pro terče a 4 věže, které sloužily k likvidaci leteckých cílů.
řídicí věž střelnice Kolvín	Skořice v Brdech	Velitelská a pozorovací věž u cílové dopadové plochy Kolvín.
řídicí věž PTS Kolvín-jih	Skořice v Brdech	Věž sloužila k řízení, vyhodnocování a sledování střel na Protitankovou střelnici Kolvín – jih.
budova u řídicí věže Kolvín-jih	Skořice v Brdech	Budova byla nejspíše využívána jako sklad. V dnešní době prošla rekonstrukcí.

bývalá tanková střelnice	Skořice v Brdech	Protitanková střelnice Kolvín sloužila pro nácvik střelby z tankových a protitankových zbraní.
areál kasáren PTS Kolvín sever	Skořice v Brdech	V roce 1942 prostor sloužil jako tábor pro ruské zajatce.
budka	Skořice v Brdech	Budka na PTS Kolvín severu byla používána k pozorování střelby na protitankové střelnici.
tankostřelecké cvičiště Bahna 400 - Přední Bahna	Dobřív v Brdech	Na tomto cvičišti probíhal trénink střelby z tanků a bojových vozidel pěchoty.
střelnice bojových vozidel Bahna 1000 (SBV) - Přední Bahna	Dobřív v Brdech	V areálu střelnice bylo možné procvičovat střelbu z tanků. K tomu sloužily pojezdové dráhy, automatické zvedáky pro malé cíle a terčové dráhy. Kromě toho byla v areálu střelnice umístěna řídicí věž, sklad terčů, ubytovna pro obsluhu a dílna, kde se prováděly jednoduché opravy.
budovy na SBV Bahna	Dobřív v Brdech	V prostoru budov byly k dispozici úložiště terčů, dílna pro provádění základních oprav, ubytování pro zaměstnance a parkoviště pro automobily.
pěchotní střelnice Bahna	Dobřív v Brdech	Objekt sloužil ke cvičení střelby z pěchotních a ručních zbraní na maximální vzdálenost 300 metrů.
obslužné objekty střelnice Bahna 1000	Dobřív v Brdech	Jedná se o oblast, na které je rozmístěno několik betonových budek a stříšek, které slouží jako součást střelnice pro bojová vozidla Bahna 1000.
Přední Bahna	Dobřív v Brdech	Od roku 1934 byla oblast využívána jako pěchotní střelnice a tankostřelecké cvičiště.
řídicí věž Přední Bahna	Dobřív v Brdech	Byla používána k řízení, vyhodnocování a sledování střel na střelnici bojových vozidel Bahna 1000.
házeliště granátů Přední Bahna	Dobřív v Brdech	Jedná se o házeliště ručních granátů.
heliport na SBV Bahna 1000	Dobřív v Brdech	Nachází se na jednom z palpostů bývalé tankové střelnice. Pro přistávání byla využita plocha z betonových desek před řídicí věží.
cvičiště řízení bojových vozidel Zadní Bahna	Dobřív v Brdech	Oblast Zadních Bahen sloužila jako cvičiště řízení bojových vozidel. Oblast Předních i Zadních Bahen v sobě ukrývá i několik armádních budov. Výcvikový prostor soužil jako tankodrom pro pásová a kolová vozidla.
řídicí věž Zadní Bahna	Dobřív v Brdech	Vybavení v řídicí věži bylo následovné: radiostanice R-123, světelné signály pro noc a praporky.
strojovna na Zadních Bahnech	Dobřív v Brdech	Jedná se o německou strojovnu.
bývalá německá strojovna	Dobřív v Brdech	Jedná se o bývalou německou strojovnu, která sloužila pro pohon terčů na cvičné ploše. Dnes je již objekt bez vybavení.
házeliště granátů na Zadních Bahnech	Dobřív v Brdech	Jedná se o házeliště ostrých ručních granátů.

lehké opevnění vzor 36	Dobřív v Brdech	Zeslabený cvičný objekt VIII./C (LO vz. 36).
pozorovatelna na Zadních Bahnech	Dobřív v Brdech	Vojenská pozorovatelna na cvičišti řízení bojových vozidel.
pozorovatelna č.1 na SBV Bahna	Dobřív v Brdech	Německá pozorovatelna – pixle, na SBV Bahna 1000, 500 m jihovýchodně od řídicí věže.
pozorovatelna č.2 na SBV Bahna	Dobřív v Brdech	Německá pozorovatelna – pixle, na SBV Bahna 1000.
pozorovatelna č.3 na SBV Bahna	Dobřív v Brdech	Pozorovatelna na cvičišti bojových vozidel na Zadních Bahnech.
pozorovatelna č.3 na SBV Bahna	Dobřív v Brdech	Německá pozorovatelna – pixle, na SBV Bahna 1000, pod vrcholem Vlč.
pozorovatelna č.4 na SBV Bahna	Dobřív v Brdech	SBV Bahna 1000, byla upravena na sklad materiálu a využita také jako vyhlídková plošina.
protitanková střelnice Padrt'	Strašice v Brdech	Střelnice sloužila pro střelbu z tankových a protitankových zbraní. Nacházely se na ní pojezdové dráhy s terči, kdy řízení střel probíhalo z řídicí věže.
palebné postavení Sýkorky	Křešín v Brdech	Místo palebných postavení pro nepřímou střelbu děl a minometů se nachází 1 km jihovýchodně pod vrcholem Špičák.
palposty na Chocholáté skále	Strašice v Brdech	Prostor sloužil jako palebné postavení pro cvičení dělostřelecké techniky.
palposty na Padrti	Strašice v Brdech	Prostor sloužil jako palebné postavení pro cvičení vojenské techniky na protitankové střelnici Padrt'. Nesly označení 1, 2, 3A, 3B.
tahače terčů	Strašice v Brdech	Tahače terčů u bývalé obce Zadní Záběhlá.
palebné postavení pod vrcholem Špičák	Křešín v Brdech	Louka pod vrcholem Špičák pravděpodobně sloužila pro palebné postavení.
Podluhy, Sýkorky pravá a levá, Felbabka, Malý a Velký Jeskřípec, Královky pravá a levá	CHKO Brdy/bývalý VÚ Brdy	Oblasti palebných postavení pro nepřímou střelbu děl a minometů.
louka u Hrachoviště	Podluhy v Brdech	Louka u bývalé obce Hrachoviště sloužila jako cvičiště pro řízení vozidel a jako palebné postavení.
pozůstatky německého radiomajáku	Nepomuk v Brdech	Během 2. světové války na těchto místech němečtí vojáci postavili naváděcí pro letouny Luftwaffe (Pegasus), srdce tvořil zaměřovač Freya EGON.
pozůstatky německého vojenského zařízení	Nepomuk v Brdech	Jedná se o betonové pilíře z období 2. světové války. Pravděpodobně se jednalo o atentátní příhradový stožár.
pixle/pozorovatelny	Skořice, Mirošov, Příkosice v Brdech	V okolí obcí Mirošov a Skořice se nachází okolo 10 pixlů, které jsou zachovalé a volně přístupné.
strojovna Mýt'	Mirošov – Mýt' v Brdech	Německá strojovna u obce Mýt'.
pozorovatelna u Mýtě	Mirošov – Mýt' v Brdech	Německá pozorovatelna – pixle u obce Mýt'.

Areál JAVOR 51	Míšov v Brdech	Rozloha areálu je více než 150 ha a jeho výstavba byla dokončena v roce 1969. Až do roku 1990 byl objekt nepřístupný veřejnosti. Dnes se v těchto místech nachází Atom Muzeum Brdy. Areál se rozděloval na část kasáren a část pro skladování speciální munice (ty se dále dělily do několika bezpečnostních zón).
bývalý Vojenský tábor Felbabka	Felbabka v Brdech	Tábor byl určen k přechodnému ubytování cvičících vojsk. V okolí se nacházely dělostřelecké palposty a cvičiště.
Výcvikové zařízení Valdek	Chaloupky v Brdech	Budovy jsou určeny pro ubytování cvičících vojsk, pro rekreaci a školení.
vojenský areál VZ 2739, areál Amerika	Strašice v Brdech	Lidově nazývaný U Němých se nachází v údolí potoka Rezerva. Ve 2. polovině 19. století zde byl vystavěn vojenský objekt. Prostor je stále využíván armádou a jedná se stále o aktivní a hlídaný vojenský objekt.
strážní budky	Na Hlíně č.1 a 2, Velký rybník B2, Strašice, Ohrazenice, Obecnice, Krejčovka, Velcí, Zadní Bahna, CP Brda, Kerslovna	Strážní budky sloužily primárně pro úkryt vojáka, který strážil neoprávněný vstup do oblasti, ve které probíhalo vojenské cvičení.
ženijní úkryt	Chaloupky v Brdech	Neoficiálně označován ŽÚ 13 (PEČ) sloužil ke sledování situace v ČSSR, pokud by byly použity zbraně hromadného ničení. V dnešní době je úplně zasypán
ženijní úkryty	CHKO Brdy/bývalý VÚ Brdy	Ženijních úkrytů se po Brdech nacházelo mnoho, nicméně jejich polohy jsou špatně dohledatelné. Sloužily primárně ke sledování situace v ČSSR.
vojenské objekty neznámého určení	CHKO Brdy/bývalý VÚ Brdy	Taktéž se na území bývalého vojenského újezdu Brdy nachází značné množství zchátralých vojenských budov neznámého určení.

Komentář k vymezení jednotky

Tato jednotka byla vymezena primárně dle hranice bývalého vojenského újezdu Brdy. Hranice jednotky se liší u obcí Míšov a Skořice, jelikož v této oblasti je velká koncentrace vojenských pozorovatelů, bunkrů a strojoven. Hranice v této oblasti je tvořena železniční tratí. Nejvíce znaků bylo identifikováno na cílových plochách – Padrť, Bahna, Kolvín, Tok, Jordán a Brda.

Obrázek 33: Strážní budka Ohrazenice.

Obrázek 34: Strážní budka Na Hlíně.

Obrázek 35: Strážní budka v blízkosti hájovny Na Hlíně.

Obrázek 36: Strážní budka Velký Rybník (B1).

Obrázek 37: Strážní budka na CP Brda.

Obrázek 38: Prostor pro vojenskou autoškolu Hrachoviště.

Obrázek 39: Cviště řízení vozidel v terénu a jako palebné postavení Hrachoviště.

Obrázek 40: Výcvikové zařízení Valdek.

Obrázek 41: Jeden ze vstupů do uzavřeného vojenského areálu VZ 2739–U Němých.

Obrázek 42: Palebné postavení Padrtě.

Obrázek 43: Palposty na Padrti.

Obrázek 44: Palebné postavení Sýkorky.

Obrázek 45: Bunkr zkus/VI/C na Jordánu.

Obrázek 46: Cvičné terče na Brdě.

Obrázek 47: Objekt u házeliště ručních granátů na Brdě.

Obrázek 48: Strojovna na Brdě.

Obrázek 49: Betonové kryty u trhačí jámy na Brdě.

Obrázek 50: Trosky ženijního úkrytu na Jinecké Baštině.

Obrázek 51: Tahače terčů na Zadní Záběhlé.

Obrázek 52: Házeliště ručních granátů na vševojskové střelnici Brda, v pozadí cvičné terče.

Obrázek 53: Kontrolně pozorovací stanoviště Hřebeny v pozadí vševojsková střelnice Brda.

Obrázek 54: Pohled na vševojskovou střelnici Brda z kontrolně pozorovacího stanoviště Hřebeny.

Obrázek 55: Pohled na vševojskovou střelnici Brda od házeliště granátů Brda.

Obrázek 56: Pohled na dopadovou plochu Jordán.

Obrázek 57: Bývalé vojenské letiště pod Hejlákem.

Obrázek 58: Cvičiště řízení bojových vozidel Zadní Bahna.

Obrázek 59: Pohled od řídicí věže na Střelnici bojových vozidel Bahna 1000.

Obrázek 60: Vojenský prostor Velcí.

Obrázek 61: Pohled na bývalou dopadovou plochu Tok.

Obrázek 62: Budova u řídicí věže Kolvín-jih.

Obrázek 63: Protitanková střelnice Kolvín-jih.

Obrázek 64: Řídicí věž PTS Kolvín-jih.

Obrázek 65: Řídicí věž Zadní Bahna.

Obrázek 66: Vojenský objekt na Cvičišti řízení bojových vozidel Zadní Bahna.

Obrázek 67: Vojenské budovy na Střelnici bojových vozidel Bahna 1000.

Obrázek 68: Vojenská pozorovatelná Přední Bahna.

Obrázek 69: Pěchotní střelnice Přední Bahna, v pozadí řídicí věž.

Obrázek 70: Řídicí věž Přední Bahna.

Obrázek 71: Heliport Přední Bahna.

Obrázek 72: Pěchotní střelnice Velcí.

Obrázek 73: Řídící věž Hřebeny.

Obrázek 74: Pozorovatelna na Brdě.

Obrázek 75: Vojenské boudy na Brdě.

Obrázek 76: Betonový úkryt na Hřebenech.

Obrázek 77: Betonový komplex u dělostřelecké pozorovatelny Hřebeny.

Obrázek 78: Strojovna na Zadních Bahnech.

Obrázek 79: Ženijní úkryt u vševojskové střelnice Brda.

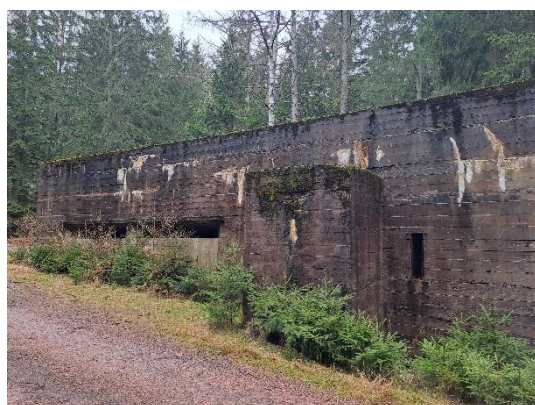
Obrázek 80: Malá pozorovací pixle na Brdě.

Obrázek 81: Pozorovací pixle u vševojskové střelnice Brda.

Obrázek 82: Kontrolně-pozorovací stanoviště Hejlák.

Obrázek 83: Malá Víska – německá pozorovatelna.

Obrázek 84: Pozorovatelna pod vrcholem Houpák.

Obrázek 85: Betonový úkryt pod vrcholem Houpák.

Obrázek 86: Vstupní dveře do úkrytu pod vrcholem Houpák.

Obrázek 87: Pozůstatky německého vojenského zařízení v blízkosti vrchole Praha.

Obrázek 88: Pozůstatky německého radiomajáku na vrchole Praha.

Obrázek 89: Bunkr, Skořice.

Obrázek 90: Bunkr, Mirošov – Myť.

Obrázek 91: Bunkr, Mirošov.

Obrázek 92: Bývalý sklad jaderných hlavic, nyní Atom muzeum Javor 51.

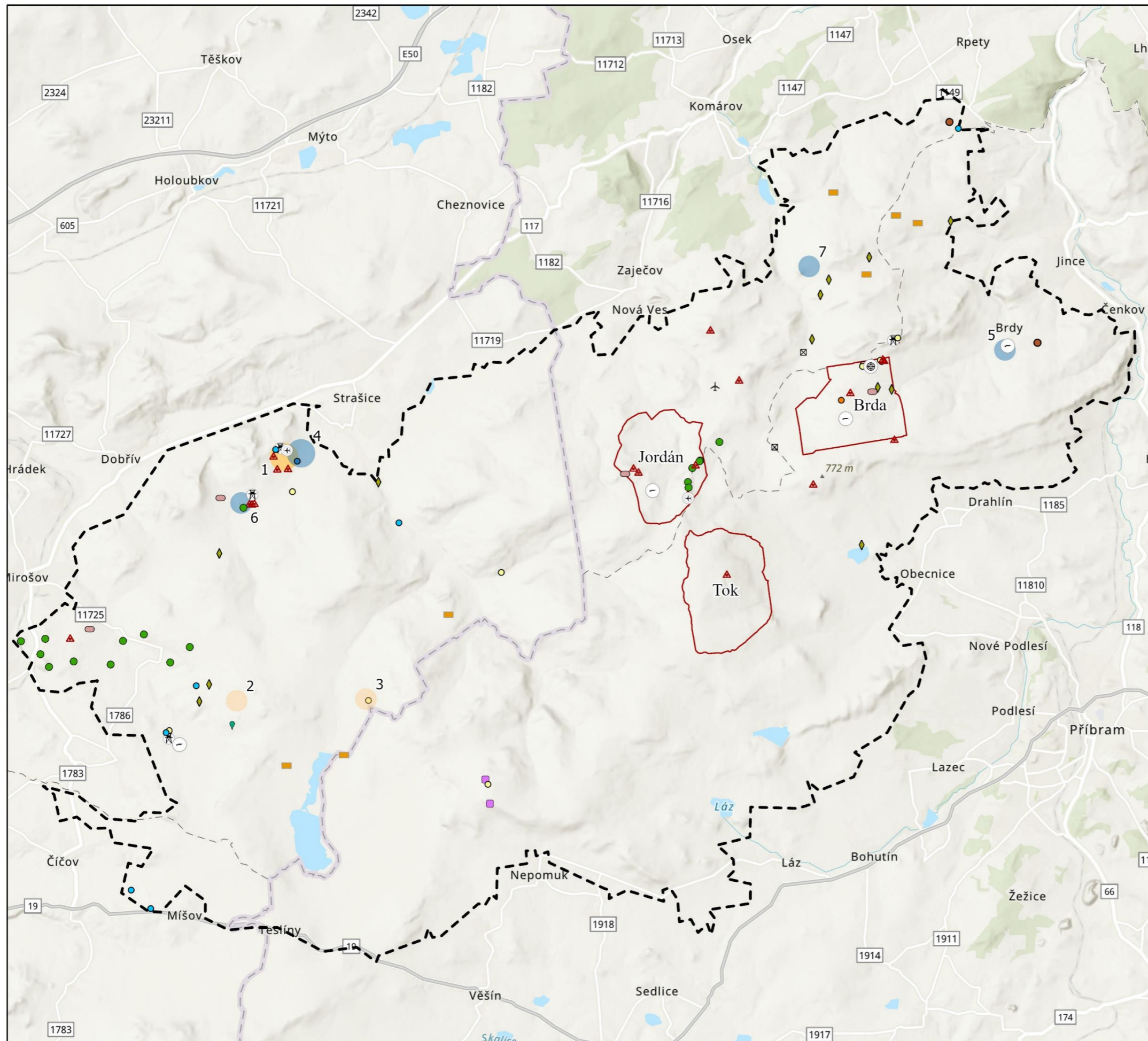
Obrázek 93: Bývalé vojenské objekty v areálu JAVOR 51.

Obrázek 94: Protiatomový úkryt ve Velcí.

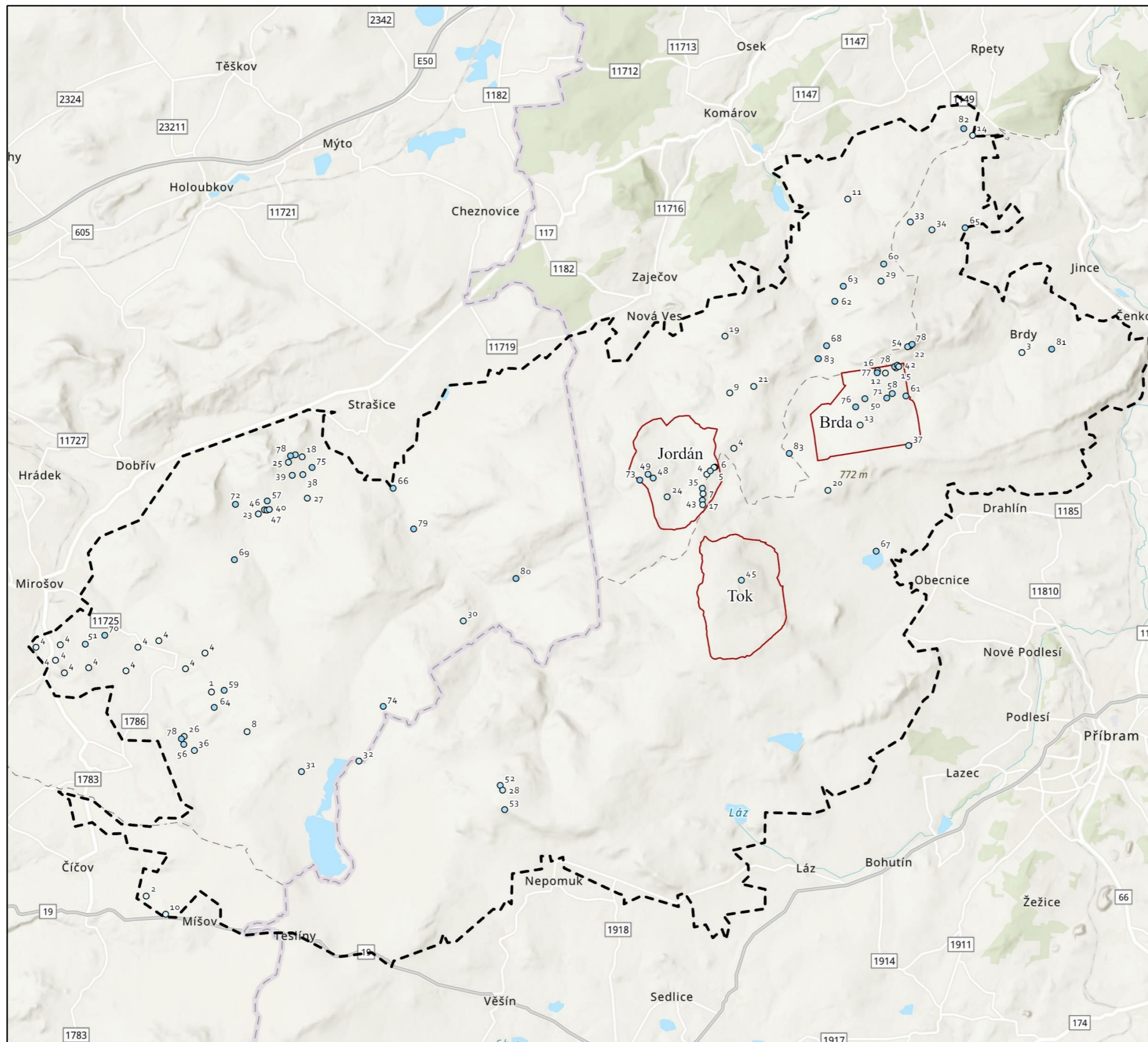

Obrázek 95: Broková střelnice Velcí.

- cvičiště
- házeště granátů
- palpost
- pozůstatky vojenské stavby
- strojovna
- ◆ strážní budka
- střelnice
- ⊕ terče
- trafostanice
- trhačí jáma
- vojenská objekt
- vojenský areál
- vojenský prostor
- ▲ pozorovatelna
- ⊠ úkryt
- ⊕ heliport
- ✈ letiště
- ⊠ řídicí věž
- 1. Střelnice bojových vozidel Bahna
- 2. Protitanková střelnice Kolvín
- 3. Protitanková střelnice Padrť
- 4. Pěchotní střelnice Bahna
- 5. Pěchotní střelnice Velcí
- 6. Cvičiště řízení bojových vozidel Zadní Bahna
- 7. Výcvikové zařízení Valdek
- bunkr
- ▭ dopadová plocha
- ⋯ jednotka historické kulturní krajiny

MAPA 2a: JEDNOTKA HISTORICKÉ KULTURNÍ KRAJINY Č.1: KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY	
KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY	
ZPRACOVALA Bc. DENISA BÁRTOVÁ	
DATUM	BŘEZEN 2023

○ 1 - Areál kasáren PTS Kolvín-sever	○ 27 - Obslužené objekty střelnice Bahna 1000	○ 54 - Řídicí věž Hřeben
○ 2 - Atom muzeum Javor 51	○ 28 - Ochranná zeď radaru Freya EGON	○ 55 - Řídicí věž Přední Bahna
○ 3 - Broková střelnice Velcí	○ 29 - Palposty Malý Jeskřípec	○ 56 - Řídicí věž PTS Kolvín-jih
○ 4 - Bunkr	○ 30 - Palposty na Chocholátě skále	○ 57 - Řídicí věž Zadní Bahna
○ 5 - Bunkr zkus/(1)/A-180 Z	○ 31 - Palposty na Padrti	○ 58 - Strážní budka CP Brda
○ 6 - Bunkr zkus/(2)/B2-90	○ 32 - Palposty na Padrti	○ 59 - Strážní budka Kerslovna
○ 7 - Bunkr zkus/VI/C (opevnění vz.36)	○ 33 - Palposty pod Špičákem	○ 60 - Strážní budka Krejčovka
○ 8 - Bývalá trafostanice	○ 34 - Palposty Sýkorky	○ 61 - Strážní budka na CP Brda
○ 9 - Bývalé vojenské letiště pod Hejlákem	○ 35 - Pěchotní srub CE Jordán	○ 62 - Strážní budka Na Hlíně
○ 10 - Bývalé vojenské objekty	○ 36 - Pěchotní střelnice Kolvín Jih	○ 63 - Strážní budka Na Hlíně
○ 11 - Cvičiště řízení vozidel v terénu a palebné postavení Hrachoviště	○ 37 - Pozorovací pixle na Brdě	○ 64 - Strážní budka na PTS Kolvín-sever
○ 12 - Cvičné terče na Brdě	○ 38 - Pozorovatelna č.1 na SBV Bahna 1000	○ 65 - Strážní budka Ohrazenice
○ 13 - Dělostřelecká střelnice Brda	○ 39 - Pozorovatelna č.2 na SBV Bahna 1000	○ 66 - Strážní budka Staršice
○ 14 - Felbabka byv. voj. prostor	○ 40 - Pozorovatelna č.3 na SVB Bahna	○ 67 - Strážní budka u Obecnice
○ 15 - Házeliště granátů Brda	○ 41 - Pozorovatelna na Brdě č.1	○ 68 - Strážní budka Velký rybník (B1)
○ 16 - Házeliště ručních granátů Brda	○ 42 - Pozorovatelna na Brdě č.2	○ 69 - Strážní budka Zadní bahna
○ 17 - Heliport na Houpáku	○ 43 - Pozorovatelna na Houpáku	○ 70 - Strojovna Mýt'
○ 18 - Heliport na SBV Bahna 1000	○ 44 - Pozorovatelna na Jordánu	○ 71 - Strojovna na Brdě
○ 19 - Kontrolně-pozorovací stanoviště Beran	○ 45 - Pozorovatelna na Tok	○ 72 - Strojovna na Zadních Bahnech
○ 20 - Kontrolně-pozorovací stanoviště Černá skála	○ 46 - Pozorovatelna na Zadních Bahnech č.1	○ 73 - Strojovna pod Dlouhým Vrchem
○ 21 - Kontrolně-pozorovací stanoviště Hejlák	○ 47 - Pozorovatelna na Zadních Bahnech č.2	○ 74 - Tahače terčů Zadní Zábělá
○ 22 - Kontrolně-pozorovací stanoviště Hřeben	○ 48 - Pozorovatelna pod Dlouhým vrchem č. 1	○ 75 - Tankostřelecké cvičiště Bahna 400
○ 23 - Lehké opevnění vzor 36	○ 49 - Pozorovatelna pod Dlouhým vrchem č. 2	○ 76 - Trhací jáma Brda
○ 24 - Letecká zkušební střelnice Jordán	○ 50 - Pozorovatelna u CP Brda	○ 77 - Věž z tanku na cvičišti Brda
○ 25 - Německá pozorovatelna č.3 na SBV Bahna 1000	○ 51 - Pozorovatelna u Mýtě	○ 78 - Vojenské budovy
○ 26 - Objekt neznámého určení PTS Kolvín	○ 52 - Pozůstatky německého radiomajáku	○ 79 - Vojenský areál Amerika
	○ 53 - Pozůstatky německého vojenského zařízení	○ 80 - Vojenský objekt U Němých
		○ 81 - Vojenský prostor Velcí
		○ 82 - Vojenský tábor Felbabka
		○ 83 - Ženíjný úkryt
- dopadová plocha
 jednotka historické kulturní krajiny

MAPA 2b: JEDNOTKA HISTORICKÉ KULTURNÍ KRAJINY Č.1: KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY

KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY

ZPRACOVALA **Bc. DENISA BÁRTOVÁ**

DATUM **BŘEZEN 2023**

Fakulta životního prostředí

0 1 2 4 km

Seznam zdrojů použitých v tabulce č. 3:

Brdy a Podbrdsko turistická oblast, ©2023: Cílová plocha Jordán, Brdy (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://www.brdayapodbrdsko.cz/cilova-plocha-jordan>>.

Brdy a Podbrdsko turistická oblast, ©2023: Cílová plocha Tok, Brdy (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://www.brdayapodbrdsko.cz/cilova-plocha-tok>>.

Brdy.info.cz, ©2023: Tok (online) [cit.2023.02.11.], dostupné z <<http://www.brdy.info/kapitoly/tok.php>>.

Cloud.up4.cz, ©2023: Brdy – vojenské objekty (online) [cit. 2023.02.12.], dostupné z <<https://cloud.up4.cz/type/brdy-vojenske-objekty>>.

Čámský P., 2020: Bezlesí v Brdech – menší antropogenní bezlesí (online) [cit.2023.02.11.], dostupné z <<http://www.turistika-brdy.cz/bezlesi-v-brdech-mensi-antropogenni-bezlesi-dil-5-7103>>.

Mapy.cz, ©2023: Pozůstatky německého vojenského zařízení (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?l=1&source=base&id=2440955&x=13.8185215&y=49.6552347&z=17>>.

Mapy.cz, ©2023: Bunkr (online) [cit.2023.02.11.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?l=1&source=base&id=2352248&x=13.7172439&y=49.7102521&z=17>>.

Mapy.cz, ©2023: Posádkové cvičiště Jince (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?l=1&source=area&id=26575&x=13.9343213&y=49.7577169&z=12>>.

Místopis.eu. ©2005: BERAN (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <http://www.mistopis.eu/mistopis/scr/podbrdsko/vu_brdy/beran/beran.htm>.

Místopis.eu. ©2014: HEJLÁK (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <http://www.mistopis.eu/mistopis/scr/podbrdsko/vu_brdy/hejlak.htm>.

Poznej Brdy.cz, ©2015: Partyzánský bunkr pod Třemšínem (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://poznajbrdy.cz/partyzansky-bunkr-po-tremsinem/>>.

Poznej Brdy.cz, ©2016 Letiště pod Hejlákem (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://poznajbrdy.cz/letiste-pod-hejlakem/>>.

Poznej Brdy.cz, ©2016 Houpák (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://poznajbrdy.cz/houpak>>.

Poznej Brdy.cz, ©2016 Bahna (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://poznajbrdy.cz/bahna/>>.

SEKM 3, ©2021 Jince, obalovna (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://www.sekm.cz/portal/areasource/details/6028001/>>.

SOA Praha, SOKA Příbram, fond: Obecní úřad Záběhlá, Kronika života obce Přední a Zadní Záběhlé, číslo listu NAD 212.

Toulky Alena, ©2023: Brdy 4.-10.7.2022 nejvyšší ryze české pohoří v České republice na e. kolech, vrchol Praha a Padrťské rybníky (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://alena.ilcik.cz/2207-brdy-03.php>>.

Vojenské prostory.cz, ©2015: Akce JAVOR – Sklady jaderných zbraní JAVOR 51 (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://vojenske-prostory.cz/sklady-jadernych-zbrani-javor-51/>>.

7.2.2 Jednotka HKK č. 2: Krajina vysídlených území: Kolvín, Padrt', Záběhlá

Druhá vymezená jednotka náleží do typu 30: Krajina vysídlených území ve smyslu metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020).

Kulturní hodnoty popisované jednotky zobrazuje mapa č. 3 jednotka HKK č. 2: Krajina vysídlených území: Kolvín, Padrt', Záběhlá. Znaky historické kulturní krajiny, které jsou identifikované v jednotce HKK č. 2: Krajina vysídlených území: Kolvín, Padrt', Záběhlá zobrazuje tabulka č. 4 a obrázek č. 96 až č. 112.

Tabulka 4: Znaky historické kulturní krajiny v jednotce č. 2.

znak	umístění	popis
intravilán zaniklé obce	zaniklá obec Kolvín	Z bývalé obce Kolvín se dochoval pouze symbolický sokl, ve kterém byl v minulosti zasazen litinový kříž. Litinový kříž se do dnešní dobu bohužel nedochoval, nahradil ho kříž dřevěný. V hustém porostu křovin se zachovaly zbytky ruin stavení a pozůstatky zemědělské usedlosti a statku.
kříž	zaniklá obec Kolvín	Kříž u cesty ke Kolvínu připomíná zrušení roboty v Kolvíně, v roce 1848.
cestní síť	zaniklá obec Kolvín	staré cesty zachovalé do současnosti
intravilán zaniklé obce	zaniklá obec Padrt'	Z budov v zaniklé vsi u Padrt'ského potoka nezbylo zhora nic. Dochovaly se pouze kamenné základy Vintíškova mlýna a zbytky stavení u rybníka Šindelka. Dokonce i socha sv. Jana Nepomuckého byla zničena. Mezi zaniklými obcemi Padrt', Přední a Zadní Záběhlá se rozléhají padrt'ské pláně a bezlesé enklávy.
památné stromy	zaniklá obec Padrt'	Soubor památných stromů, které zde byly vysázeny pro připomenutí zaniklých brdských obcí.
Padrt'ská alej	zaniklá obec Padrt'	Dubová alej u Dolejšího Padrt'ského rybníka je dlouhá cca 800 m a čítá 200 dubů, jedná se o nejvýznamnější alej v CHKO Brdy, dle map III. vojenského mapování se stáří odhaduje na 120 let.
Dolejší Padrt'ský rybník a Hořejší Padrt'ský rybník	zaniklá obec Padrt'	Rybník byl založen v 16. století a sloužil pro plavení dřeva do nedaleké hutě a pro rekreaci. Dnes je součástí CHKO Brdy. Dolejší Padrt'ský rybník byl významnější a ve 2. polovina 16. století pod jeho hrází vznikla obec Padrt'.
rybniční soustava	zaniklá obec Padrt'	V oblasti Padrtě se nachází dalších 8 malých vodních nádrží. Čtyři největší se jmenují – Výtažník, Šindelka, Gričák a Ledvinka. Rybníky sloužily na náhon železných hamrů, pil a mlýny v obci Padrt'.

cestní síť	zaniklá obec Padrt'	staré cesty zachovalé do současnosti
intravilán zaniklé obce Zadní Záběhlá	zaniklá obec Záběhlá	Ze zaniklé obce se dochoval pouze rybník a několik zbytků stavení v zarostlé části bývalé obce Zadní Záběhlá.
studánka v Zadní Záběhlé	Zaniklá obec Záběhlá	Studánka v místech zaniklé vsi je v současné době zarostlá travou a bažince.
intravilán zaniklé obce Přední Záběhlá	zaniklá obec Záběhlá	Obec byla kompletně srovnána se zemí. Pouze v okolí malé vodní nádrže se dochovaly drobné pozůstatky staveb.
dub na Záběhlé 1 - dvoják	zaniklá obec Záběhlá	Dub zimní se nachází u bývalé obce Přední Záběhlá.
dub na Záběhlé 2	zaniklá obec Záběhlá	Tento dub zimní roste "ve stínu" prvního dubu, u obou stromů se odhaduje stáří 200–400 let.
alej na Záběhlé	zaniklá obec Záběhlá	Jedná se o smíšenou alej 106 listnatých stromů a o druhou nejvýznamnější alej v CHKO Brdy.
cestní síť	zaniklá obec Záběhlá	staré cesty zachovalé do současnosti

Komentář k vymezení jednotky

Vymezení jednotky primárně vychází z polohy jednotlivých zaniklých obcí a znaků k nim vázaných. Bývalé obce Kolvín, Přední a Zadní Padrt' společně s Horní a Dolní Záběhlou se rozprostíraly pospolu v Padrt'ském údolí v Brdech. Po skoro celé své délce je jednotka vymezená rozsáhlým hustým lesním porostem, který zaniklé obce obklopuje/obklopoval. Hranice jednotky je na jižní straně vymezená Dolejším Padrt'ským rybníkem, který byl důležitou součástí pro obyvatele nejenom obce Padrt'. Součástí jednotky je vymezení zachovalé cestní sítě. Jednotka je vymezená v rámci katastrálního území Věšín v Brdech (okres Příbram, Středočeský kraj), Strašice v Brdech a Skořice v Brdech (okres Rokycany, Plzeňský kraj).

Obrázek 96: Pohled na část zaniklé obce Kolvín.

Obrázek 97: Kříž ke zrušení roboty v Kolvíně.

Obrázek 98: Pozůstatky zemědělské usedlosti čp. 10 v Kolvíně.

Obrázek 99: Pozůstatky statku čp. 19 v Kolvíně.

Obrázek 100: Pohled na část zaniklé obce Kolvín.

Obrázek 101: Rybníček v místech někdejší obce Záběhlá.

Obrázek 102: Průhled na místa bývalé obce Zadní Záběhlá.

Obrázek 103: Pozůstatky stavby v místech bývalé obce Přední Záběhlá.

Obrázek 104: Alej na Přední Záběhlé.

Obrázek 105: Památný strom, Přední Záběhlá.

Obrázek 106: Pozůstatky stavby v Zadní Záběhlé.

Obrázek 107: Pozůstatky sklepení v místech bývalé obce Přední Záběhlá.

Obrázek 108: Pohled na místa bývalé obce Padrt'.

Obrázek 109: Padrt'ská alej.

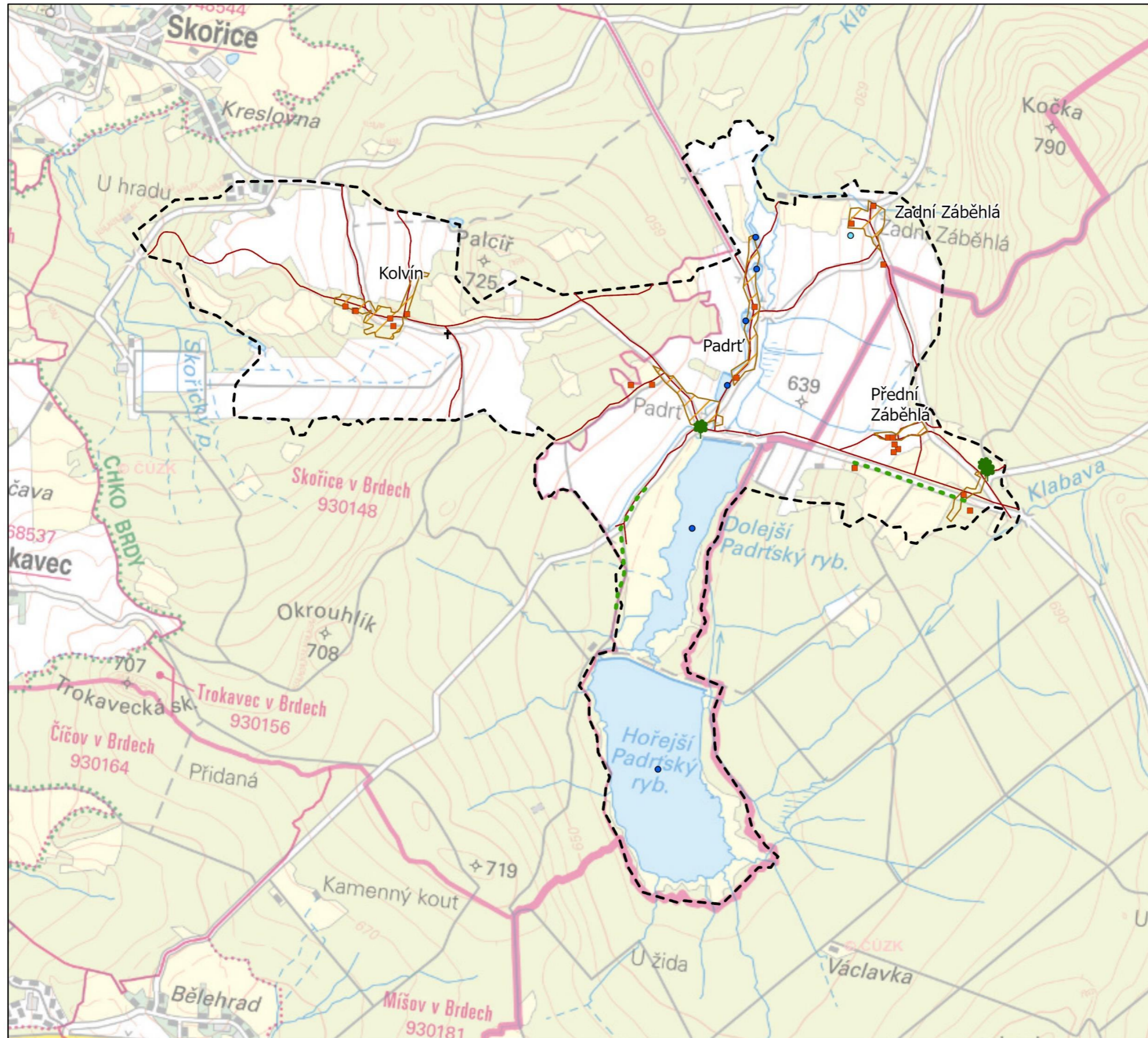
Obrázek 110: Pohled na místo bývalé obce Přední Záběhlá.

Obrázek 111: Pohled na místa zaniklé obce Záběhlá.

Obrázek 112: Hráz Dolejšího Padrt'ského rybníka.

- stavba zaniklá
- + kříž
- studánka
- rybník
- 🌳 památný strom
- ⋯ alej
- stará cesta
- současná cesta
- ▭ sídlo zaniklé
- ⋯ jednotka historické kulturní krajiny

MAPA 3: JEDNOTKA HISTORICKÉ KULTURNÍ KRAJINY Č.2: KRAJINA VYSÍDLENÝCH ÚZEMÍ KOLVÍN, PADRŤ, ZÁBĚHLÁ	
KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY	
ZPRACOVALA	Bc. DENISA BÁRTOVÁ
DATUM	BŘEZEN 2023

Seznam zdrojů použitých v tabulce č. 4:

AOPK ČR, ©2023: Alej na Záběhlé (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<https://brdy.nature.cz/en/alej-na-zabehle>>.

AOPK ČR, ©2023: Památné stromy – Dub na Záběhlé 1 - dvoják (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<https://brdy.nature.cz/en/dub-na-zabehle-1-dvojak>>.

AOPK ČR, ©2023: Památné stromy – Dub na Záběhlé 2 (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<https://brdy.nature.cz/en/dub-na-zabehle-2>>.

Brdy a Podbrdsko turistická oblast, ©2023: Padrt'ské rybníky, Brdy (online) [cit. 2023.02.24.], dostupné z <<https://www.brdyapodbrdsko.cz/1139-padrtske-rybniky>>

CHKO Brdy, ©2022: Padrt'ská alej (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<https://www.facebook.com/aopkchkobrdy/posts/10159161255234733/>>.

Mapy.cz, ©2023: Kříž (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?l=1&pano=1&source=base&id=2221996&x=13.7373975&y=49.6640669&z=17>>.

Mapy.cz, ©2023: Památné stromy (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?source=base&id=2329691&x=13.7621187&y=49.6600537&z=16/>>.

Mistopis.eu, ©2007: PADRTĚ (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <http://www.mistopis.eu/mistopis-cr/podbrdsko/vu_brdy/padrt/padrt.htm>.

ObjevBrdy.cz, ©2023: Hořejší Padrt'ské rybníky (hráz) (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<http://www.objevbrdy.cz/misto/horejsi-padrtsky-rybnik-hraz.html>>.

Vandra R., 2018: Zaniklé obce v Brdech (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<https://www.greenmind.cz/zanikle-obce-brdech/>>.

7.2.3 Jednotka HKK č. 3: Krajina vysídleného území Hrachoviště

Třetí vymezená jednotka náleží do typu 30: Krajina vysídlených území ve smyslu metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020).

Kulturní hodnoty popisované jednotky zobrazuje mapa č. 4 jednotka HKK č. 3: Krajina vysídleného území Hrachoviště. Znaky historické kulturní krajiny, které jsou identifikované v jednotce HKK č. 3: Krajina vysídleného území Hrachoviště zobrazuje tabulka č. 5 a obrázek č. 113 až 120.

Tabulka 5: Znaky historické kulturní krajiny v jednotce č. 3.

znak	umístění	popis
intravilán zaniklé obce	zaniklá obec Hrachoviště	Kromě stodoly se v původním intravilánu nedochovaly prakticky žádné doklady o osídlení místa. V terénu je možno rozpoznat několik rozvalin domů, studen a malé vápenné píčky.
stodola	zaniklá obec Hrachoviště	Dnes již opravená stodola je jedinou dochovanou budovou bývalé obce Hrachoviště. Patřila k čp. 4 a dnes slouží vojenským lesům.
studánka	zaniklá obec Hrachoviště	Obnovená studánka připomínající zaniklou ves se nachází pár metrů od pomníku.
pomník	zaniklá obec Hrachoviště	Kamenný pomník se jménem obce a rokem vzniku a zániku.
kříž	zaniklá obec Hrachoviště	Památný kříž stojí na místě bývalé kapličky na návsi, umístil jej sem rodák z Hrachoviště Václav Hejl.
klen na Hrachovišti	zaniklá obec Hrachoviště	Památný javor klen je výjimečný svým vzrůstem (obvod kamene 505 cm), ale i stářím, odhaduje se 200-250 let.
lípy	zaniklá obec Hrachoviště	Tři lípy u návsi byly vysázeny při příležitosti vzniku Československa v roce 1918 a oslavy konce 1. světové války.
cestní síť	zaniklá obec Hrachoviště	staré cesty zachovalé do současnosti

Komentář k vymezení jednotky

Rovněž jako u vymezení předcházející jednotky, se hranice jednotky vymezily dle bývalé polohy zaniklého sídla a koncentrace znaků vázaných na sídlo. Hranice jednotky jsou vymezeny v širším okolí intravilánu zaniklé obce, okolní pozemky byly pro bývalé místní obyvatele důležitou součástí. Jednotka je vymezená v rámci katastrálního území Podluhy v Brdech, okres Beroun, Středočeský kraj.

Obrázek 113: Obnovená studánka na Hrachovišti.

Obrázek 114: Památný kříž na Hrachovišti.

Obrázek 115: Pozůstatky stavby na Hrachovišti.

Obrázek 116: Památný klen na Hrachovišti.

Obrázek 117: Pozůstatky základů stavby na Hrachovišti.

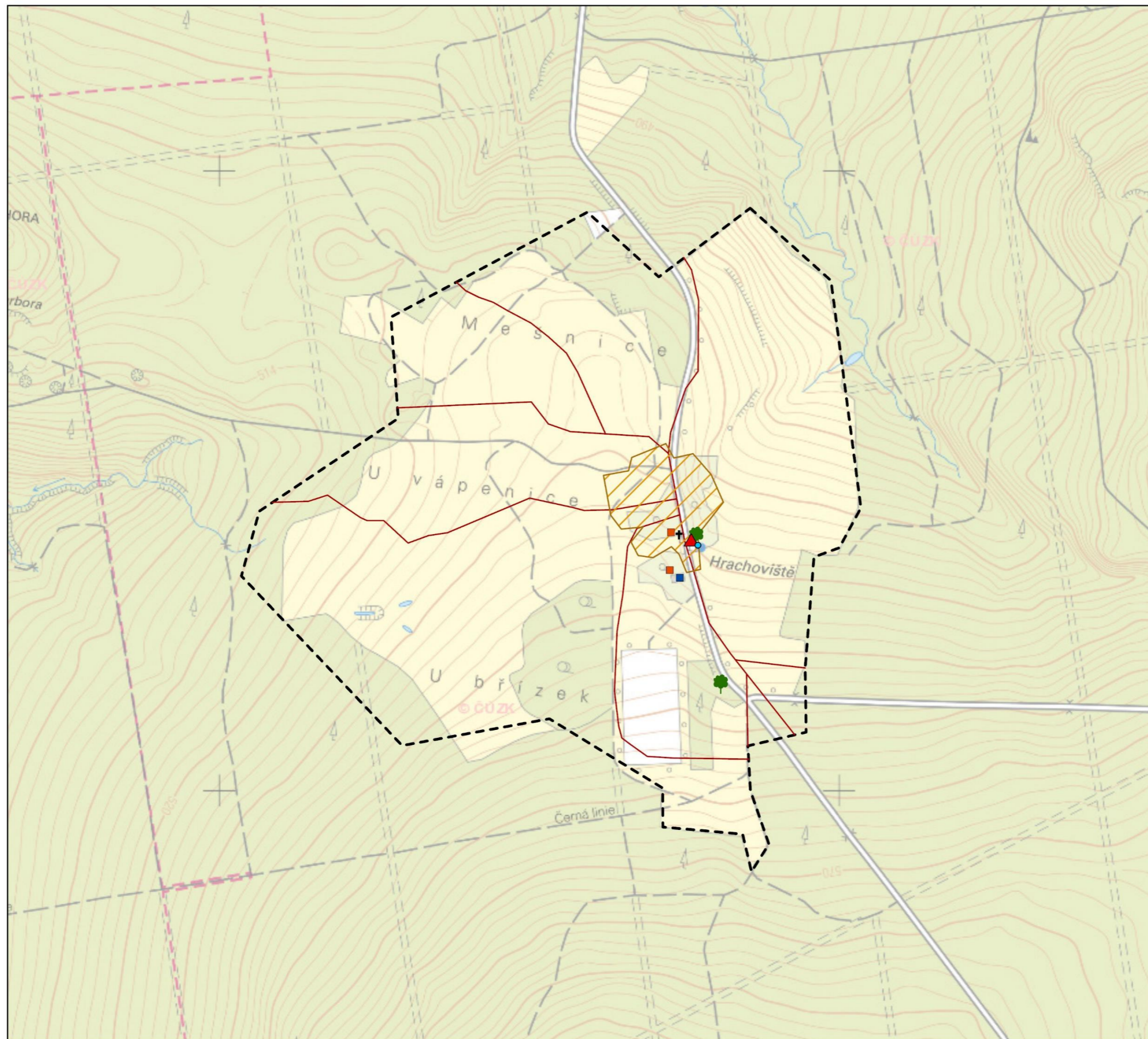
Obrázek 118: Opravená stodola na Hrachovišti.

Obrázek 119: Pohled na místo bývalé obce Hrachoviště.

Obrázek 120: Pomník k připomínce zaniklé obce Hrachoviště.

- stavba
- stavba zaniklá
- + kříž
- ▲ pomník
- studánka
- 🌳 památný strom
- stará cesta
- současná cesta
- ▨ sídlo zaniklé
- ⋯ jednotka historické kulturní krajiny

MAPA 4: JEDNOTKA HISTORICKÉ KULTURNÍ
KRAJINY Č.3: KRAJINA VYSÍDLĚNÉHO ÚZEMÍ
HRACHOVIŠTĚ

KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO
PROSTORU BRDY

ZPRACOVALA

Bc. DENISA BÁRTOVÁ

DATUM

BŘEZEN 2023

Seznam zdrojů použitých v tabulce č. 5:

AOPK ČR, ©2023: Klen na Hrachovišti (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<https://brdy.nature.cz/en/klen-na-hrachovisti>>.

PoznejBrdy.cz, ©2016: Hrachovišti (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<https://poznejbrdy.cz/hrachoviste/>>.

Vandra R., 2018: Zaniklé obce v Brdech (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<https://www.greenmi.nd.cz/zanikle-obce-brdech/>>.

Zaniklé obce.cz, ©2005: Zaniklé obce a objekty: Hrachoviště (online) [cit. 2023.02.13.], dostupné z <<http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=990>>.

7.2.4 Celek HKK: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy

Rozsah celku historické kulturní krajiny určují tři výše identifikované jednotky: Jednotka HKK č. 1 Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy, kde dochází k největší koncentraci historických a kulturních znaků. Dále jednotka HKK č. 2 Krajina vysídlených území Kolvín, Padrt', Záběhlá a jednotka HKK č. 3 Krajina vysídleného území Hrachoviště.

Kromě znaků, které náleží k typu Krajina vojenských prostorů byly v území nalezeny také ostatní znaky historické kulturní krajiny. Tyto znaky tvoří celkovou jednotku, ale doplňují celkové působení dané krajiny.

Ostatní znaky HKK zobrazují mapy č. 5a, 5b Ostatní znaky historické kulturní krajiny v celku: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy, tabulka č. 6 a obrázek č. 121 až č. 133. Celkové schéma znaků v rámci vymezeného celku jsou uvedeny v mapě č. 7 Celek historické kulturní krajiny: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy.

Tabulka 6: Ostatní znaky historické kulturní krajiny v celku.

znak	umístění	popis
zřícenina hradu Valdek	Chaloupky v Brdech	Hrad byl postaven rodem Buziců. V 15. století byl vlastněn králem Václavem IV., ten jej dal do zástavy Janu z Lestkova. Od jeho smrti se majitelé střídali a hrad pustl. Od roku 1623 je hrad zpustlý a ponechává se svému osudu.
zřícenina hradu Dršťka	Skořice v Brdech	První zmínka o hradu je z roku 1390, s hradem se pojí především rod Dobrohostů z Ronšperka. Roku 1421 se hrad pokusili husité oblehnout, ale bez úspěchu. Ve druhé polovině 15. století se na hradu střídali majitelé a od 16. století je hrad pustý. Dnes v terénu nejsou k nalezení prakticky žádné stopy o jeho existenci.
hradiště Na Zavírce	Obecnice v Brdech	Pravěké hradiště se nachází na vrcholu kopce Zavírka. O hradišti se na počátku 50. let 20. století zmiňuje J. V. Bezděka.
pozůstatky kláštera Teslíny (Baštín)	Skořice v Brdech	Na úpatí bezejmenné kóty 719 nad Hořejším Padrt'ským rybníkem zde ve středověku stával benediktinský klášter Teslíny s kostelem svatého Jana Křtitele. První písemná zmínka o klášteře pochází ze 14. století. Konec kláštera se datuje k 08.02.1421, kdy jej vyplenila husitská vojska.

pomník výsadkářům v osadě Václavka	Věšín v Brdech	Na počest československým parašutistům vznikl pomník, připomínající výsadek československých paradesančních skupin Intransitive a Tin. Skupiny v noci z 29. na 30. dubna 1942 provedly výsadek nedaleko Padrt'ských rybníků.
intravilán zaniklé obce	Jince v Brdech	Intravilán zaniklé obce působí tajemně. V hustém porostu křovin a ostružin se zachovaly zbytky ruin stavení a sklepní prostory.
památník	Jince v Brdech	památník padlých 1. světové války
pomník partyzánům	Obecnice v Brdech	Pomník partyzánům z roku 1959 byl obnoven v roce 1961 a 1973.
památník hornictví a hutnictví	Obecnice v Brdech	Památník na výrobu stříbra z místních rud ve 14. století.
pomník vojákům Rudé armády	Nepomuk v Brdech	Pomník věnovaný členovi sovětskému výsadku Plantonovi. Padl zde v roce 1945.
pomník vojákům Rudé armády	Nepomuk v Brdech	Pomník věnovaný neznámému členovi sovětského výsadku. Padl zde v roce 1945.
Petrovův pomník	Věšín v Brdech	Člen výsadku, Petrov, zde padl v roce 1945.
pomník Václava Kreidla	Věšín v Brdech	V květnu 1945 zde padl Václav Kreidla z Trokavce.
pomník Františka Roje	Věšín v Brdech	Po nerovném boji s německými okupanty v roce 1945, zde padl František Roje z Rožmitálu pod Třemšínem.
pomník obětem 2. světové války	Věšín v Brdech	Pomník Ivana Vorona (kapitán Rudé armády), který zde padl dne 01.04.1945.
pomník obětem 1. světové války	Jince v Brdech	Pomník věnovaný padlým mužům v období 1. světové války.
pomník zříceného letounu L-159A Alca	Malá Víska v Brdech	Přibližně 800 m od pomníku se nachází skutečné místo této tragédie. Dne 24.2.2003 se zde zřítil letoun L-159A Alca. Stroj pilotoval kpt. Petr Vašíček (nejzkušenější letec AČR). Nehoda se stala při zkoušce kanónového kompletu Plamen (ZPL-20).
hájovna Noviny	Podluhy v Brdech	Hájovna je taktéž nazývaná Na Novinách. U hájovny se nachází stodola, která sem byla převezena z bývalé obce Hrachoviště.
hájovna Okrouhlík	Zaječov v Brdech	Nad dopadovou plochou Jordán se tyčí hájovna Okrouhlík. V dobách první republiky zde byly vytahovány prapory při střelbách, jako symbol pro zákaz vstupu do lesů.
hájovna Varta	Věšín v Brdech	Hájovna se nachází u hranic CHKO Brdy s obcí Buková.
hájovna U Prokopa	Bohutín	Hájovna U Prokopa nacházející se pod vodní nádrží Pilská plnila stejný úkol jako hájovna Okrouhlík. Dle 2. vojenského mapování se dříve hájovna jmenovala Pilka, je možné, že původní účel stavby byl jiný.
hájovna U Slaniny	Příbram	Vedle hájovny U Slaniny se nachází obora s jeleny. Taktéž zde byly vyvěšovány prapory při střelbách v lese za dob první republiky.

hájovna Na Hlíně	Chaloupky v Brdech	Necelých 800 m od zříceniny hradu Valdek stojí myslivna Na Hlíně. Taktéž plnila strážní službu v době střeleb.
lovecká chata Václavka	Věšín v Brdech	V období 2. světové války byla postavena pod Hořejším Padrtským rybníkem dřevostavba a dříve sloužila nacistickým pohlavárům pro pořádání honů. Původně v těchto místech stála strážní budka.
chata Hubertka	Věšín v Brdech	Roubená chata se seníkem v blízkosti vrcholu Praha. V dávných dobách sloužila chata pro lov.
chata Pourka	Sedlice	Hájovna Pourka pochází z 19. století.
chata Carvánka	Obecnice v Brdech	Nedaleko vrcholu Tok se na rozcestí nachází přístřešek Carvánka. Kdysi chata sloužila pro lesní dělníky, kteří káceli dopadovou plochu. Původní dřevěná hájovna byla zničena a nová se přestěhovala do Strašic.
lovecký zámek Tři Trubky	Strašice v Brdech	V duchu romantického historismu byl postaven Areál loveckého zámku. Jedná se o kulturní památku. V dnešní době se v areálu staví Dům přírody.
pozůstatky Svatojánské boudy	Nepomuk v Brdech	Původní stavba sloužila jako strážní bouda se střílnami. Později se bouda změnila na loveckou. V dnešní době jsou v prostoru k vidění pouze kamenné základy boudy.
meteorologický radar Praha	Nepomuk v Brdech	Meteoradar na vrcholu Praha slouží nejenom hydrometeorologům a pracovníkům, kteří řídí letový provoz. V období 2. světové války zde stála německá radiolokační stanice.

Obrázek 121: Pomník zřícení letounu L-159 A Alca.

Obrázek 122: Lovecký zámek Tři trubky.

Obrázek 123: Zřícenina hradu Valdek.

Obrázek 124: Zřícenina hradu Dršťka.

Obrázek 125: Pozůstatky stavby v části bývalé obce Velcí.

Obrázek 126: Vstup do sklepní části bývalého stavení v zaniklé části obce Velcí.

Obrázek 127: Mlýnský rybník ve Velcí.

Obrázek 128: Oblast bývalé střelnice ve Velcí.

Obrázek 129: Pozůstatky Svatojánské boudy.

Obrázek 130: Hájovna Na Hlíně.

Obrázek 131: Pohled na místa bývalé obce Velcí.

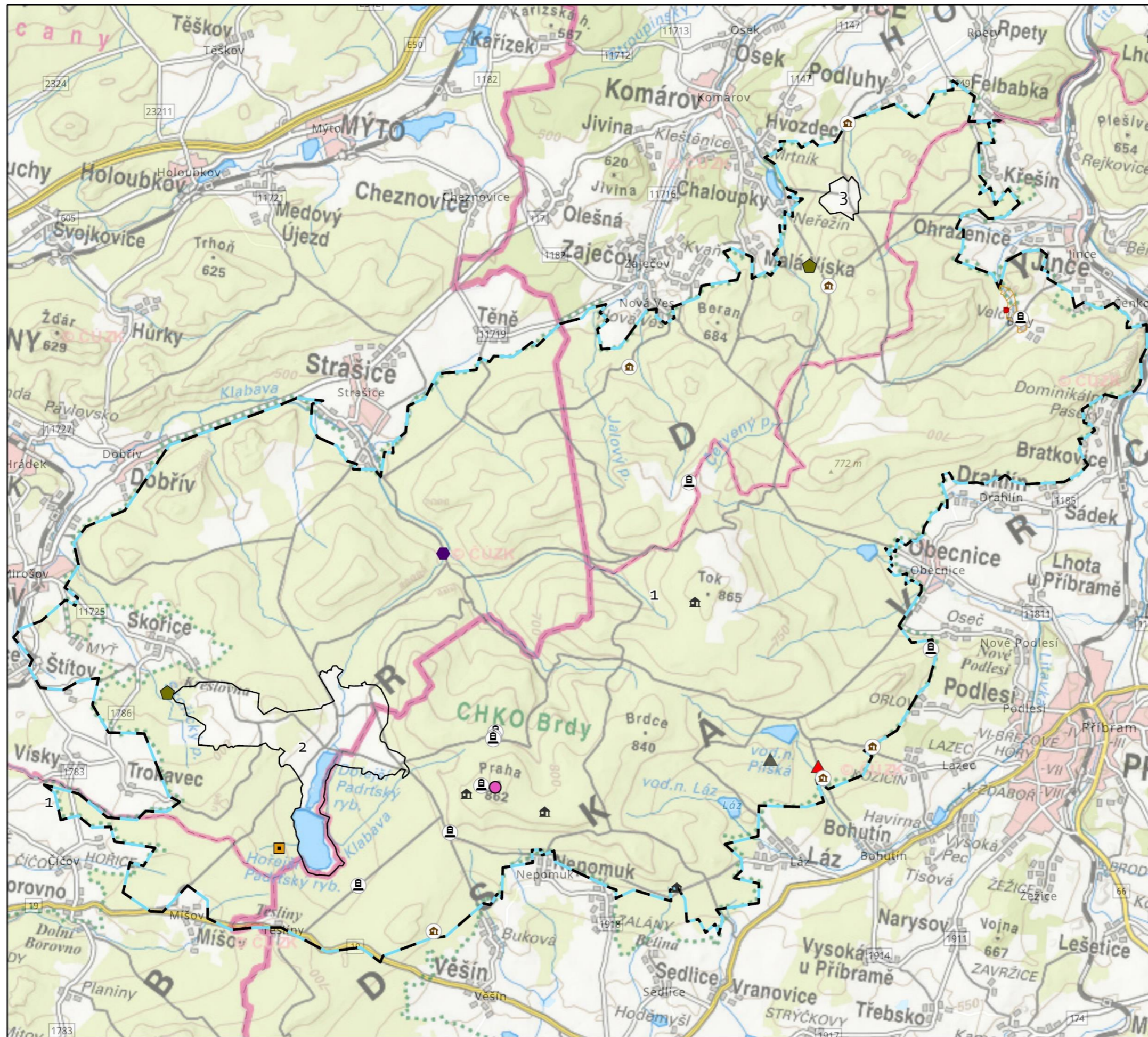
Obrázek 132: Pozůstatky kláštera Teslíny (Baštín).

Obrázek 133: Meteoradar na vrcholu Praha.

Obrázek 134: Památník obětem 1. světové války ve Velcí.

- chata
- hradiště
- hájovna
- lovecký Zámeček
- meteoradar
- památník
- pomník
- pozůstatek kláštera
- zřícenina hradu
- stavba zaniklá
- sídlo zaniklé/zmenšené
- jednotka historické kulturní krajiny
- jednotka historické kulturní krajiny
- celek historické kulturní krajiny

CELEK - Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy

- JEDNOTKA HKK č.1: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy
- JEDNOTKA HKK č.2: Krajina vysídlených území Kolvín, Padrt', Záběhlá
- JEDNOTKA HKK č.3: Krajina vysídleného území Hrachoviště

MAPA 5a: OSTATNÍ ZNAKY HISTORICKÉ KULTURNÍ KRAJINY V CELKU: KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY

KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY

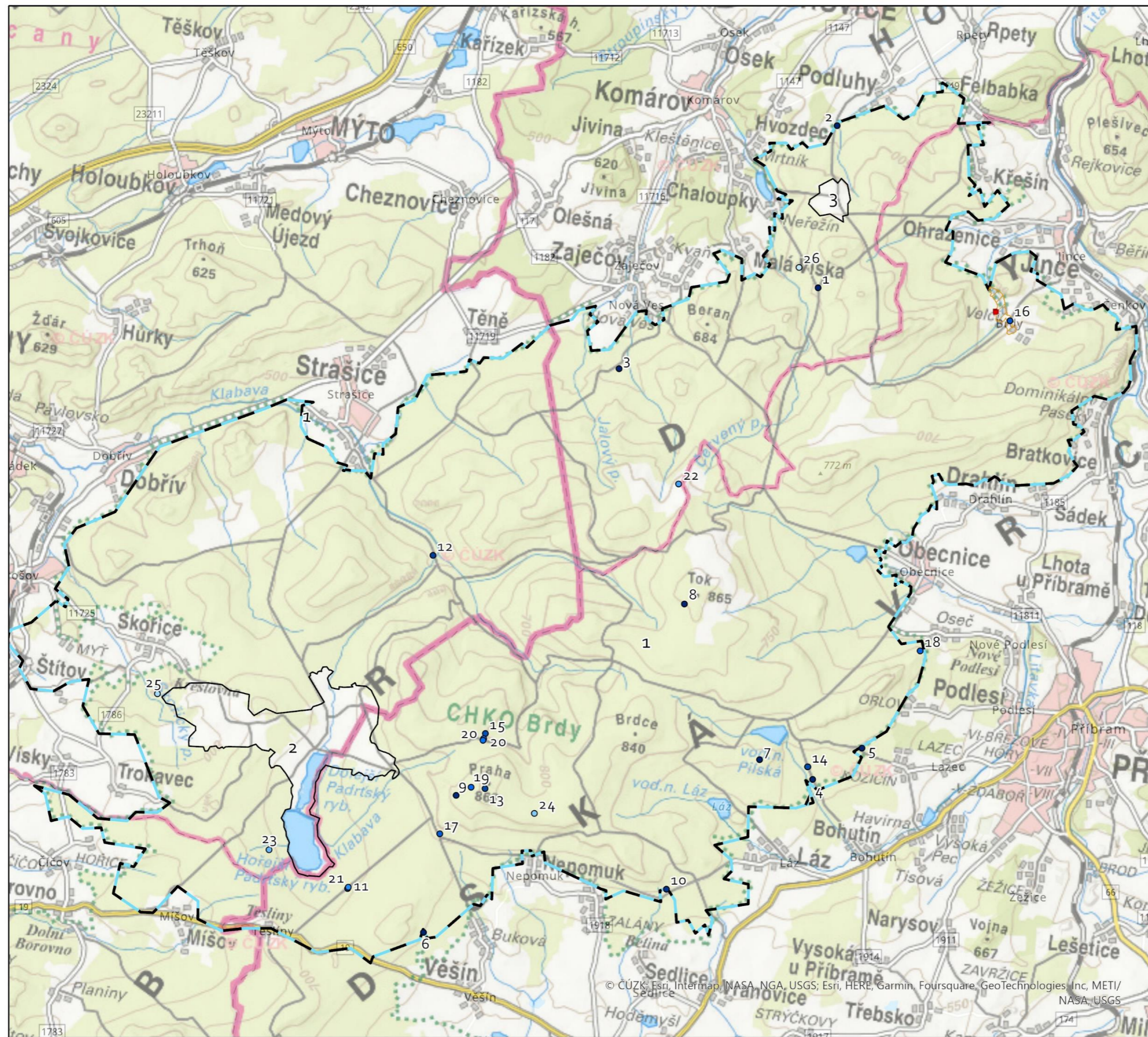
ZPRACOVALA

Bc. DENISA BÁRTOVÁ

DATUM

BŘEZEN 2023

- 1 - Hájovna Na Hlíně
- 2 - Hájovna Noviny
- 3 - Hájovna Okrouhlík
- 4 - Hájovna U Prokopa
- 5 - Hájovna U Slaniny
- 6 - Hájovna Varta
- 7 - Hradiště Na Zavírce
- 8 - Chata Carvánka
- 9 - Chata Hubertka
- 10 - Chata Pourka
- 11 - Lovecká chata Václavka
- 12 - Lovecký zámek Tři Trubky
- 13 - Meteoradar Praha
- 14 - Památník hornictví a hutnictví
- 15 - Petrovův pomník
- 16 - Pomník obětem 1. světové války
- 17 - Pomník obětem 2. světové války
- 18 - Pomník partyzánům
- 19 - Pomník Václava Kreidla
- 20 - Pomník vojákům Rudé armády
- 21 - Pomník výsadkářům
- 22 - Pomník zřícení letounu L-159A Alca
- 23 - Pozůstatky kláštera Teslíny (Baštín)
- 24 - Pozůstatky Svatojánské boudy
- 25 - Zřícenina hradu Držtka
- 26 - Zřícenina hradu Valdek
- stavba zaniklá
- ▨ sídlo zaniklé/zmenšené
- jednotka historické kulturní krajiny
- ▬ jednotka historické kulturní krajiny
- ▭ celek historické kulturní krajiny

CELEK - Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy

- JEDNOTKA HKK č.1: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy
- JEDNOTKA HKK č.2: Krajina vysídlených území Kolvín, Padrť, Záběhlá
- JEDNOTKA HKK č.3: Krajina vysídleného území Hrachoviště

MAPA 5b: OSTATNÍ ZNAKY HISTORICKÉ KULTURNÍ KRAJINY V CELKU: KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY	
KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY	
ZPRACOVALA Bc. DENISA BÁRTOVÁ	
DATUM BŘEZEN 2023	
	
	

Seznam zdrojů použitých v tabulce č. 6:

Kořínek O., 2016: Radarový vrchol v Brdech: navigování letounů i sledování přeháněk (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<https://www.novinky.cz/clanek/cestovani-radarovy-vrchol-v-brdech-navigovani-letounu-i-sledovani-prehanek-345807>>.

Kudy z nudy.cz, ©2023: Zřícenina hradu Dršťka v Brdech (online) [cit. 2023.02.12.], dostupné z <<https://www.kudyznudy.cz/aktivity/zricenina-hradu-drstka-v-brdech>>.

Kudy z nudy.cz, ©2023: Zřícenina hradu Valdek (online) [cit. 2023.02.12.], dostupné z <<https://www.kudyznudy.cz/aktivity/zricenina-hradu-valdek>>.

Mapy.cz, ©2023: Petrovův pomník (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?l=1&q=Pomn%C3%ADk%2C%20pam%C3%A1tn%C3%ADk&cat=1&source=base&id=2259081&ds=2&x=13.8170499&y=49.6699539&z=16>>.

Mapy.cz, ©2023: Pomník Františka Roje (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?q=Pomn%C3%ADk%2C%20pam%C3%A1tn%C3%ADk&cat=1&source=base&id=2343805&ds=2&x=13.8050228&y=49.6544256&z=15>>.

Mapy.cz, ©2023: Pomník hornictví a hutnictví (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?q=Pomn%C3%ADk%2C%20pam%C3%A1tn%C3%ADk&cat=1&source=base&id=2334030&ds=2&x=13.9182059&y=49.6850512&z=14>>.

Mapy.cz, ©2023: Pomník obětem 2. světové války (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?q=Pomn%C3%ADk%2C%20pam%C3%A1tn%C3%ADk&cat=1&source=base&id=2316160&ds=2&x=13.8050228&y=49.6544256&z=15>>.

Mapy.cz, ©2023: Pomník partyzánům (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?q=Pomn%C3%ADk%2C%20pam%C3%A1tn%C3%ADk&cat=1&source=base&id=2317875&ds=2&x=13.9101440&y=49.6875597&z=13>>.

Mapy.cz, ©2023: Pomník Václava Kreidla (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?q=Pomn%C3%ADk%2C%20pam%C3%A1tn%C3%ADk&cat=1&source=base&id=2341237&ds=2&x=13.8242060&y=49.6607598&z=15>>.

Mapy.cz, ©2023: Pomník vojákům Rudé armády (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?q=Pomn%C3%ADk%2C%20pam%C3%A1tn%C3%ADk&cat=1&source=base&id=2316155&ds=2&x=13.8170499&y=49.6699539&z=16>>.

Mapy.cz, ©2023: Pomník vojákům Rudé armády (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?q=Pomn%C3%ADk%2C%20pam%C3%A1tn%C3%ADk&cat=1&source=base&id=2316154&ds=2&x=13.8170499&y=49.6699539&z=16>>.

Mapy.cz, ©2023: Pomník zřícení letounu L - 159A Alca (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<https://mapy.cz/zakladni?l=0&q=Pomn%C3%ADk%2C%20pam%C3%A1tn%C3%ADk&cat=1&source=base&id=2120481&ds=2&x=13.8636451&y=49.7220030&z=15>>.

Památkový katalog, ©2023: Hradiště Na Zavírce, archeologické stopy (online) [cit.2023.02.12.], dostupné z <<https://pamatkovykatalog.cz/hradiste-na-zavirce-archeologicke-stopy-2277974>>.

Poustka R., 2008: O zaniklých vsích, osadách a samotách (online) [cit. 2023.03.12.], dostupné z <<http://www.brdy.org/content/view/135/65/>>.

Poznej Brdy.cz, ©2016: Bývalý klášter Teslíny (Baštín) (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <<https://poznejbrdy.cz/byvaly-klaster-tesliny/>>.

Spáčilová S., 2018: Na počest československých parašutistů vznikl pomník u Václavky (online) [cit. 2023.02.11.], dostupné z <https://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/na-pocest-ceskoslovenskych-parasutistu-vznikl-pomnik-u-vaclavky-20180618.html>.

Památková ochrana

Schéma památkové ochrany v rámci vymezených jednotek jsou uvedeny v mapě č. 6: Aktuální památková ochrana v rámci vymezených jednotek a celku HKK (viz tabulka č. 7).

Tabulka 7: Aktuální památková ochrana v rámci vymezených jednotek a celků historické kulturní krajiny.

název	typ památkové ochrany	typ	kategorie	katastrální území	katalogové číslo ÚSKP
lovecký zámek Tři trubky	kulturní památka	zámek	areál	Strašice v Brdech	1474444411
hradiště na Zavírce archeologické stopy	kulturní památka	výšinné opevněné sídliště	objekt	Obecnice v Brdech	1000131085
cvičný a zkušební objekt těžkého opevnění CE Jordán	kulturní památka	opevnění	objekt	Malá Víska v Brdech	1389562810
hrad Valdek, zřícenina a archeologické stopy	kulturní památka	hrad	areál	Chaloupky v Brdech	1000151551

- kulturní památka
- jednotka historické kulturní krajiny
- ▭ jednotka historické kulturní krajiny
- ▭ celek historické kulturní krajiny

CELEK - Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy

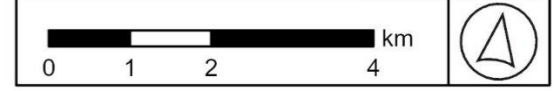
- JEDNOTKA HKK č.1: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy
- JEDNOTKA HKK č.2: Krajina vysídlených území Kolvín, Padrť, Záběhlá
- JEDNOTKA HKK č.3: Krajina vysídleného území Hrachoviště

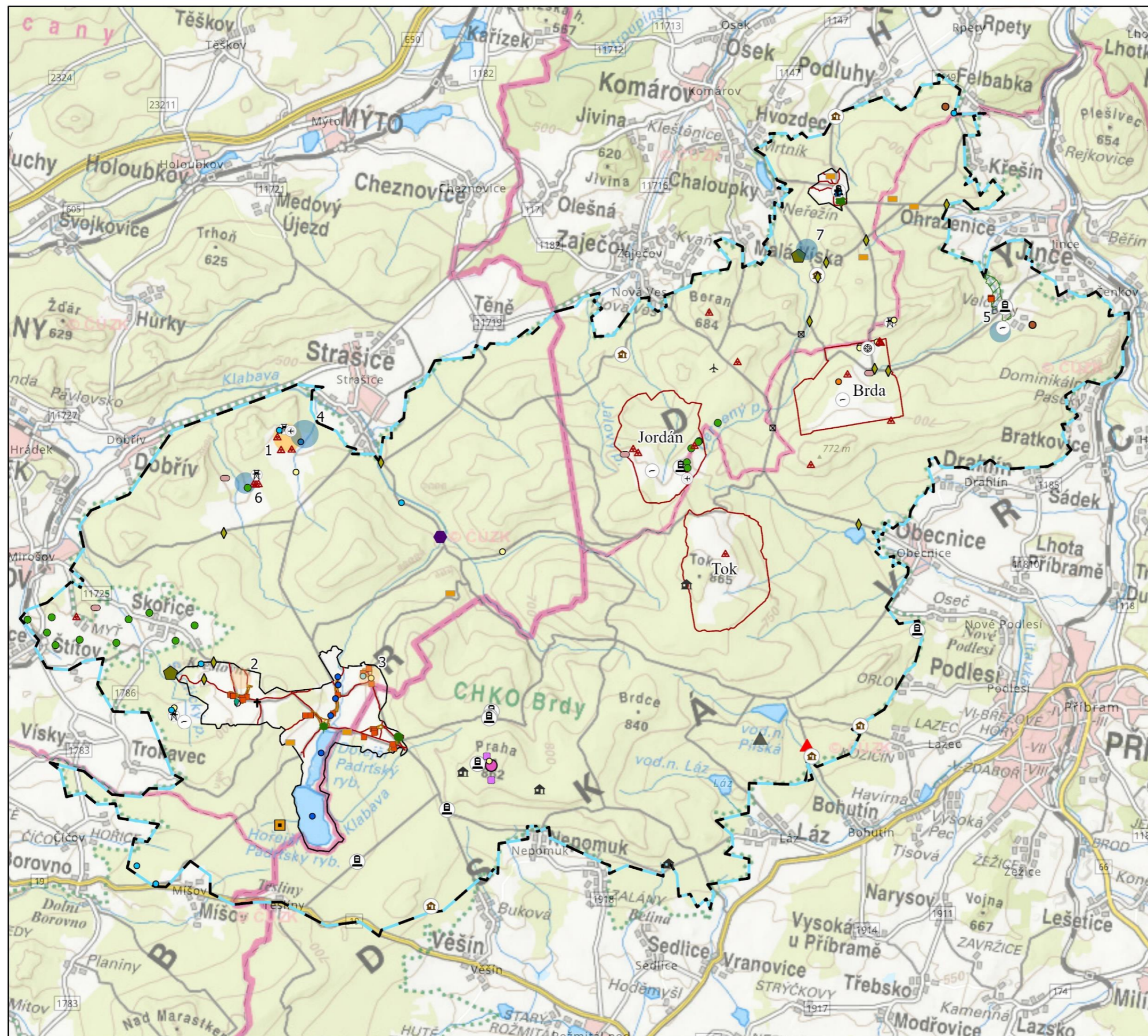
MAPA 6: AKTUÁLNÍ PAMÁTKOVÁ OCHRANA V RÁMCI VYMEZENÝCH JEDNOTEK A CELKU HISTORICKÉ KULTRNÍ KRAJINY

KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY

ZPRACOVALA Bc. DENISA BÁRTOVÁ

DATUM BŘEZEN 2023

- chata
- hradiště
- hájovna
- lovecký Zámeček
- meteoradar
- památník
- pomník
- pozůstatek kláštera
- zřícenina hradu
- stavba
- stavba zaniklá
- kříž
- pomník
- studánka
- rybník
- památný strom
- cvičiště
- házeliště granátů
- palpost
- pozůstatky vojenské stavby
- strojovna
- strážní budka
- střelnice
- terče
- trafostanice
- trhací jáma
- bunkr
- vojenská objekt
- vojenský areál
- vojenský prostor
- pozorovatelna
- úkryt
- heliport
- letiště
- řídicí věž
- 1. Střelnice bojových vozidel Bahna
- 2. Protitanková střelnice Kolvín
- 3. Protitanková střelnice Padrť
- 4. Pěchotní střelnice Bahna
- 5. Pěchotní střelnice Velcí
- 6. Cvičiště řízení bojových vozidel Zadní Bahna
- 7. Výcvikové zařízení Valdek

MAPA 7: CELEK HISTORICKÉ KULTURNÍ KRAJINY: KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY

KRAJINA BÝVALÉHO VOJENSKÉHO PROSTORU BRDY

ZPRACOVALA Bc. DENISA BÁRTOVÁ

DATUM BŘEZEN 2023

0 1 2 4 km

8. DISKUSE

Tato kapitola zhodnocuje aplikovatelnost certifikované metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) a uplatnění výsledků v oboru Státní památkové péče a územním plánování. Za použití této metodiky bylo již zhodnoceno několik území. Taktéž diplomová práce přináší nový pohled na krajinu bývalého vojenského prostoru Brdy z pohledu metodiky *Typologie historické kulturní krajiny* (Ehrlich et al. 2020).

Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy patří mezi jednu z cenných oblastí v České republice. Po mnoho let byla tato oblast uzavřená a nepřístupná veřejnosti, což zapříčinilo zachování řady významných přírodních a kulturních hodnot. Díky těmto hodnotám byl v roce 2016 vyhlášen VÚ Brdy, chráněnou krajinnou oblastí Brdy. Oproti přírodnímu bohatství je historicky kulturní charakter krajiny hůře rozpoznatelný a zdůvodněný. Je těžké uchopit takto rozsáhlou oblast a určit, které znaky jsou historicky významné. Jedním z důvodů, proč stále nebylo území více poznáno je ten, že oblast leží na rozhraní spádových obcí, proto může být koordinace náročnější. Dalším důvodem, proč nebyl proveden krajinný archeologický průzkum, je ten, že se jedná o rozsáhlé území smrkových monokultur, tudíž pro analýzu nelze efektivně využít metody průzkumu pomocí leteckých vizuálních průzkumů a laserového skenování. Diplomová práce, kterou jsem zpracovala může posloužit jako podklad pro budoucí průzkum nejenom archeologického potenciálu bývalého vojenského újezdu Brdy.

Brdské lesy jsou rozsáhlé a tajemné místo, jenž ve své hloubi ukrývá mnoho budov, trosek a cvičišť, které nebylo možno identifikovat. Dá se konstatovat, že krajina bývalého VÚ Brdy v sobě ukrývá genius loci (ducha místa). Od ledna roku 2016, kdy byla zřízena CHKO Brdy se pracovalo na sanaci území a do nynějšího roku bylo zlikvidováno a srovnáno se zemí mnoho vojenských objektů, které dříve byly používány k vojenskému cvičení. Jednalo se především o objekty v okolí Strašic, bývalé protitankové střelnici Padrt' a Kolvín. Takto vymezené znaky jsou pro výsledky diplomové práce více než dostačující. Rozhodně si nemyslím, že je vhodné srovnávat se zemí bývalé vojenské komplexy, které v sobě CHKO Brdy ukrývá. Tyto pozůstatky po vojenské činnosti v území nám připomínají dobu nedávné minulosti. Je potřeba si tyto okamžiky připomínat a domnívám se, že není správným krokem se těchto znaků historické kulturní krajiny zbavovat.

V Brdech lze najít mnoho pozůstatků antropogenní činnosti, avšak většina z nich nepatří k tradičním kategoriím, které jsou snadno viditelné. Tyto pozůstatky jsou spíše obtížně identifikovatelné a mají často nejasnou interpretaci, nebo dokonce nemají přesně definovanou povahu. Jedná se o nemovité pozůstatky lidské činnosti, s jejichž výzkumem je obecně málo zkušeností, a proto jsou tyto nálezy velmi cenné pro další výzkum. Hovoříme zde o specifické hodnotě, kterou představuje vojenské období v Brdech. Ze strategických důvodů nebyly dokumentovány žádné písemné prameny o militárních aktivitách. Týká se to nejenom působení armády, ale také zajateckých a pracovních táborů.

Analýza historické kulturní krajiny má široké uplatnění v různých sektorech. Výsledky typologie mohou být využity při navrhování památkové ochrany a při ochraně a managementu již existujících památkově chráněných území. V oblasti Státní památkové péče a územního plánování je tato metodika velmi užitečná pro stanovení priorit při ochraně kulturního dědictví a pro navržení vhodných opatření pro jeho zachování. Státní památková péče se zaměřuje na ochranu kulturních památek a metodika *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) může být využita k identifikaci těchto znaků a určit podle ní, které prvky jsou v této oblasti nejceněnější a které je třeba chránit a zachovat. Například by se dalo určit, zda je v této oblasti dominantní přírodní prostředí, historické památky, či urbanistické prvky. CHKO Brdy je bohatá na přírodní i kulturní památky, jako jsou například zříceniny hradů a dalších staveb, památné stromy. Typologie historické kulturní krajiny může být v této oblasti využita k identifikaci a kategorizaci těchto památek a k navrženým opatřením na jejich ochranu a zachování.

Použití metodiky může být v této oblasti využito k identifikaci kulturních prvků, které mají význam pro místní kulturu a životní prostředí, tak k začlenění těchto prvků do plánování a vývoje území. Na základě zjištěných poznatků by se dal plánovat další vývoj území, například při tvorbě nových plánů územního rozvoje nebo při řešení konkrétních projektů. Pomocí této metodiky je možné určit vhodné postupy a opatření pro ochranu a zachování kulturních hodnot v této oblasti. Celkově lze shledat, že uvedená metodika *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020) je vhodným nástrojem pro hodnocení a ochranu kulturního dědictví v krajině bývalého vojenského prostoru Brdy (nynější CHKO Brdy). Použití této metodiky může přispět k udržitelnému rozvoji této oblasti v souladu s ochranou jejich kulturních a přírodních hodnot. Metodika poskytuje flexibilitu při překrývání různých typů krajiny a hustoty umístění znaků. Nicméně je důležité zdůraznit, že tato metodika je pouze návodným nástrojem, jak je možné k hodnocení krajiny přistupovat.

Aplikovatelnost použité metodiky *Typologie historické kulturní krajiny* (Ehrlich et al. 2020) v rámci krajiny bývalého vojenského újezdu Brdy a uplatnění výsledků v oboru Státní památkové péče a Územně analytických podkladů pomocí jevu č. 11 - urbanistické a krajinné jednotky – jedná se o veškeré zachovalé aleje (Zaběhlá, Padrť) a Padrťskou rybníční soustavu, která sloužila pro obživu obyvatel bývalé vsi Padrť.

Dále jevu č. 13a – architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb, historicky významné stavby, místa nebo soubory staveb – zde by se dalo hovořit o původní stodole v bývalé vsi Hrachoviště, pokud by však nebyla převezena mimo zaniklé sídlo, konkrétně k Podluhám, k hájovně Noviny (Na Novinách). Jako historicky významné stavby by bylo případně možné zařadit i vybrané bývalé vojenské budovy či řídicí věže. V prostoru zaniklých obcí se žádné budovy nezachovaly, tudíž zde není nic k obnově. Do jevu ÚAP č. 13a – historicky významná stavba je vhodné doplnit reliktů vojenského využití na území bývalého vojenského újezdu Brdy.

Následně jev č. 17a – krajinný ráz – území bývalého vojenského újezdu Brdy je v dnešní době začleněno do chráněné krajinné oblasti Brdy a je současně chráněno oblastí přirozené akumulace vod. V území se nachází evropsky významné lokality

v rámci soustavy NATURA 2000, včetně lokalit Brda, Hrachoviště, Padrt'sko (zahrnuje Padrt'ské rybníky a okolní bezlesí), Tok, Jordán, Bahna a Kolvín atd. Dále území obsahuje 6 přírodních rezervací a 6 přírodních památek. V tomto případě si nemyslím, že je nutné doplňovat významné krajinné dominanty a historické krajinné struktury. V neposlední řadě jev č. 17b – krajiny a krajinné okrsky – zde se jedná o celkovou lokalitu CHKO Brdy.

Dle mého názoru je zmíněná metodika velmi efektivní nástroj pro identifikaci a vymezení cenných historických celků. Každé území lze zařadit do určité typologické jednotky na základě charakteristických znaků a pomocí podrobného postupu se identifikují další významné historické znaky. Z mého pohledu se vyskytuje problém v podobě občasné nedostatečné péče o památky, které představují kulturní hodnoty s důležitým historickým významem pro lidstvo. Proto by měla být památková péče rozšířena i na tyto kulturní hodnoty, aby byly chráněny a uchovány pro budoucí generace. Metodiku, která byla financovaná z Ministerstva kultury, hodnotím jako přehlednou a srozumitelnou, jasně stanovuje postupy analýz a vyhodnocení. Dle uvedené metodiky se velmi dobře vyhodnocovaly znaky historické kulturní krajiny dotčeného území. Při vyhodnocování ostatních znaků HKK jsem zaznamenala drobný nedostatek. Tento nedostatek spočíval v nejednoznačnosti toho, zda daný znak spadá do skupiny znaků HKK nebo do skupiny znaků ostatních.

9. ZÁVĚR A PŘÍNOS PRÁCE

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit a analyzovat historickou kulturní krajinu bývalého vojenského újezdu Brdy, dle metodiky *Typologie historické kulturní krajiny České republiky* (Ehrlich et al. 2020). V dané oblasti byly vymezené 3 jednotky a celek historické kulturní krajiny. Dvě z těchto jednotek náleží k typu Krajina vysídlených území, jako další byla vymezena jednotka typu Krajina vojenských prostorů.

První vymezená jednotka – krajina bývalého vojenského prostoru Brdy v sobě ukrývá mnoho znaků, které nebylo jednoduché identifikovat, jelikož ze strategických postupů nebyly publikovány žádné dokumenty v době provozu Vojenského prostoru Brdy. Vzhledem k původně utajenému charakteru informací o bývalém vojenském prostoru Brdy, by daná oblast zasloužila podrobnější průzkum, jelikož charakter dnešní chráněné krajinné oblasti Brdy je silně ovlivněn nedávným režimem, který se do krajiny otiskl.

Druhá a třetí vymezená jednotka – Krajiny vysídlených území: Kolvín, Padrt', Záběhlá a Krajina vysídleného území Hrachoviště, byly definovány v řešeném území. Příčina vysídlení obyvatel z těchto obcí a následné srovnání se zemí byl rozšiřující se vojenský prostor. Hranice jednotek vysídlených území bylo těžké přesně identifikovat a určit, proto je autorka práce vymezila dle studia historických mapových podkladů a podle vlastního uvážení. Do budoucna při podrobnějším řešení jednotlivých vysídlených území se hranice zaniklých obcí může změnit – rozšířit nebo zmenšit.

I přesto, že obě jednotky krajin vysídlených území mají určité krajinářské hodnoty, nespĺňují dostatečně kritéria pro celkovou památkovou ochranu. V případě zaniklých sídel by však bylo vhodné minimálně zohlednit existenci jednotlivých z části dochovaných znaků v územně plánovací dokumentaci, aby nedošlo k postupnému vymizení všech dokladů o předchozím osídlení místa. Je důležité neopomíjet tyto znaky, aby se zachovala historická hodnota místa.

Důvodem, proč autorka diplomové práce mezi vysídlená území nezařadila obec Velcí, i přesto že taktéž zanikla kvůli rozšiřování vojenského prostoru, je ten, že zanikla pouze část obce, druhá část obce dále existuje a prodělavá podobný vývoj jako okolní obce, tudíž není důvod k její celkové památkové ochraně. Avšak identifikované znaky zaniklé části obce Velcí autorka zohlednila v Ostatních znacích historické kulturní krajiny celku.

Celek historické kulturní krajiny byl vymezen v rámci celé jednotky Krajiny bývalého vojenského prostoru Brdy včetně obou jednotek krajiny vysídlených území. V této oblasti dochází k největší koncentraci historických a kulturních znaků. Celek historické kulturní krajiny, který vznikl jako výsledek aplikované metodiky, je součástí jevu č. 11 ÚAP.

V této diplomové práci byla provedena rozsáhlá analýza krajiny bývalého vojenského újezdu Brdy, současné Chráněné krajinné oblasti Brdy. Byly identifikovány přírodní a kulturní hodnoty této oblasti. I přes to, že je kulturně historická krajina na území

bývalého vojenského újezdu Brdy těžko uchopitelná a zatím nedostatečně poznána, je nezbytným předpokladem k pochopení historických událostí v dané oblasti. Je důležité se v budoucnu zaměřit na tuto problematiku, jelikož se špatně chrání něco, co téměř neznáme. Vybrané znaky by následně mohly být maloplošně chráněny pomocí zápisu do ústředního seznamu kulturních památek, to je první krok pro následnou památkovou péči v oblasti. Tato plus celková územní ochrana, ze strany správy CHKO je velmi důležitá. Avšak nejdůležitější je spolupráce všech složek péče.

Výsledky této práce mají přímý vztah k případné praktické využitelnosti, zejména v oblastech ochrany přírodních a kulturních hodnot a plánování rozvoje území. Navrhovaná opatření by mohla být využita pro zlepšení současného stavu a ochranu cenných přírodních a kulturních prvků v této oblasti. Podrobnou mapu celku historické kulturní krajiny, je možno v budoucnu využít jako podklad pro zpracování územní studie.

10. PŘEHLED LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ

10.1 Odborné publikace

Buggey S., 1999: An Approach To Aboriginal Cultural Landscapes. Historic Sites and Monuments Board of Canada. Landscape and history, Ottawa. 62 p.

Cílek V., Mudra P., Sůvová Z., Žák K., Šimek R., Rohovec J., Mikuláš R., Ložek V., 2015: Střední Brdy: hory uprostřed Čech. Dokořán, Praha. 183 s., ISBN 978-80-7363-720-0.

Čada V., Vichrová M., 2012: Rukopisné mapy krajů Jana Kryštofa Müllera. Krajina a sídla v Čechách na počátku 18. století. In: Chodějovská E., Šimůnek R., Adam D. [eds.]: Krajina jako historické jeviště. HÚ AV ČR, Praha. S. 123-142. ISBN 978-80-7286-199-6.

Čáka J., 1998: Střední Brdy – krajina neznámá. Mladá fronta, Praha. 157 s., ISBN 80-204-0752-9.

Čihař M., 2018: Brdy: tajemné hory v srdci Čech. Ottovo nakladatelství, s. r. o., Praha. 192 s., ISBN 978-80-7451-697-9.

Ehrlich M., Kuča K., Kučová V., Pacáková B., Pavlátová M., Salašová A., Šantrůčková M., Vorel I., Weber M., 2020: Typologie historické kulturní krajiny České republiky. Národní památkový ústav, České Budějovice. 168 s., ISBN 978-80-85033-95-3.

Fišer B., Pipek J., Urban K., Spilka J., Moravec P., Klouda L., Lang M., 2016: Chráněná krajinná oblast Brdy: ostrov horské přírody uprostřed Čech. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR Regionální pracoviště Střední Čechy Správa chráněné krajinné oblasti Brdy, Jince Příbram Spálené Poříčí. 22 s., ISBN 978-80-88076-19-3.

Forman R. T. T., Godron M., 1993: Krajinná ekologie. Academia, Praha. 583 s., ISBN 80-200-0464-5.

Fowler P. J., 2001: Cultural landscapes: Great Concept, pity about the phrase. In: Kelly R., Macinnes L., Thackray D., Whitbourne P. [eds.]: The Cultural Landscape. Planning for a sustainable partnership between people and place. ICOMOS UK, London. P. 64-82.

Fowler P.J., 2003: World heritage – cultural landscapes 1992-2002. UNESCO World Heritage Centre, France. 140 p., ISBN 978-92-3-104146-4.

Hajšman J., 2015: Brdy opět otevřené. Starý most, s. r. o., Plzeň. 317 s., ISBN 978-80-87338-51-3.

Hejl I., 1987: Brdy. Středočeské nakladatelství a knihkupectví, Praha. 112 s.

Hendrych J., 2000: Tvorba krajiny a zahrad III.: Historické zahrady, parky a krajina, jejich proměny, kulturně historické hodnoty, význam a ochrana. Vydavatelství ČVUT, Praha. 163 s. ISBN 80-01-02230-7.

Hendrych J., 2005: Tvorba krajiny a zahrad: historické zahrady, parky a krajina jako významné prvky kulturní krajiny: jejich proměny, hodnoty, význam a ochrana. Vydavatelství ČVUT, Praha. 199 s. ISBN 80-01-03163-2.

Jackson J.B., Lewis P.F., Lowenthal D., Meinig D.W., Samuels M.S., Sopher D.E., Tuan Y.F., 1979: The interpretation of ordinary landscapes: Geographical Essays. Oxford University Press, New York. 255 p., ISBN 01-19-502536-9.

Ken T., Archer St.C., Nora J.M., 2014: Conserving Cultural Landscapes – Challenges and New Directions. Routledge, New York. 412 p., ISBN 978-1315813226.

Kirchner K., Wojtanowicz J., 2004: Cultural landscapes. Regiograph, Brno. 122 s. ISBN 80-86377-11-3.

Klusacek P., Martinat S., Krejci T., Bartke S., 2019: Re-development of a former military training area – The case of Brdy told from a local actors' perspective. Land Use Policy 82. P. 147-157.

Kovář P., 2014: Ekosystémová a krajinná ekologie. Univerzita Karlova v Praze, Praha. 169 s., ISBN 978-80-246-2805-9.

Kuča K., 2013: Ochrana kulturní krajiny z hlediska památkové péče. In: Hronovská Š. K., Kupka J., [eds.]: Ochrana kulturní krajiny – hledání cílů, možností a pravidel. České vysoké učení technické v Praze, Praha. S. 79-84, ISBN 978-80-01-05391-1.

Kuča K., 2014: Oblasti dochovaných strukturálně výrazných plužin v České republice. Zprávy památkové péče. 74/1. S. 34-49, ISSN 1210-5538.

Kuča K., Bendíková L., Demková K., Dostálek J., Ehrlich M., Fialová Z., Klepárník R., Krausová V., Kučová V., Kupka J., Malina O., Martinková Kuchyňková H., Matějka D., Matějková H., Medková L., Salašová A., Sedláček J., Šantrůčková M., Šesták O., Trpáková L., Veith T., Vondráčková S., Vorel I., Weber M., Žalmanová E., 2020: Historická kulturní krajina České republiky. Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., Průhonice. 607 s., ISBN 978-80-87674-32-1.

Kuča K., Kučová V., 2000: Principy památkového urbanismu. Státní ústav památkové péče, Praha. 104 s., ISBN 80-86234-15-0.

Kuča K., Kučová V., 2015: Metodika identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami. Národní památkový ústav, Praha. 163 s., ISBN 978-80-7480-025-2.

Kuča K., Kupka J., Vorel I., Vondráčková S., 2022: Metodika identifikace a klasifikace území s krajinnými hodnotami. České vysoké učení v Praze, Praha. 34 s.

Kučera Z., Kučerová K.S., Chromý P., 2008: Landscape heritage between areal preservation and areal development – the case of Czechia. Geographia Polonica 81/2, P. 5-23.

Kučová V., 2006: Možnosti ochrany kulturní krajiny v ČR. In: Architektonické dědictví krajiny. Sborník k Mezinárodnímu odbornému sympoziu, Cheb: Město Cheb. S. 4-11.

Kučová V., 2007: Historická kulturní krajina v kontextu památek světového dědictví. *Zahrada park krajina XVII/1*. S. 6-10, ISSN 1211-1678.

Kulišťáková L., Kučera P., Salašová A., Fleková M., Matějka D., Sedláček J., Vitásková D., Matáková B., Lacina D., 2014: *Metodika identifikace komponovaných krajín*. Mendelova univerzita v Brně, Brno. 190 s., ISBN 978-80-7375-997-1.

Kupka J., 2010: *Krajiny kulturní a historické: vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny*. České vysoké učení v Praze, Praha. 180 s., ISBN 978-80-01-04653-1.

Kupka J., 2017: *SDG 15: Sustainable Development of the Landscape and its Cultural Identity*. In: Pondělíček M., Šilhánková V., [eds.]: *Agenda 2030 in the Czech Republic. Vision and Opportunity*. KEY Publishing, Ostrava. P. 89-101. ISBN 978-80-7418-286-0.

Kupka J., 2019: *Římov – South Bohemia Jerusalem*. *Acta Geoturistica* 10/1, P. 51-60.

Kupka J., Vondráčková S., 2020: *Nástroje krajinného plánování*. Katedra urbanismu a územního plánování, České vysoké učení technické v Praze, Praha. 67 s.

Kupka J., Vorel I., 2013: *Využití archivních map při identifikaci znaků krajinného rázu na příkladu Osovska*. In: Hronovská Š. K., Kupka J., [eds.]: *Ochrana kulturní krajiny – hledání cílů, možností a pravidel*. České vysoké učení technické v Praze, Praha. S. 79-84, ISBN 978-80-01-05391-1.

Kupka J., Vorel I., 2017: *Analýza historické krajinné struktury na krajské úrovni*. *TZB-info* 48/19. S. 1-12, ISSN 1801-4399.

Lipský Z., 1998: *Krajinná ekologie pro studenty geografických oborů*. Karolinum, Praha. 129 s., ISBN 80-7184-545-0.

Löw J., Míchal I., 2003: *Krajinný ráz*. *Lesnická práce*, Kostelec nad černými lesy. 552 s., ISBN 80-86386-27-9.

Mackovič V., 2020: *Krajina v zásadách územního rozvoje aneb příklad přístupu k řešení krajiny v územně plánovací dokumentaci regionální úrovně*. *Urbanismus a územní rozvoj* XXIII/2. S. 15-22.

Maier L., Shobayashi M., 2001: *Multifunctionality: towards an analytical framework*. OECD, Paris. 27 p.

Makaj T., 2010: *Střední Brdy na starých fotografiích a pohlednicích*. Baron, Hostivice. 335 s., ISBN 978-80-86914-23-7.

Melnick R. Z., Spohn D., Saxe E. J., 1984: *Cultural Landscapes: Rural Historic Districts in the National Park System*. *Park Historic Architecture, Division Cultural Resources Management, National Park Service, U.S. Department of the Interior, Washington D.C.* 80 p.

Míchal I., 1994: *Ekologická stabilita*. Veronica, Brno. 275 s., ISBN 80-85368-22-6.

MMR ČR & MŽP, ©2016: ZADÁNÍ ÚZEMNÍ STUDIE KRAJINY pro správní obvod obce s rozšířenou působností. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha. 14 s., ISBN 978-80-7538-064-7.

MO ČR, ©2006: Stručně o České republice, armádě a výcvikových zařízeních vojenského újezdu: Brdy. Ministerstvo obrany České republiky – Agentura vojenských informací a služeb, Praha. 112 s., ISBN 80-7278-316-5.

Plech M., Plech R., 2018: Tajemná místa nacismu – fascinující místa české historie. Albatros Media a.s., Brno. 201 s., ISBN 978-80-264-1900-6.

Příbylová Z., 2017: Vojenské újezdy na území České republiky. In: Šesták B., Krulík O., Jakubcová L., Souček V., Sabol J., Hrivnák J., Polívka L., Bos O., Mazel M., Nováková J., Harazin L., Hořejší M., Tarčáni O., Luža O., Linhart M.: Ochrana & bezpečnost. Ochrana a bezpečnost o.s., Praha VI/1. S 1-10, ISSN 1805-5656.

Richter P., 2021: Problematika interpretace archivních mapových podkladů v případě mokřadních biotopů. Vodohospodářské technicko-ekonomické informace 63. S. 32-38, ISSN 0322-8916.

Roušar J., 2006: Vojenské újezdy Armády České republiky. Ministerstvo obrany České republiky – Agentura vojenských informací a služeb, Praha. 285 s., ISBN 80-7278-345-9.

Sauer C.O., 1925: The Morphology of landscape. University of California publications in geography. 2/2. P. 19-54.

Sedláček J., Salašová A., 2016: GIS analysis in cultural landscape protection. Example from Czech Republic. In: Proceedings of the Third European SCGIS Conference "Geoinformation technologies for natural and cultural heritage conservation". Sofie: Space Research and Technology Institute BAS. p. 176-182.

Semotanová E., 2006: Netradiční formy evidence a zpřístupňování mapového bohatství – stručný úvod do problematiky. In: Boháč P., Frajer V., Kostková P., Semotanová E., Šimůnek R., Žemlička J., [eds.]: Historická krajina a mapové bohatství Česka – prameny, evidence, zpřístupňování, využívání. Historický ústav Akademie věd České republiky, Praha. S. 11-13, ISBN 80-7286-093-3, ISSN 0323-0988.

Sklenička P., 2003: Základy krajinného plánování. Naděžda Skleničková, Praha. 321 s., ISBN 80-903206-1-9.

Smith A., Jones K.L., Danyer S., 2007: Cultural Landscapes of the Pacific Islands. ICOMOS, Paris. 130 p.

Stephenson J., 2008: The Cultural Values Model: An Integrated Approach to Values in Landscapes. Landscapes and Urban Planning 84/22. P. 127-139.

Smolná V., 2018: Historical-geographical delimitation of Brdy. In: Bártík F., Bělová J., Blažková L., Dubská J., Eisenhammer M., Foud K., Hrachová H., Hrdina J., Jakubec I., Jelének J., Koblasa P., Kolář P., Krofta T., Lang M., Makaj T., Motyčková D., Nováček K., Pernegr V., Poláčková K., Pruchová T., Punčochář R., Rejzl B., Řeháček K., Sedlická K.,

Smitka J., Smolová V., Svobodová L., Štemberk J., Topinka J., Tuma D., Vejvoda Z., Velfl J., [eds.]: Brdy: Krajina, historie, lidé. Státní oblastní archiv v Praze, Praha. S. 22-22, ISBN 978-80-88148-29-6.

Švecová S., Vorel I., 2015: Kulturní historická krajina a výstavba – některé problémy zachování kulturních hodnot v krajinných památkových zónách. TZB-info. 17/25. S. 1-11, ISSN 1801-4399.

Vokurka M., 2022: Barokní krajinotvorba na sasko lauenburských panstvích 1635-1740. Academia, Praha. 252 s., ISBN 978-80-200-3306-2.

Vorel I., Kupka J., 2011: Krajinný ráz – identifikace a hodnocení. České vysoké učení technické v Praze, Praha. 148 s., ISBN 978-80-01-04766-8.

Wagner P. L., Mikesell M. W., 1962: Readings in Cultural Geography. University of Chicago press, Chicago. 610 p.

Žán J. M., 2001: Padrť – pamětní kniha obce v Brdech v Čechách. Vydáno vlastním nákladem, Rokycany. 91 s.

10.2 Legislativní zdroje

Nařízení vlády č. 292/2015 Sb., o ochraně krajinné oblasti Brdy, v platném znění.

UNESCO, ©1992: Report of the Expert Group on Cultural Landscapes. La Petite Pierre (France) 24-26. October 1992. (online) [cit. 2022.07.09.], dostupné z <<https://whc.unesco.org/archive/pierre92.htm>>.

Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti, v platném znění.

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), v platném znění.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů), v platném znění.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění.

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, v platném znění.

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), v platném znění.

10.3 Internetové zdroje

AOPK ČR, ©2022: Maloplošná zvláště chráněná území – Ochrana přírody (online) [cit. 2022.08.06.], dostupné z <<https://brdy.nature.cz/web/chko-brdy/maloplosna-zvlaste-chranena-uzemi>>.

AOPK ČR, ©2023: Charakteristika oblasti (online) [cit. 2022.01.14.], dostupné z <<https://brdy.nature.cz/web/chko-brdy/charakteristika-oblasti>>.

Beran P., 2005: Zaniklé obce a objekty: Kolvín (Kolwin) (online) [cit. 2023.02.12.], dostupné z <<http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=991>>.

ČSÚ, ©2016: Územní změny a změny hranic Středočeského kraje k 1. 1. 2016 (online) [cit. 2022.12.29.], dostupné z <<https://www.czso.cz/csu/xs/uzemni-zmeny-a-zmeny-hranic-stredoceskeho-kraje-k-1-1-2016>>.

ČSÚ, ©2015: Historický lexikon obcí České republiky 1869 - 2011 (online) [cit. 2023.01.17.], dostupné z <<https://www.czso.cz/csu/czso/historicky-lexikon-obci-1869-az-2015>>.

Fanta V., 2015: Využití starých map pro ochranu kulturních a historických hodnot krajiny v územním plánování. (online) [cit. 2023.01.16.], dostupné z <https://projekty.upce.cz/sites/default/binary_projekty_old/naki27/pamat-postupy/pam-postup-03/pam-postup-03-text.pdf>.

Geoportál ČÚZK, ©2023a: Originální mapy stabilního katastru 1:2 880 – Čechy (online) [cit. 2023.01.17.], dostupné z <[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(xwwbj15xiuc5npl32yerc1x\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-OMC-R&head_tab=sekce-02-gp&menu=2917](https://geoportal.cuzk.cz/(S(xwwbj15xiuc5npl32yerc1x))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_archiv&metadataID=CZ-CUZK-OMC-R&head_tab=sekce-02-gp&menu=2917)>.

Geoportál ČÚZK, ©2023b: Ortofoto České republiky – úvod (online) [cit. 2023.01.17.], dostupné z <[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(kw45u0igwrgqenbfmyk5pouv\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&text=ortofoto_info&side=ortofoto](https://geoportal.cuzk.cz/(S(kw45u0igwrgqenbfmyk5pouv))/Default.aspx?mode=TextMeta&text=ortofoto_info&side=ortofoto)>.

Krapr-naki.cz, ©2023: Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny (online) [cit. 2023.03.05.], dostupné z <<https://www.krapr-naki.cz/>>.

Kubisa V., 2010: Neznámý svět vojenských újezdů (online) [cit. 2023.01.16.], dostupné z <<https://www.mvcr.cz/clanek/neznamy-svet-vojenskych-ujezdu-974223.aspx>>.

MMR ČR, ©2021: Politika územního rozvoje České republiky (Úplné závazné od 1. 9. 2021) (online) [cit. 2023.02.05.], dostupné z <<https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/koncepce-a-strategie/politika-uzemniho-rozvoje-ceske-republiky/uplne-zneni-politiky-uzemniho-rozvoje-ceske-republ>>.

MK ČR, ©2015: Státní kulturní politika na léta 2015-2020 – Plán implementace Státní kulturní politiky na léta 2015-2020 [cit. 2023.02.05.], dostupné z <<https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-na-leta-2015-2020-cs-2612>>.

Oldmaps, ©2017a: I. vojenské mapování – josefské (online) [cit. 2023.01.12.], dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=1vm>.

Oldmaps, ©2017b: II. vojenské mapování – Františkovo (online) [cit. 2023.01.12.], dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=2vm>.

Oldmaps, ©2017c: III. vojenské mapování – Františko-josefské (online) [cit. 2023.01.12.], dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=3vm>.

Ptáček L., Urbančíková J., 2016: Interpretační plán CHKO Brdy (online) [cit. 2022.11.18.], dostupné z <<https://www.vls.cz/media/downloadables/interpretacni-plan-chko-brdy.pdf>>.

VHSB o.s. - Vojenské historické sdružení Brdy, ©2008: Zapomenutá obec Hrachoviště (online) [cit. 2023.02.12.], dostupné z <<http://www.vhsb.cz/clanky/zapomenuta-obec-hrachoviste.xhtml>>.

10.4 Ostatní zdroje

Bártová D., 2020: Management v lesích CHKO Brdy v oblasti ochrany ohrožených druhů organismů. Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta životního prostředí, Katedra lesnických technologií a staveb, Praha. S. 56. (bakalářská práce) „nepublikováno“. Dep. SIC ČZU v Praze.

Holánková K., 2020: Ven z města. České vysoké učení technické, Fakulta architektury, Praha. 173 s. (diplomová práce) „nepublikováno“. Dep. Digitální knihovna ČVUT v Praze.

Klouda L., Salaba M., Makaj T., Nekl M., 2016: Preventivní hodnocení krajinného rázu území CHKO Brdy. Objednavatel: AOPK ČR, Praha. 60 s.

Kopp J., Matušková A., Frajer J., Dokoupil J., Novotná M., 2015: Potenciál udržitelného rozvoje obcí Plzeňského kraje v západní části Brd. Krajský úřad Plzeňského kraje. 169 s.

SOA Praha, SOKA Příbram, fond: AO Kolvín, Pamětní kniha obce Kolvín, inv.č. 1., č. knihy 1.

SOA Praha, SOKA Příbram, fond: Obecní úřad Záběhlá, Kronika života obce Přední a Zadní Záběhlá, číslo listu NAD 212.

Vandra R., 2016: Zaniklé obce v Brdech. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Katedra geografie, Plzeň. S. 79. (bakalářská práce) „nepublikováno“. Dep. Digitální knihovna ZČU v Plzni.

10.5 Mapové podklady

Císařské povinné otisky map Stablního katastru. © Český úřad zeměměřičský a katastrální. Dostupné z <<https://ags.cuzk.cz/archiv/>>.

Geomorfologické jednotky. © ČÚZK. Dostupné přes WMS <<https://ags.cuzk.cz/arcgis/rest/services/GeomorfologickeJednotky/MapServer>>.

Historické letecké snímky. Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚŘ Dobruška, © MO ČR. Dostupné z <<https://ags.cuzk.cz/archiv/>>.

Letecká mapa. © Seznam.cz, a.s, © TopGis, s.r.o. Dostupné z <<https://mapy.cz/turisticka?x=13.9090597&y=50.0552534&z=10&base=ophoto>>.

Mapy 1. vojenského mapování. Mapový list Čechy, č.117, 100, 99. © Laboratoř geoinformatiky Univerzity J.E.Purkyně - www.geolab.cz. © Ministerstvo životního prostředí České republiky - www.env.cz. © Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=1vm&map_region=ce>.

Mapy 2. vojenského mapování. Čechy, mapové listy W_8_IX, W_9_IX, W_9_VIII, W_8_VIII. © Laboratoř geoinformatiky Univerzity J.E.Purkyně - www.geolab.cz. © Ministerstvo životního prostředí České republiky - www.env.cz. © Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=2vm&map_region=ce>.

Mapy 3. vojenského mapování. Mapový list 4049, 3949. © Laboratoř geoinformatiky Univerzity J.E.Purkyně - www.geolab.cz. © Ministerstvo životního prostředí České republiky - www.env.cz. © Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=3vm&map_region=75>.

Ortofoto mapa. © ČÚZK. Dostupné přes WMS <https://geoportal.cuzk.cz/WMS_ORTOFOFO_PUB/WMSservice.aspx>.

Půdní typologie. In: Půdní mapa 1:50 000 [online]. Praha: Česká geologická služba. Dostupné z <<https://mapy.geology.cz/pudy/>>.

Turistická mapa. © Seznam.cz, a.s., © AOPK ČR – ochrana přírody a krajiny. Dostupné z <<https://mapy.cz/turisticka?x=14.5497000&y=50.1002000&z=11>>.

Základní mapy ČR 1:25 000. © ČÚZK. Dostupné přes WMS <https://geoportal.cuzk.cz/WMS_ZM25_PUB/WMSservice.aspx>.

Základní mapy ČR 1:50 000. © ČÚZK. Dostupné přes WMS <https://geoportal.cuzk.cz/WMS_ZM50_PUB/WMSservice.aspx>.

11. SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Rozsah CHKO Brdy vzhledem k bývalému VÚ Brdy.	25
Obrázek 2: Orientační zobrazení řešeného území v mapě České republiky.	27
Obrázek 3: Zobrazení reliéfu v předmětné lokalitě a jejího širšího okolí.	28
Obrázek 4: Vystěhovaný prostor v souvislosti s rozšířením vojenského výcvikového prostoru, dělostřelecká střelnice za 2. světové války (Čáka J., 1998: Střední Brdy – krajina neznámá. Mladá fronta, Praha. 157 s., ISBN 80-204-0752-9.).....	30
Obrázek 5: Kolvín na výřezu mapy stabilního katastru (Císařské otisky) (ČÚZK ©2023: Archivní mapy (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://archivnimapy.cuzk.cz >.).	31
Obrázek 6: Kolvín na výřezu mapy z 19. století (ČÚZK ©2023: Archivní mapy (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://archivnimapy.cuzk.cz >.).	31
Obrázek 7: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Kolvín z roku 2003 (mapy.cz ©2023: Letecká '03 (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://mapy.cz/letecka-2003?q=kolv%C3%ADn&source=base&id=2138757&ds=2&x=13.7335230&y=49.6649362&z=17 >; ©Seznam.cz, a.s., © Microsoft Corporation, © www.basemap.at, © EUROSENSE s.r.o., © GEODIS Slovakia s.r.o., © OpenStreetMap).....	31
Obrázek 8: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Kolvín z roku 2019 (mapy.cz ©2023: Letecká '19 (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://mapy.cz/letecka?q=kolv%C3%ADn&source=base&id=2138757&ds=2&x=13.7335230&y=49.6649362&z=17 >; ©Seznam.cz, a.s., © Microsoft Corporation, © www.basemap.at, © EUROSENSE s.r.o., © GEODIS Slovakia s.r.o., © OpenStreetMap).....	31
Obrázek 9: Historický letecký snímek z bývalé obce Kolvín z roku 1952 a 1956 (CENIA ©2010, Historická ortofotomapa CENIA 2010 a GEODIS BRNO, spol. s r. o. Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška MO ČR ©2009).....	32
Obrázek 10: Pohlednice s hostincem a konzumem, celkovým pohledem na Kolvín (Tomášek M., 2006: Zaniklé obce a objekty – Kolvín (Kolwin) (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=25212 >.).	32
Obrázek 11: Přední Záběhlá na výřezu mapy stabilního katastru (Císařské otisky) (ČÚZK ©2023: Archivní mapy (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://archivnimapy.cuzk.cz >.).	32
Obrázek 12: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Přední Záběhlá z roku 2019 (mapy.cz ©2023: Letecká '19 (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://mapy.cz/letecka?source=base&id=2138758&ds=1&x=13.7728733&y=49.6747542&z=17 >; ©Seznam.cz, a.s., © Microsoft Corporation, © www.basemap.at, © EUROSENSE s.r.o., © GEODIS Slovakia s.r.o., © OpenStreetMap).....	32
Obrázek 13: Historický letecký snímek bývalé obce Přední Záběhlá z roku 1952 (CENIA ©2010, Historická ortofotomapa CENIA 2010 a GEODIS BRNO, spol. s r. o. Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška MO ČR ©2009).....	33
Obrázek 14: Pohlednice z roku 1930 s celkovým pohledem na bývalou obec Záběhlá v Brdech (Reichardt B., Reichardt H., 2006: Zaniklé obce a objekty – Záběhlá (online) [cit. 2023.2.22], dostupné z < http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=11300 >.).	33

Obrázek 15: Historický letecký snímek bývalé obce Zadní Záběhlá z roku 1953 (CENIA ©2010, Historická ortofotomapa CENIA 2010 a GEODIS BRNO, spol. s. r. o. Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška MO ČR ©2009).....	33
Obrázek 16: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Zadní Záběhlá z roku 2019 (mapy.cz ©2023: Letecká '19 (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://mapy.cz/letecka?q=kolv%C3%ADn&source=base&id=2138757&ds=2&x=13.7335230&y=49.6649362&z=17 >; ©Seznam.cz, a.s., © Microsoft Corporation, © www.basemap.at, © EUROSENSE s.r.o., © GEODIS Slovakia s.r.o., © OpenStreetMap).....	33
Obrázek 17: Zadní Záběhlá na výřezu mapy stabilního katastru (Císařské otisky) (ČÚZK ©2023: Archivní mapy (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://archivnimapy.cuzk.cz >).	33
Obrázek 18: Padrť na výřezu mapy stabilního katastru (Císařské otisky) (ČÚZK ©2023: Archivní mapy (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://archivnimapy.cuzk.cz >).	34
Obrázek 19: Historický letecký snímek bývalé obce Padrť z roku 1952 a 1953 (CENIA ©2010, Historická ortofotomapa CENIA 2010 a GEODIS BRNO, spol. s. r. o. Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška MO ČR ©2009).....	35
Obrázek 20: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Padrť z roku 2019 (mapy.cz ©2023: Letecká '19 (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://mapy.cz/letecka?source=base&id=2138756&ds=1&x=13.7607203&y=49.6619128&z=16 >; ©Seznam.cz, a.s., © Microsoft Corporation, © www.basemap.at, © EUROSENSE s.r.o., © GEODIS Slovakia s.r.o., © OpenStreetMap).....	35
Obrázek 21: Vizualizace zaniklé obce Padrť od jihu z roku 1938 (Jelének J., 2010: 3D rekonstrukce krajiny na příkladu zaniklých obcí v českém pohraničí a vojenských újezdech. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra aplikované geoinformatiky a kartografie. Praha. 46 s. (bakalářská práce) „nepublikováno“. Dep. Digitální knihovna UK v Praze).	35
Obrázek 22: Vizualizace zaniklé obce Padrť od severu z roku 1938 (Jelének J., 2010: 3D rekonstrukce krajiny na příkladu zaniklých obcí v českém pohraničí a vojenských újezdech. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra aplikované geoinformatiky a kartografie. Praha. 46 s. (bakalářská práce) „nepublikováno“. Dep. Digitální knihovna UK v Praze).	35
Obrázek 23: Celkový pohled na Padrť z roku 1929 (Reichardt B., Reichardt H., 2006: Zaniklé obce a objekty – Padrť (Padert) (online) [cit. 2023.2.22], dostupné z < http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=11250 >).	35
Obrázek 24: Dům v zaniklé obci Padrť, fotografie z roku 1912 (Roup R., 2018: Fotohistorie Padrť (online) [cit. 2023.2.22], dostupné z < http://www.fotohistorie.cz/Stredocesky/Pribram/Padrt/Default.aspx >).	35
Obrázek 25: Historický letecký snímek bývalé obce Hrachoviště z roku 1953 (CENIA ©2010, Historická ortofotomapa CENIA 2010 a GEODIS BRNO, spol. s. r. o. Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška MO ČR ©2009).....	36
Obrázek 26: Výřez ortofoto mapy bývalé obce Hrachoviště z roku 2019 (mapy.cz ©2023: Letecká '19 (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://mapy.cz/letecka?	

q=B%C3%BDval%C3%A1%20ves%20Hrachovi%C5%A1t%C4%9B&source=base&id=2200156&ds=1&x=13.9034419&y=49.7898547&z=17>; ©Seznam.cz, a.s., © Microsoft Corporation, © www.basemap.at, © EUROSENSE s.r.o., © GEODIS Slovakia s.r.o., © OpenStreetMap).	36
Obrázek 27: Hrachoviště na výřezu historické mapy z 19. století (ČÚZK ©2023: Archivní mapy (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://archivnimapy.cuzk.cz >.).	36
Obrázek 28: Bývalá venkovská usedlost čp. 14 v Hrachovišti (Adam T., 2023: Hrachoviště (online) [cit. 2023.2.22], dostupné z < https://www.brdy.info/kapitoly/hrachoviste.php >.).	36
Obrázek 29: Velcí na výřezu historické mapy z 19. století (ČÚZK ©2023: Archivní mapy (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://archivnimapy.cuzk.cz >.).	37
Obrázek 30: Historický letecký snímek bývalé obce Velcí z roku 1953 (CENIA ©2010, Historická ortofotomapa CENIA 2010 a GEODIS BRNO, spol. s r. o. Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška MO ČR ©2009).	37
Obrázek 31: Ortofoto mapa obce Velcí z roku 2019 (mapy.cz ©2023: Letecká '19 (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://mapy.cz/letecka?source=ward&id=320971&ds=1&x=13.9472247&y=49.7596963&z=12 >; ©Seznam.cz, a.s., © Microsoft Corporation, © www.basemap.at, © EUROSENSE s.r.o., © GEODIS Slovakia s.r.o., © OpenStreetMap).	37
Obrázek 32: Ortofoto mapa obce Velcí z roku 2003 (mapy.cz ©2001 Letecká '03 (online) [cit. 2023.1.16], dostupné z < https://mapy.cz/letecka-2003?source=ward&id=320971&ds=1&x=13.9472247&y=49.7596963&z=12 >; ©Seznam.cz, a.s., © Microsoft Corporation, © www.basemap.at, © EUROSENSE s.r.o., © GEODIS Slovakia s.r.o., © OpenStreetMap).	37
Obrázek 33: Strážní budka Ohrazenice.	46
Obrázek 34: Strážní budka Na Hlíně.	46
Obrázek 35: Strážní budka v blízkosti hájovny Na Hlíně.	46
Obrázek 36: Strážní budka Velký Rybník (B1).	46
Obrázek 37: Strážní budka na CP Brda.	46
Obrázek 38: Prostor pro vojenskou autoškolu Hrachoviště.	46
Obrázek 39: Cvičiště řízení vozidel v terénu a jako palebné postavení, Hrachoviště.	46
Obrázek 40: Výcvikové zařízení Valdek.	47
Obrázek 41: Jeden ze vstupů do uzavřeného vojenského areálu VZ 2739–U Němých.	47
Obrázek 42: Palebné postavení Padrt'.	47
Obrázek 43: Palposty na Padrti.	47
Obrázek 44: Palebné postavení Sýkorky.	47
Obrázek 45: Bunkr zkus/VI/C na Jordánu.	47
Obrázek 46: Cvičné terče na Brdě.	48
Obrázek 47: Objekt u házeliště ručních granátů na Brdě.	48
Obrázek 48: Strojovna na Brdě.	48

Obrázek 49: Betonové kryty u trhací jámy na Brdě.....	48
Obrázek 50: Trosky ženíjního úkrytu na Jinecké Baštině.....	48
Obrázek 51: Tahače terčů na Zadní Záběhlé.....	48
Obrázek 52: Házeliště ručních granátů na vševojskové střelnici Brda, v pozadí cvičné terče.	49
Obrázek 53: Kontrolně pozorovací stanoviště Hřebeny v pozadí vševojsková střelnice Brda.	49
Obrázek 54: Pohled na vševojskovou střelnici Brda z kontrolně pozorovacího stanoviště Hřebeny.....	50
Obrázek 55: Pohled na vševojskovou střelnici Brda od házeliště granátů Brda.....	50
Obrázek 56: Pohled na dopadovou plochu Jordán.....	50
Obrázek 57: Bývalé vojenské letiště pod Hejlákem.	51
Obrázek 58: Cvičiště řízení bojových vozidel Zadní Bahna.....	51
Obrázek 59: Pohled od řídicí věže na Střelnici bojových vozidel Bahna 1000.	52
Obrázek 60: Vojenský prostor Velcí.....	52
Obrázek 61: Pohled na bývalou dopadovou plochu Tok.	52
Obrázek 62: Budova u řídicí věže Kolvín-jih.	53
Obrázek 63: Protitanková střelnice Kolvín-jih.	53
Obrázek 64: Řídicí věž PTS Kolvín-jih.	53
Obrázek 65: Řídicí věž Zadní Bahna.	53
Obrázek 66: Vojenský objekt na Cvičišti řízení bojových vozidel Zadní Bahna.	53
Obrázek 67: Vojenské budovy na Střelnici bojových vozidel Bahna 1000.....	53
Obrázek 68: Vojenská pozorovatelna Přední Bahna.....	54
Obrázek 69: Pěchotní střelnice Přední Bahna, v pozadí řídicí věž.	54
Obrázek 70: Řídicí věž Přední Bahna.	54
Obrázek 71: Heliport Přední Bahna.	54
Obrázek 72: Pěchotní střelnice Velcí.....	54
Obrázek 73: Řídicí věž Hřebeny.....	55
Obrázek 74: Pozorovatelna na Brdě.....	55
Obrázek 75: Vojenské boudy na Brdě.	55
Obrázek 76: Betonový úkryt na Hřebenech.	55
Obrázek 77: Betonový komplex u dělostřelecké pozorovatelny Hřebeny.....	55
Obrázek 78: Strojovna na Zadních Bahnech.....	55
Obrázek 79: Ženíjní úkryt u vševojskové střelnice Brda.	56
Obrázek 80: Malá pozorovací pixle na Brdě.	56

Obrázek 81: Pozorovací pixle u vševojskové střelnice Brda	56
Obrázek 82: Kontrolně-pozorovací stanoviště Hejlák.	56
Obrázek 83: Malá Víska - německá pozorovatelna.	56
Obrázek 84: Pozorovatelna pod vrcholem Houpák.	56
Obrázek 85: Betonový úkryt pod vrcholem Houpák.	57
Obrázek 86: Vstupní dveře do úkrytu pod vrcholem Houpák.	57
Obrázek 87: Pozůstatky německého vojenského zařízení v blízkosti vrcholu Praha.....	57
Obrázek 88: Pozůstatky německého radiomajáku na vrcholu Praha.	57
Obrázek 89: Bunkr, Skořice.....	58
Obrázek 90: Bunkr, Mirošov – Myt'.	58
Obrázek 91: Bunkr, Mirošov.	58
Obrázek 92: Bývalý sklad jaderných hlavic, nynější Atom muzeum Javor 51.....	58
Obrázek 93: Bývalé vojenské objekty v areálu JAVOR 51.....	58
Obrázek 94: Protiatomový úkryt ve Velcí.	58
Obrázek 95: Broková střelnice Velcí.....	58
Obrázek 96: Pohled na část zaniklé obce Kolvín.....	64
Obrázek 97: Kříž ke zrušení roboty v Kolvíně.	64
Obrázek 98: Pozůstatky zemědělské usedlosti čp. 10 v Kolvíně.	64
Obrázek 99: Pozůstatky statku čp. 19 v Kolvíně.	64
Obrázek 100: Pohled na část zaniklé obce Kolvín.....	64
Obrázek 101: Rybníček v místech někdejší obce Záběhlá.....	64
Obrázek 102: Průhled na místa bývalé obce Zadní Záběhlá.....	65
Obrázek 103: Pozůstatky stavby v místech bývalé obce Přední Záběhlá.	65
Obrázek 104: Alej na Přední Záběhlé.....	65
Obrázek 105: Památný strom, Přední Záběhlá.....	65
Obrázek 106: Pozůstatky stavby v Zadní Záběhlé.....	65
Obrázek 107: Pozůstatky sklepení v místech bývalé obce Přední Záběhlá.	65
Obrázek 108: Pohled na místa bývalé obce Padrt'.	66
Obrázek 109: Padrt'ská alej.....	66
Obrázek 110: Pohled na místo bývalé obce Přední Záběhlá.....	66
Obrázek 111: Pohled na místa zaniklé obce Záběhlá.....	78
Obrázek 112: Hráz Dolejšího Padrt'ského rybníka.	67
Obrázek 113: Obnovená studánka na Hrachovišti.	71
Obrázek 114: Památný kříž na Hrachovišti.	71

Obrázek 115: Pozůstatky stavby na Hrachovišti.....	71
Obrázek 116: Památný klen na Hrachovišti.....	71
Obrázek 117: Pozůstatky základů stavby na Hrachovišti.	71
Obrázek 118: Opravená stodola na Hrachovišti.	71
Obrázek 119. Pohled na místo bývalé obce Hrachoviště.....	72
Obrázek 120: Pomník k připomínce zaniklé obce Hrachoviště.....	72
Obrázek 121: Pomník zřícení letounu L-159A Alca.....	76
Obrázek 122: Lovecký zámek Tři trubky.....	76
Obrázek 123: Zřícenina hradu Valdek.	77
Obrázek 124: Zřícenina hradu Dršťka.	77
Obrázek 125: Pozůstatky stavby v části bývalé obce Velcí.....	77
Obrázek 126: Vstup do sklepní části bývalého stavení v zaniklé části obce Velcí.....	77
Obrázek 127: Mlýnský rybník ve Velcí.....	77
Obrázek 128: Oblast bývalé střelnice ve Velcí.	77
Obrázek 129: Pozůstatky Svatojánské boudy.	78
Obrázek 130: Hájovna Na Hlíně.....	78
Obrázek 131: Pohled na místa bývalé obce Velcí.....	78
Obrázek 132: Pozůstatky kláštera Teslíny (Baštín).	79
Obrázek 133: Meteoradar na vrcholu Praha.	79
Obrázek 134: Památník obětem 1. světové války ve Velcí	80

12. SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Administrativní dělení řešeného území.	26
Tabulka 2: Vývoj počtu domů a obyvatel v sídlech řešeného území (Žán J. M., 2001: Padrť – pamětní kniha obce v Brdech v Čechách. Vydáno vlastním nákladem, Rokycany. 91 s.; ČSÚ, ©2015: Historický lexikon obcí České republiky 1869 - 2011 (online) [cit. 2023.01.17.], dostupné z < https://www.czso.cz/csu/czso/historicky-lexikon-obci-1869-az-2015 >.)	30
Tabulka 3: Znaky historické kulturní krajiny v jednotce č. 1.	40
Tabulka 4: Znaky historické kulturní krajiny v jednotce č. 2.	62
Tabulka 5: Znaky historické kulturní krajiny v jednotce č. 3.	70
Tabulka 6: Ostatní znaky historické kulturní krajiny v celku.	74
Tabulka 7: Aktuální památková ochrana v rámci vymezených jednotek a celků historické kulturní krajiny.	83

13. SEZNAM MAP

Mapa 1: Vymezení celku a jednotek historické kulturní krajiny, schéma kladů listů.....	39
Mapa 2a: Jednotka historické kulturní krajiny č.1: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy.....	59
Mapa 2b: Jednotka historické kulturní krajiny č.1: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy.....	60
Mapa 3: Jednotka historické kulturní krajiny č.2: Krajina vysídlených území Kolvín, Padrt, Záběhlá.....	68
Mapa 4: Jednotka historické kulturní krajiny č.3: Krajina vysídleného území Hrachoviště.....	73
Mapa 5a: Ostatní znaky historické kulturní krajiny v celku: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy.....	80
Mapa 5b: Ostatní znaky historické kulturní krajiny v celku: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy.....	81
Mapa 6: Aktuální památková ochrana v rámci vymezených jednotek a celku historické kulturní krajiny.....	84
Mapa 7: Celek historické kulturní krajiny: Krajina bývalého vojenského prostoru Brdy	85